

Druhý svazek Statí a projevů St. K. Neumanna zahrnuje jeho statí, polemiky, referáty, glosy a poznámky z let 1904–1907. Na první místo jsme zařadili knižní celek Socialismus a svoboda, který sice vyšel r. 1909 (Bilovice nad Svitavou, vlastním nákladem; S. K. Neumanna Sebraných spisů řada II, Úvahy a útoky, sv. 1), ale jehož obsah tvoří vybrané statí právě z našeho časového období s výjimkou článků Syndikalismus a Socialismus otištěných r. 1908. Z roku 1908 přejímáme do našeho svazku ještě dva články: Jossot jako člověk a Jossot jako bojovník, a to proto, abychom zachovali kontinuitu tří na sebe navazujících statí, z nichž první, Jossot jako umělec, vyšla 28. 12. 1907.

Jádrem prvních dvou let našeho svazku jsou Neumannovy články z časopisů, které sám redigoval. Časově sem patří Nový kult 6, číslo 14–18 (srov. Ediční poznámky k Statím a projevům I, str. 610); Nový kult 7, který vycházel od dubna 1904 do února 1905 a který měl celkem 8 čísel, z nichž poslední tři vyšla ve Vídni, kam Neumann na podzim r. 1904 přesídlil. V první polovině roku 1905 se Neumann odstěhoval do Řečkovic u Brna a zde vydal tři čísla Anarchistické revue. Zároveň přispíval do anarchistických časopisů Práce, Omladiny, Nové Omladiny, Matice svobody, výjimečně do Plamenů, Volných směrů a Studentského sborníku. V první polovině r. 1906 se stal redaktorem brněnského Moravského kraje, kam pravidelně psal a kde redigoval rubriku Kulturní a umělecké drobnosti, později Kulturní i nekulturní drobnosti. V tomto prvním období svého moravského působení vydával Neumann satirický časopis Šibeničky (roč. 2, leden–červen 1906, 7 čísel; roč. 3, říjen 1906–květen 1907, 14 čísel). Většina statí z roku 1906 a 1907 je tedy z Moravského kraje; koncem r. 1907, po odchodu z jeho redakce, začal Neumann psát soustavněji do olomouckého Pozoru. Některé příspěvky otiskl také v Moravskoslezské revui a v Komuně.

Zařazujeme příspěvky podepsané plným jménem nebo šifrou (N., Nn., S. K. N., -n., n., st., S., K., A., O). Dokladem pro Neumannovo autorství u článků podepsaných Sana Mens, Apostata, Marius, Brutus, Vindobonensis, Antikrist, Sigma je nám Neumannovo svědectví nebo svědectví jeho přátel a pamětníků, případně se Neumannovo autorství rozumí ze samotného obsahu článků (srov. např. glosy podepsané šifrou O, zde na str. 329 n. a 377 n.). Také články vybrané do knihy Socialismus a svoboda, které jsou v tisku šifrovány nebo podepsány pseudonymem, svědčí o Neumannově autorství. Otiskujeme i redakční články a glosy od redakce a administrace v těch časopisech, které Neumann sám vydával.

Zvláštní otázkou je Neumannovo autorství v rubrice Moravského

kraje Kulturní a umělecké drobnosti, od 27. 11. 1906 Kulturní i ne-kulturní drobnosti. Víme, že Neumann tuto rubriku redigoval od jejího vzniku 9. 6. 1906 až do 5. 10. 1907, kdy Moravský kraj výslovně uvádí, že se redigování rubriky ujímá po Neumannovi Rudolf Těsnohlídek. Náplní rubriky byla pestrá směs novinových lokálek z nejrůznějších oblastí. Mnohé Neumann přejímal z jiného tisku, parafrázoval; u stručných nekrologů například je nepochybné, že jejich autorem Neumann není; rubrika přinášela rovněž různá oznámení, anonce apod. Vybírali jsme proto z množství glos ty, které nesou znaky Neumannova autorství, tj. v nichž Neumann zaujímá stanovisko (stručnou poznámkou, invektivou, delším komentářem aj.).

Při uspořádání svazku jsme se pro množství drobných glos z rubrik nemohli přesně držet rozvržení podle Statí a projevů I. Třetí oddíl v r. 1906 a 1907 tvoří převážně tyto glosy přesto, že je v nich obsaženo autorovo stanovisko či hodnocení. Snažili jsme se shrnout tříšť glos v přehlednější celky tam, kde se autorovy poznámky dotýkaly téhož tématu. Až na tuto výjimku je svazek uspořádán týmž způsobem, jak je uvedeno ve Statích a projevech I na str. 610.

Rukopisy statí otištěných v tomto svazku neexistují. Knižně vyšel za autora života výbor z publicistické tvorby těchto let pouze v knize Socialismus a svoboda (1909); různoctení neuvádíme v úplnosti, stručně charakterizujeme rozdíly mezi existujícími zněními u každé stati. Jinde je vždy pramenem našeho textu časopisecký otisk.

Při přípravě textu jsme se řídili zásadami uvedenými v 1. svazku Spisů St. K. Neumanna (Básně I) na str. 299.

Úpravy textu byly provedeny na těchto stránkách:

- 21: společnost, jež ... *nadělala* m. ... *nadělal*;
- 169: sílu svých *boků* m. ... *bojů*;
- 242: uniformy, vláda, moc *znemravňují* m. ... *znemravňující*;
- 244: ze všech politických *chlévů*, v *hospodách* m. ... *chlévů a v hospodách*;
- 245: individuální zisk, *kynoucí* m. ... *kynoucích*;
- 310: povznesené diskusí o vzniku m. ... *a vzniku*;
- 369: ponechává se *snoubencům* m. ... *snoubenci*;
- 373: *a tam*, kde autor m. *o tom* ...;
- 416: jež *nás* pojí m. jež *vás* pojí;
- 418: drží trest *smrti* m. drží trest;
- 443: Šaldovy *nájezdy* m. ... *zájezdy*;
- 446: dosadí staří *za* sebe m. ... *ze* sebe;
- 479: právo žítí a *ukájeti* své potřeby m. ... *ukázati* své potřeby;
- 492: když *jsem* jim byl představen m. když jim byl ...;
- 500: panoš *českých* literárních králů m. panoš *český* ...;
- 528: Nutno prý *podotknouti* m. ... *podniknouti*;
- 529: celá bytost *kritikova* m. ... *kritikou*;
- 553: Jeden si *objednala* již Rovnost m. Jeden si *objednal* ...;
- 569: V 10. čísle Šibeniček m. V čísle Šibeniček;

579: jako Verhaeren, jeho krajan m. ... jako krajan;

581: Očekávám dokonce m. ... konce;

610: jež mezi ní vnikají m. jež mezi ní vznikají.

Z. T.

*

Následující komentář byl v podstatě uspořádán podle týchž zásad jako u svazku Stati a projevy I. Informace o člancích, na které se v textu poukazuje, uvádíme vždy kromě případů, kdy dotýčný časopis není přístupný. Pokud odkazujeme na Básně I, Básně II a Stati a projevy I, jde o naše vydání v Knihovně klasiků. Užíváme zkratk B pro Básně a Sp pro Stati a projevy. Odkazy na články v tomto svazku jsou uváděny jen stránkou.

SOCIALISMUS A SVOBODA

Str. 7 *Socialismus a svoboda*. Knížka úvah o nové společnosti a o cestě k ní. Vyšla koncem dubna 1909 nákladem autorovým a tiskem „první nuselské knihtiskárny“ J. Staňka jako první svazek druhé řady plánovaných Sebraných spisů St. K. Neumanna. Měla 88 stran, z toho posledních šest s obsahem a inzeráty nečíslovaných, obyčejný formát, šedou obálku s červeným tiskem a stála 1,50 K. Na titulní straně nahoře kromě jména autora se udávalo, že je to „Sebraných spisů řada II, Úvahy a útoky sv. 1“. Podtitul označoval rozmezí let 1904–1908, kdy stati vznikaly, a na dolním okraji byl údaj o nakladateli, tiskaři a vrocení. Na osmé straně dole stálo toto upozornění: „Veškeré statě v této knize otištěné vyšly původně, jak naznačeno, v nekonfiskovaných časopisech, což v našich nynějších poměrech tiskových nutno zvláště podotknouti.“ U každé jednotlivé stati byl vzadu připojen bibliografický údaj o časopiseckém otištění (název časopisu, rok, číslo). Za obsahem knihy, na nečíslované straně (85) bylo oznámení o subskripci na Červen, „sborník prací původních i přeložených, starších i nových s grafickými přílohami“, který měl Neumann v úmyslu vydávat čtyřikrát do roka. Plán se však neuskutečnil. Další nečíslovaná strana (86) přinášela pak inzerát na týdeník Přehled.

Knížní soubor těchto statí zařazujeme do svazku Stati a projevy II, ač vyšel až v r. 1909, právě podle data vzniku. Kromě stati první (Socialism) a poslední (Syndikalism), které byly časopisecky otištěny v r. 1908, vyšly všechny ostatní v různých časopisech v letech 1904 až 1907 (viz bibliografické údaje v poznámkách k jednotlivým statím). Naše vydání vychází po stránce textové z knižního znění, v němž Neumann provedl některé drobné stylistické a jazykové úpravy se záměrem formulovat věci spíše obecněji, což nikterak nemění celkový smysl. Různočtení uvádíme proto jen tehdy, když šlo o změny obsahové. (Zkratkou Ss označujeme knižní vydání, zkratkou č časopisecký otisk.)

Do Socialismu a svobody zařadil Neumann zásadní stati o svém pojetí nové společnosti. Byly psány v době, kdy se Neumann rozešel s po-

někud exkluzivním a bohémským prostředím olšanské vily, i když už i tam prošel určitým vývojem od výlučnosti a aristokratického postoje ke kolektivistickému chápání života. Nyní žil na venkově uprostřed nefalšovaného životního zápasu, s vědomím, že teorie, studované a prodebatovány v kroužku přátel, se musí osvědčit v praxi. Neznalost klasiků marxismu, u nás tehdy všeobecná, a odpor proti politice sociálně demokratické strany (polemiky proti ní tvoří ostatně základní tendenci knihy) Neumanna udržují u idejí anarchismu. Jeho představa budoucí společnosti se v mnohém shoduje s marxistickou představou společnosti komunistické. V té době byla však snaha po jejím důsledném uskutečnění utopií (jak také ukázaly např. ztroskotavší pokusy o anarchistickou kolonii); také teorie všeobecné stávky jako jediného prostředku k přeměně společenského řádu se ukázala neudržitelnou, stejně jako odmítání a podceňování parlamentního boje, což byl ovšem následek zprofanované politiky socialistických stran. (K celkovému vývoji a filosofii anarchismu viz úvodní poznámku Václava Štěpána ve Statích a projevech I.) Přesto však mnohé Neumannovy myšlenky, vyslovené v Socialismu a svobodě, jsou dodnes živé (především myšlenka o morálce a životním postoji nového člověka) a předznamenávají vývoj samostatně myslícího člověka k marxistickému pojetí společenského zápasu, ke kterému Neumann později zcela organicky dospívá. Sám o tom napsal na přelomu let dvacátých a třicátých v Rozpravách Aventina 5, říjen 1929—březen 1930 (č. 2, 7, 15, 17 a 20) (knižně Paměti a drobné prózy, 1951): „Do své knížky Socialism a svoboda... uložil jsem několik článků a polemik... Je to knížka, z které ještě dnes by měli možná radost četní maloměšťáci. Vždyť se v ní tak pěkně mluví o svobodě. Řekl jsem si však, že ji vydám znovu jen tehdy, budu-li míti kdy připsat k ní druhou část, několik kapitol na téma: Svoboda jako měšťácký předsudek... Psal jsem stále ještě jako anarchista... Měl jsem tedy jistě pravdu, ale pravda se stává pravdou teprve tehdy, je-li správně formulována. Nepochybuji ovšem, že moje tehdejší formulace líbily by se více než formulace dnešní; nepochybuji také, že jako anarchista, kdybych se dovedl vracet nebo z mrtvých vstávat, byl bych dnes velmi ochotně citován a laskán: vždyť pro maloměšťáky jsou svobodářské šplechty báječnou zbraní proti marxistickému komunismu.“

Str. 9 *Socialism*. Zádruha 1, 5. září 1908 (č. 1, str. 2—3).

Str. 14 *Smysl moderního socialismu*. Moravský kraj 12, 1. srpna 1907 (č. 83, str. 1—2). — *Beati possidentes* — obdaření mocí; str. 15: *hors concours* — mimo soutěž; *Nietzsche* — Friedrich N. (1844—1900), německý idealistický filosof.

Str. 18 *Volnost*. Moravský kraj 12, 13. srpna 1907 (č. 88, str. 1). — Ss str. 19, ř. 11: odsuzovati a vězniti; č odsuzovati a vězniti zotročené

a vykořisťované, když nejsou dosti rychle ochotní vyhovět každému rozkazu. Ss str. 19, ř. 31: Překonávání sebe může se; ě Překonávání sebe, práci na své povaze a na svém duchu může se.

Str. 21 *Rovnost*. Moravský kraj 12, 20. srpna 1907 (č. 90, str. 11). — *reprezentativního systému vlády, tak drahého Millovi* — John Stuart M. (1806 až 1873), anglický filosof a národohospodář, radikálně liberální poslanec, usiloval o zavedení všeobecného hlasovacího práva a zastával se emancipačních práv žen.

Str. 24 *Domácká práce*. Moravský kraj 11, 11. října 1906 (č. 115, str. 1). Podepsáno K.

Str. 27 *Lid chce socialismu*. Moravský kraj 12, 18. května 1907 (č. 55, str. 1–2). Podepsáno N. — Ss str. 27, ř. 13: vyslovených socialistů; ě vyslovených sociálních demokratů. — *výsledek voleb* — jde o první volby po zavedení všeobecného, rovného, přímého a tajného hlasovacího práva (zákon z r. 1907). Konaly se 14. a 23. května 1907 a znamenaly výrazný úspěch sociálně demokratické strany, která v Čechách, na Moravě a ve Slezsku získala 400 900 hlasů a 24 mandáty.

Str. 31 *Revoluce a pořádek*. Moravský kraj 12, 4. července 1907 (č. 72, str. 9).

Str. 35 *Antipatriotism*. Moravský kraj 12, 5. září 1907 (č. 96, str. 1–2). — *Gustav Hervé* (1871–1944), francouzský politik, novinář, historik a právník, radikální socialista. Pro antimilitaristickou propagandu byl perzekvován a vězněn. Ve svém listě Sociální války vyzýval ke generální stávce a k odpírání vojenské služby. Po vypuknutí první světové války se stal krajním nacionalistou.

Str. 39 *Co nejméně státu!* Moravský kraj 12, 14. září 1907 (č. 100, str. 2–3). — Ss str. 40, ř. 16: Nepřítel státu; ě Sociální demokracie v důsledku své víry ve stát a autoritu organizuje lid vojensky, učí ho především platit a volit, vychovává ho nikoli k samostatnému životu, nýbrž k slepé poslušnosti. Nepřítel státu. — *Vídeňské Dělnické listy* — srov. lokálku Pohodlný radikalism, Dělnické listy 18, 9. září 1907 (č. 206, str. 3) (sociálně demokratický list, vycházející ve Vídni v českém znění). Nepodepsaný autor cituje z Neumannovy statě Antipatriotism, viz str. 35, souhlasí s některými Neumannovými vývody, ale vytýká mu nedůslednost a píše: „...sám pan Neumann jako anarchista se drží podobné logiky pohodlného radikalismu: Jelikož dnešní stát je zřízení zločinné a mizerné, pryč se státem vůbec. A buší do sociální demokracie proto, že se nechytá podobných hesel „pohodlného radikalismu“ a pracuje ze všech sil pro zlidovění státu, pro nahrazení státu, který vydírá a znásilňuje, státem, který by byl co možno nejdokona-

lejší organizací společnosti, založenou na naprosté rovnosti, nejširší volnosti a bratrství. Zaplať, ó anarchistická logiko!“

Str. 42 *Socialism a střední stavy*. Moravský kraj 12, 25. května 1907 (č. 57, str. 1–2). Podepsáno N. — Malthus — Thomas Robert M. (1766 až 1834), anglický národohospodář, tvůrce M. zákona, podle kterého se lidstvo rozmnožuje více, než stačí přírodní a ekonomické podmínky k jeho zachování. Hlásal proto nutnost omezení populace; *novomalthusisté* — stoupenci sociologického směru, vycházejícího z Malthuse. Na rozdíl od něho neusilují o omezení populace z důvodů obecných, nýbrž především individuálních. Doporučují antikoncepční prostředky a hlásají volnost potratu. Viz též Kout novomalthusistů, str. 108. Neumann se touto otázkou zabýval podrobněji již dříve, např. v brožurách *Láska a zdravotnictví* a *O prozřetelném plození dětí*, obě z r. 1903 (viz též Sp I, str. 455–473 a 492–509).

Str. 46 *Březenová slavnost*. Omladina 3, 30. března 1905 (č. 13, str. 2–3). — Každoročně na výročí revoluce v r. 1848 pořádaly dělnické strany ve Vídni vzpomínkovou slavnost, na jejímž programu bylo položení věnců k hrobům padlých revolucionářů; *Arbeiter Zeitung* — orgán rakouské sociálně demokratické strany, založený r. 1887 jejím předákem Viktorem Adlerem; *los von Rom* — pryč od Říma. Heslo antiklerikální propagandy, hlásající odluku církve od státu; *březen osmnáct set čtyřicet osm* — v březnu roku 1848 vypukla ve Francii revoluce, která byla bezprostředním podnětem k řadě revolucí téměř ve všech evropských zemích.

Str. 50 *Dělnická buržoazie*. Moravský kraj 12, 9. února 1907 (č. 16, str. 1–2, s názvem Co je to dělnická buržoazie). Str. 51: *Rovnost, Duch času a Hlas lidu* — jde o rozsáhlou polemiku mezi Neumannem a sociálně demokratickými listy. Srov. nepodepsanou glosu V Moravském kraji... *Rovnost* 23, 14. ledna 1907 (č. 11, str. 4), dále články *Hozeno kamenem a Brrr, mráz*, jako jehly bodavý..., kterými se Neumann zabýval zvlášť (viz vysv. ke str. 53 a ke str. 553), *lokálku Reformátor Svozil*..., *Rovnost* 23, 8. února 1907 (č. 32, str. 3). *Duch času* zasáhl do polemiky především glosou *A ještě pokrokaři z Kraje*, *Duch času* 9, 26. ledna 1907 (č. 8, str. 3) a *Konečně slavný*, *Duch času* 9, 6. února 1907 (č. 11, str. 4). *Hlas lidu* otiskl také několik polemických glos, z nichž se Neumanna týkají *Pan Svozil*..., *Hlas lidu* 22, 23. ledna 1907 (č. 6, str. 6) a *Pan Svozil a Stan*. Neumann se tužejí, *Hlas lidu* 22, 6. února 1907 (č. 10, str. 3). Byly to většinou invectivy, které pod rouškou zásadní polemiky o politice strany útočily na Neumannovu anarchistickou činnost a obsahovaly náarážky na Neumannovo a Svozilovo soukromí.

Str. 53 *Kulturní činnost sociální demokracie*. Moravský kraj 12, 29. ledna 1907 (č. 12, str. 1–2). — Stať je vlastně odpovědí na polemický

článek — *Ss* — : Hozeno kamenem..., Rovnost 23, 26. ledna 1907 (č. 22, str. 6, Kulturní epištoly). Autor cituje Moravský kraj z 15. ledna, kde se píše o nedostatečné kulturní činnosti sociální demokracie. Vypočítává formy její kulturní a osvětové práce a pokračuje: „O tom všem pan Svozil snad neví, ale měl by o tom vědět pan Neumann. Snad se ještě pamatuje na rok 1898, kdy česká oficiální společnost učinila pokus zabránit sociálním demokratům vstup do Národního divadla... (K témuž srov. Neumannovu stať Epilog, Nový kult 2, květen—červen 1898 /č. 1, str. 12—14/, Sp I, str. 76 a vysv. k ní.) A v památné schůzi neodvislých literátů a žurnalistů 7. května téhož roku pravil mezi jiným p. Neumann: „Oficiální naše literatura je hampejs. Bezcharakterní luza spojila se tu s bezcharakterní inteligencí... rudý karafiát není dnes už jen symbolem jedné strany, ale jest symbolem poctivosti, neohroženosti, symbolem práce a boje, který nás šťastně přivede ke konci...“ To bylo tehdy a dnes — hází po nás kamenem.“ — str. 54: *Rudé květy* — beletristický sociálně demokratický časopis, který vycházel od r. 1900 v redakci dělnického básníka Antonína Macka; *Dělnická akademie* — osvětový sociálně demokratický spolek se sídlem v Praze a s téměř padesáti odbočkami ve velkých městech a průmyslových centrech. Byl založen r. 1896. Vydával měsíčník *Dělnická osvěta*, pořádal kursy a přednášky.

Str. 56 *Třídní morálka*. Nový kult 7, 10. června 1904 (č. 3, str. 55 až 58). Podepsáno *Brutus*. — *od Bebela až... k Bernsteinovi* — Ferdinand August B. (1840—1913), vůdce německých sociálních demokratů, odpůrce anarchismu a revizionismu. Eduard B. (1850—1932), německý sociálně demokratický žurnalista, revizionista. V knize Předpoklady socialismu a úkoly sociální demokracie (1899) vystupuje proti revolučnímu boji dělnické třídy a diktatuře proletariátu a hlásá třídní smír; str. 57: *Právo lidu* — srov. nepodepsaný referát Japonce před soudem na Smíchově, *Právo lidu* 13, 2. června 1904 (č. 151, str. 7, Soudní síň).

Str. 59 *O jednom mrtvém*. Nový kult 6, 26. března 1904 (č. 18, str. 145). Podepsáno *Apostata*. — Jde o Antonína Pravoslava Veselého (1870 až 1904), Neumannova přítele a účastníka Omladiny. Veselý byl pokrokový novinář, redigoval několik sociálně demokratických časopisů. Výrazná je jeho redakce týdeníku *Zář*, který vycházel od r. 1897 a z něhož Veselý vytvořil jeden z nejlépe vedených a nejvlivnějších dělnických časopisů. Ve svých Vzpomínkách věnuje Neumann Veselému jednu z nejvřelejších kapitol. (Viz též stať Zakřiknutá duše, str. 408.) str. 60: *Bernstein* — viz vysv. ke str. 56.

Str. 62 *Plechanov a Tolstoj*. Práce I, 1. května 1905 (zvl. vydání k 1. máji revolucionářů 1905, str. 4—5). — *zběsilé vraždění* — Neumann míní střílení do dělníků 22. ledna 1905, kdy se petrohradský lid shromáždil před carským palácem, aby si na carovi vyprosil zlepšení svých

poměrů; *Plechanov* — Georgij Valentinovič P. (1856—1918), zakladatel ruské sociálně demokratické strany. Od r. 1880 žil v emigraci, později byl delegátem exekutivy Internacionály, kde bojoval hlavně proti anarchismu a syndikalismu, v devadesátých letech pak proti Bernsteinově (viz vysv. ke str. 56) revizionismu. Po druhém sjezdu ruské sociálně demokratické strany se přiklonil k menševikům; *Alexandr II.* — ruský car, byl zavražděn nihilisty pumovým atentátem v březnu 1881; *bakuninista* — přívrženec hnutí organizovaného ruským revolucionářem Michaelem Bakuninem (1814—1876), který byl odsouzen k smrti, pak deportován na Sibiř. Po svém útěku žil v cizině, kde propagoval anarchistické postupy v socialistickém hnutí. R. 1872 byl pro své levičácké názory vyloučen z I. internacionály; *Gumplowicz* — Ludvík G. (1838—1909), polský právník a národohospodář, autor četných sociologických a státoprávních spisů, z nichž některé byly v té době přeloženy do češtiny a často citovány. Srov. Neumannův článek Gumplowicz o prozřetelném plození dětí, str. 188; str. 64: *Gapon* — Georgij Apollonovič G. (1873—1906), duchovní v petrohradské věznici, známý vůdce dělníků k carskému paláci 22. ledna 1905. Po tomto neúspěchu uprchl do ciziny, kde se bez výsledku snažil hrát úlohu vůdce revolučního hnutí. Byl obviněn ze styků s ruskou tajnou policií a oběšen vlastními druhy; *duchoborci* — ruská náboženská sekta; první zmínka o ní se datuje již od konce 18. stol. Neuznává církevní hierarchii, církevní učení o samospasitelnosti, svátostech a církevních obřadech, světskou moc a soud. Štítí se zbraně. Příslušníci sekty byli velmi přísných mravů.

Str. 66 *Havíři stávkují...* Moravský kraj 11, 11. září 1906 (č. 102, str. 2). Podepsáno S. — Je to první část statí, jejíž druhá část byla otištěna pouze časopisecky, viz str. 351. Šlo o stávkou v severočeském uhelném revíru, která vypukla v srpnu 1906. Během stávký došlo k velkým a zásadním srážkám mezi sociálními demokraty a anarchisty. Podrobně o tom viz v druhé části statí a ve vysv. k ní. — *velká hornická stávka* — patrně generální stávka v r. 1900. Zúčastnilo se jí 65 000 horníků Rakousko-Uherska, kteří se dožadovali především osmihodinové pracovní doby a zvýšení mezd. Neumann se tehdy připojil k polemikám různých časopisů, v nichž se vytýkalo sociální demokracii špatné vedení stávký a přílišná důvěřivost. Viz jeho stať *Hornická stávka*, *Nový kult* 3, 16. března 1900 (č. 1, str. 2—3) a 30. března 1900 (č. 2, str. 1—3), *Sp. I*, str. 202; str. 67: *věř s prof. Masarykem* — viz stať *Socialism a anarchism*, str. 72.

Str. 69 *Český socialism*. Moravský kraj 12, 14. února 1907 (č. 18, str. 2). — *Ss* str. 71, ř. 23: pracovníků; *č* pracovníků. Budeme mít častěji příležitost v tomto listě uvažovati o základních snahách českého socialismu, jenž dříve nebo později musí vzniknouti z prvků roztroušených v různých stranách a hnutích českých a jehož postup bude dikto-

ván a vynucen českou půdou a českým životem. Bylo by tedy dobře, kdyby i naši čtenáři přišli častěji se svou troškou do mlýna. Tohle napsal jsem jen jako úvod k podrobným úvahám o jednotlivých bodech.

Str. 72 *Socialism a anarchism*. Moravský kraj 12, 13. dubna 1907 (č. 41, str. 1–2). — *Ideály humanitní* — vyšly r. 1901; *o individualismu Stirnerově* — Max S. (1806–1856), vl. jm. Johann Caspar Schmidt, německý filosof, představitel krajního individualismu v anarchistickém hnutí. Jeho spisy jsou nazývány biblí anarchismu; *Nietzsche* — viz vysv. ke str. 15; str. 73: *Kropotkin* — Petr Alexejevič K. (1842–1921), jeden z hlavních činitelů a teoretiků anarchistického hnutí. Ve své vlasti byl vězněn, později žil jako emigrant v Anglii a ve Švýcarsku, kde stál v čele světového anarchismu. Po válce se vrátil do Sovětského svazu. Jeho spisy vydával Neumann v Knihovně Nového kultu; *Grave* — Jean G. (1854 až 1939), francouzský anarchistický publicista, autor několika sociologických děl, vydavatel časopisu *Les Temps nouveaux*; *Reclus* — Élisée R. (1830–1905), francouzský zeměpisec. Za svou účast v Komuně byl odsouzen k vyhnanství. V cizině byl propagátorem anarchismu. Napsal několik zeměpisných děl zásadního významu a r. 1898 vydal spis *Evoluce, revoluce a ideje anarchistické*; *A. Hamon*, francouzský anarchistický spisovatel a publicista. Populární v té době byla jeho kniha *Duševní povaha anarchisty*, která vyšla česky r. 1898; *Luigi Fabbri*, italský anarchistický spisovatel. Jako 1. svazek Knihovny revolucionářů vyšla v Neumannově překladu jeho kniha *Stirnerovský individualism v hnutí anarchistickém*; *Friedberg* — Robert F. (1851–1920), německý politik a ekonom, profesor na universitě v Halle. Byl předákem sociálně demokratické strany v Německu. Vydal několik národohospodářských děl; *Eltzbacher* — Paul E. (nar. 1868), německý právník a sociolog. Jeho populární kniha *Anarchismus* vyšla v r. 1900. (Viz též Sp I, str. 678–679); *Nietzsche pravil* — citát je z eseje *Pohled na stát*. Neumann se této eseje často dovolával již od r. 1898, viz glosu *Nur den Naturgesetzen untertan*, *Nový kult* 2. července až srpen 1898 (č. 2, str. 47), Sp I, str. 104; str. 74: *Internacionála* — I. internacionála vznikla v Londýně 28. září 1864. Její vůdčí osobností byl Karel Marx. Po četných vnitřních rozbrojích se rozpadla po bruselském kongresu r. 1874.

Str. 76 *Syndikalism*. Zádruha 1, 21. listopadu 1908 (č. 12, str. 3–4). *Internacionála* — viz vysv. ke str. 74; str. 77: *rozluka* — odluka církve od státu byla ve Francii provedena na podzim r. 1906.

1 9 0 4

Str. 85 *Orgie vlastenecké luzy*. *Nový kult* 6, 29. února (č. 16, str. 134 až 135). — V noci na 9. února 1904 vypukla rusko-japonská válka, když japonské torpédoborce přepadly ruské loďstvo v Port Arturu;

trvala až do pádu této námořní pevnosti 2. ledna 1905. Neumann v této válce viděl správně imperialistický zápas o moc na Dálném východě. — *Národní listy* — orgán mladočeské strany (vycházely v l. 1861—1941) v této otázce obhajoval pod zdánlivě vlasteneckými a panslavistickými hesly imperialistickou politiku carismu; *Samostatnost* — orgán strany státoprávně pokrokové; vycházela v l. 1897—1914; *Slovo* — orgán strany národně socialistické; vycházelo od r. 1902 jako týdeník, v r. 1907 se změnilo v deník České slovo; str. 86: *Quo usque tandem* — Jak dlouho ještě..., začátek citátu z Ciceronovy řeči proti Katilinovi (r. 63 před n. l.): *Quo usque tandem, Catilina, abutere patientia nostra?* — Jak dlouho ještě, Katilino, budeš zneužívat naší trpělivosti?; *dr. Ant. Hajn* (1868—1949), v té době redaktor *Samostatnosti*; byl souzen v procesu s Omladinou (viz vysv. ke str. 184). Později byl poslancem za program státoprávně radikální. Vydal též několik brožur o českém státním právu a brožury politicko- a kulturně historické.

Str. 88 *Tendence v umění*. Nový kult 7, 15. dubna (č. 1, str. 15—17). — *kotěrie z kavárny Union* — na nároží bývalé Ferdinandovy (dnes Národní) třídy a Perštýna. Scházeli se zde zejména spolupracovníci hlaďkovského Lumíra A. Novák, K. Sezima, J. Rowalski (Bačkovský) aj.; *od Zlatého litru* — z hospůdky na Vinohradech, kam s Jakubem Arbesem chodívali spolupracovníci *Moderní revue* Miloš Marten, Otakar Theer, Emanuel z Lešehradu, dále Karel Rožek, redaktor *Srdce*, aj.; *melde gehorsamst* — poslušně hlásím; *Srdce* — měsíčník „pro literaturu, umění, vědu a život“, vycházel za redakce Karla Rožka (K. Egora) od září 1901 do července 1904. Soustřeďoval hlavně mladé epigony, např. Emanuela z Lešehradu, Q. M. Vyskočila aj.; *Pasiflora* — banální román o smrtící lásce od Karla Sezimy (K. Koláře, 1876—1949); vyšel r. 1903; str. 89: *Moderní revue tiskne novely p. Martenovy* — Miloš M. (vl. jm. M. Šebesta, 1883—1917) otiskl v té době v *Moderní revui* 13, 1902—1903 na pokračování novelu *Mimo dobro a zlo* a v *Moderní revui* 15, 1904—1905, novelu *Irena*. Byly to estétské, dekadentní prózy; *Ist auch eine schöne Gegend* — To je také pěkná krajinka; *je lepší „míti syfilis než býti kupčkem“* — výrok Charles-Louise Philippa (1874—1909), francouzského básníka, který měl značný vliv na vývoj české literatury hlavně v období kolem první světové války; *Tristium Vindobona...* *Zde by měly kvést růže...* *Magdaléna* — první vyšla v r. 1893, druhé dvě v r. 1894; *Mithridates* — pseudonym J. S. Machara, užívaný zejména u satir a epigramů v *Čase*; *verši na manželské štěstí, jako p. Klášterský* — Antonín K. (1866—1938), napsal mnoho knih milostné lyriky a sentimentálních žánrových obrázků; *p. Illový napsal Květy odboje* — Rudolf I. (1881—1943) vydal tuto sbírku sentimentálně sociálních básní v r. 1903; *p. Vyskočil zazpíval příbramským horníkům* — Neumann míní sbírku „odbojných veršů“ Quida Marie Vyskočila (nar. 1881) *Pochodně*, která vyšla r. 1903; *p. z Lešehradu* — Emanuel

z L. (1877–1955), přispíval v té době básněmi a kritikami hlavně do katolických časopisů a do časopisu Srdce.

Str. 90 *Proti realismu*. Nový kult 7, 10. července (č. 4, str. 73–74). Podepsáno *Marius*. — Str. 91: *dr. Pekař* — Josef P. (1870–1937). Neumann má patrně na mysli polemiku, která začala vydáním Pekařovy Nejstarší kroniky české v r. 1903 (rok předtím v Českém časopise historickém). Pekař tam dokazoval, že legenda o počátcích křesťanství v Čechách od mnicha Christiana, kterou Dobrovský a Dobner pokládali za padělek ze 14. stol., je původní práce z 10. stol. Proti Pekařovým důkazům vystoupili někteří historikové (Kalousek, Vacek aj.) s námitkami obdobnými z bojů o RKZ. Pekař jim odpověděl řadou článků.

Str. 92 *Bez náboženství*. Nový kult 7, 10. srpna (č. 5, str. 97–98). Podepsáno *Marius*.

Str. 94 *Nová internacionála*. Nový kult 7, 10. srpna (č. 5, str. 101 až 103). Podepsáno *Marius*. — *internacionála stará* — viz vysv. ke str. 74; str. 95: *tolstojovská pasivita* — srov. stať Plechanov a Tolstoj, str. 62: *nevolníci rakouského státu* — v tomto sdružení byly svými delegáty zastupovány státy, ne národy, proto čeští anarchisté projevovali nesouhlas s tím, že byli považováni za anarchisty rakouské.

Str. 96 *Rehabilitovati umělce*. Nový kult 7, listopad (č. 6, str. 132 až 134). — Této Neumannovy stati se později dovolával rr. ve článku Rehabilitovati umělce, Omladina 4, 4. ledna 1905 (č. 1), v němž autor konstatuje, že se ve prospěch umělců nic neudělalo. — *Laurent Tailhade* (1854–1919), francouzský básník symbolista; str. 97: *obrazové kramářství B. Kočího* — nakladatel B. Kočí vydával velké množství různých reprodukcí. O Neumannově názoru na obchodní metody tohoto nakladatelství viz např. článek Trochu reklamy a nářků, zde na str. 357; *literární kramářství nakladatelského družstva Máje* — koncem r. 1902 zahájilo činnost nakladatelské družstvo spolku českých spisovatelů beletristů Máje. Vedle knih hodnotných vydávalo také literaturu okrajovou (Škampu, Klášterského, Kronbauera aj.); str. 98: *Byli jsme svědky polemického zápasu* — jde o polemiku o Šaldův podpis v brožuře Národní divadlo a české drama, která vyšla s datem 14. května 1904 a v níž vystupoval kruh českých spisovatelů proti některým správním a dramaturgickým počínům správy Národního divadla. Podrobně viz F. X. Šalda, Kritické projevy 5, str. 222 a n. a vysv. k nim; *Niva* — beletristický časopis, vycházející v l. 1891–1897 za redakce Frant. Roháčka; *Moderní revue* — byla založena r. 1894 Arnoštem Procházkou a Jiřím Karáskem ze Lvovic a vycházela do Procházkovy smrti v r. 1925. O Neumannově vztahu k tomuto časopisu viz kapitolu O Arnoštu Procházkovi a Moderní revui, Vzpomínky, 1931; *Máj* —

konzervativní literární týdeník, vycházející v letech 1891–1914, redigovaný Frant. Heritesem; *Srdce* — viz vysv. ke str. 88; *romány dr. K. Maye* — indiánky a dobrodružné romány německého spisovatele Karla Maye vydávalo ve velkém množství nakladatelství J. R. Vilímka.

Str. 100 *Pane redaktore...* Čas 18, 9. ledna (č. 9, str. 3). Též týdeník Čas 17, 16. ledna (č. 3, str. 45–46). — Srov. též poznámku Kachna nečtoucích, zde na str. 104. — *zpráva Času* — jde o zprávu v Čase 18, 5. ledna (pondělní příloha k č. 5, str. 1), politická kronika. Neumann ji cituje v polemické glose Kachna nečtoucích; *směr Kropotkinův* — jde o teorii kolektivistického anarchismu, k níž se vedle Kropotkina (viz vysv. ke str. 73) hlásili také Élisée Reclus, Jean Grave (viz tamtéž) aj.; *Omladina* — vycházela v Bruchu (Lom u Mostu) od r. 1903 jako týdeník za redakce Karla Vohryzka (předtím byl vydáván časopis stejného jména na konci let devadesátých za redakce Viléma, později jeho bratra Čenka Körbra). V r. 1906 začala vycházet dvakrát týdně, ale už po čtyřech číslech 4. ročníku, poslední vyšlo 17. ledna 1906, byla úředně zastavena. Karel Vohryzek byl vypovězen z Moskvy a přestěhoval se do Prahy. Tam začala vycházet Nová Omladina, orgán anarchistických socialistů, a to dvakrát týdně. První číslo vyšlo 31. ledna 1906, jako vydavatelka byla uváděna Marie Vohryzková; *Karel Vohryzek* (nar. 1876), anarchistický pracovník, vydavatel Omladiny a Nové Omladiny. Napsal Abecedu anarchismu, Hospodářské obrození lidstva zemědělskými družstvy a přeložil Stirnerovu knihu Jedinec a jeho vlastenectví, která česky vyšla r. 1897. Neumann se s ním názorově rozešel již na počátku století. O několik let později spáchal Vohryzek pod rouškou anarchistického názoru na soukromé vlastnictví loupež v bruselském klenotnictví a anarchisté ho vyloučili ze svého středu. Po první světové válce se stal podnikatelem, zbohatl a odstěhoval se do Brazílie; *stirnerovec* — viz vysv. ke str. 72; *Čeněk Körber* (1875–1938), anarchistický pracovník. Po smrti svého bratra Viléma převzal redakci Omladiny, udržel však časopis pouze rok. Později pracoval ve straně národně socialistické; *zasláno v...* *Stráži lidu* — číslo se zmíněným zaslánem není dostupné. Nepřímo je možno seznat jeho obsah ze zprávy v Severočeském poslu 3, 1. ledna 1904 (č. 1, str. 5): „Organizace pražských anarchistů obhajuje v národně sociální Stráži lidu Čenka Körbra proti S. K. Neumannovi; zasláno jejich končí rezolutním prohlášením: Jednou provždy prohlašujeme, že nafoukanost Neumannova nám neimponuje a že s ním vůbec nemáme co mluvit.“

Str. 100 *Revolucionáři ve Švýcarsku*. Nový kult 6, 10. ledna (č. 14, str. 109, Ze světa). Nepodepsáno.

Str. 101 *Nový inkviziční kousek...* Nový kult 6, 10. ledna (č. 14, str. 109, Ze světa). Nepodepsáno.

Str. 101 *Rytíři noční voskovice...* Nový kult 6, 10. ledna (č. 14, str. 109, Ze světa). Nepodepsáno. — *don Carlos* — Carlos Maria de les Dolores, syn infanta Jana Karla, se snažil získat španělský trůn. Měl mnoho přívrženců hlavně v období Amedeovy vlády v letech 1870 až 1872. V r. 1873 se zmocnil části Španělska, ale když v r. 1874 byl svolán králem Alfons XII., musel se Carlos dobytého území vzdát. Z emigrace posílal pak do různých zemí manifesty proti španělské vládě.

Str. 102 *Stávka v Bilbau...* Nový kult 6, 10. ledna (č. 14, str. 109, Ze světa). Nepodepsáno.

Str. 102 *Georges Yvetot před porotou.* Nový kult 6, 10. ledna (č. 14, str. 109–110, Ze světa). Nepodepsáno. — *Čtenáři Práva lidu* dověděli se — srov. nepodepsanou zprávu Protimilitaristická brožura, Právo lidu 13, 4. ledna (č. 4, str. 4). Událost komentuje Právo lidu Yvetotovými slovy, že ve vydání brožury neviděl delikt, poněvadž se domníval, že žije v republikánském státě; *millerandism* — název po francouzském advokátovi a politikovi Alexandru Millerandovi (1859–1943), zprvu poslanci za socialisty, později ministru. Ministerské křeslo přijal M. bez předchozího uvědomění socialistické strany. Jeho čin vyvolal v hnutí krizi a polemiky o účasti socialistů ve vládě. V Yvetotově případě se v parlamentě vyslovil pro potlačení brožury, která byla interpelována; str. 103: *generál Mercier* — Auguste M. (1833–1921), francouzský generál, v letech 1893–1895 ministr války, od r. 1900 senátor; *Combes* — Louis Émile C. (1835–1921), francouzský státník, vůdce radikální strany, v letech 1902–1905 předseda vlády a ministr vnitra a kultury.

Str. 103 *O všeobecné stávce...* Nový kult 6, 10. ledna (č. 14, str. 110 až 111, Doma). Nepodepsáno. — *v jednom z posledních čísel... Práva lidu* — srov. nt.: Všeobecná stávka, Právo lidu 12, 27. prosince 1903 (č. 353, str. 2–3), kde autor poukazuje na anarchistickou propagaci všeobecné stávky jako prostředku k nastolení nového řádu a dokládá, že generální stávkou může sice dělnictvo dosáhnout určitých politických práv, není to však prostředek k svržení kapitalismu. Proti anarchistickému programu staví boj sociální demokracie o všeobecné, rovné, přímé a tajné hlasovací právo; *p. Němec* — Antonín N. (1858–1926), český sociálně demokratický politik a novinář. Redigoval Rovnost, Dělnické listy a od r. 1897 se stal šéfredaktorem Práva lidu, které začalo vycházet jako deník.

Str. 104 *Kachna nečtoucíh.* Nový kult 6, 10. ledna (č. 14, str. 111, Doma). Nepodepsáno. — *v Čase* — citovaná zpráva je z Času 18, 5. ledna (pondělní příloha k č. 5, str. 1, Politická kronika). Srov. Neumannův dopis Času Pane redaktore..., str. 100; *Čeněk Körber* — viz vysv. ke str. 100; *Stráž lidu* — viz vysv. ke str. 100; *Nový kult vystoupil*

proti občanu Körbrovi — srov. nepodepsaný (autorem byl Neumann) polemický článek *Za očistou*, Nový kult 6, 10. listopadu 1903 (č. 11, str. 83–85), Sp I, str. 583, kde básník vytýká Körbrovi bezpáteřnost a zistnost, protože přebíhá od sociálních demokratů k anarchistům; *v Omladině by se byl dočetl* — srov. nepodepsanou zprávu Druhá schůze Severočeské federace horníků, Omladina 2, 1. ledna (č. 1, nestránkováno), kde se mj. píše: „Protest Pražské organizace... v záležitosti Körbrově vyřízen bez debaty následujícím prohlášením: Severočeská federace horníků prohlašuje svůj naprostý souhlas s článkem Neumannovým v záležitosti Körbrově. Körbra nepokládá již vůbec za kamaráda, protože vina jeho je nepopíratelně zjištěna.“

Str. 105 *Naše konfiskace*. Nový kult 6, 10. ledna (č. 14, str. 111, Doma). Nepodepsáno. — *naše Knihovna* — Knihovna Nového kultu vycházela od r. 1901 do r. 1904, kdy mění název na Knihovnu revolucionářů. Vycházely v ní především teoretické spisy anarchistické, protináboženské a sociologické, ale i próza (Šrámkova Sláva života) a poezie (Gellnerova sbírka *Po nás ať přijde potopa*). Neumann sám vydal v Knihovně brožuru *Mimo církve, Lásky a zdravotnictví, La mano negra* a *O prozřetelném plození dětí*, viz Sp I; brožuru *Lejealovu* — jde o spis Gustava L. Celsus a Ježíš; *kalendář* — jde o Kalendář revolucionářů na rok 1904; *brožury Čerkesovovy* — brožura Vladimíra Čerkesova *Činnost hospodářskorevoluční jako jediný prostředek k rozřešení sociálních problémů* vyšla po konfiskaci r. 1905 jako 14. č. knihovny; *O prozřetelném plození dětí* — vyšlo jako 9. číslo třetího ročníku Knihovny Nového kultu v r. 1903. Autorem byl Neumann, podepsáno Sana Mens; *úvod v Novém kultě otištěný* — byla to studie Paula Robina *Volná láska, volné mateřství*, Nový kult 4, 15. června 1901 (č. 6, str. 174–182); *V každém z následujících čísel* — viz rubriku Kout novomalthusistů, str. 108 a glosu Diskuse, str. 114.

Str. 106 *Anarchism v Čechách*. Nový kult 6, 10. února (č. 15, str. 124, Doma). Nepodepsáno. — *Severočeský posel* — sociálně demokratický týdeník, který vycházel od r. 1902 v Teplicích. Nakladatelem, vydavatelem a odpovědným redaktorem byl Josef Neumann; *článek o anarchismu... dle Mengerovy knihy* — číslo s výtahem z knihy Nové učení o státu je nedostupné; *překlad práce Jiřího Plechanova* — srov. Jiří Plechanov: *Anarchismus a socialismus*, Severočeský posel 3, na pokračování od ledna do března 1904, č. 1–19. Přeložil Richard Kalman; *studie o stirnerovském individualismu* — jde o spis Luigi Fabbriho *Stirnerovský individualismus ve hnutí anarchistickém*, viz vysv. ke str. 73; *Knihovna revolucionářů* — viz vysv. ke str. 105; *Fr. Modráček* — František M. (1871 až 1960), sociálně demokratický politik, zprvu činný v hnutí anarchistickém. Od r. 1897 redigoval sociálně demokratickou revui *Akademie*. Fejeton *Proč jsem přestal být anarchistou* otiskl na pokračování v Severočeském poslu 3, 22. ledna (č. 4, str. 1–2), 29. ledna (č. 5,

str. 1–2), 6. února (č. 6, str. 1–2), 12. února (č. 7, str. 2–4). Zmiňuje se též o Novém kultě a navrhuje myšlenku generální stávky; *Čas... použil toho v lokálce* — srov. nepodepsanou lokálku Mladočešství a anarchism, *Čas* 18, 25. ledna (č. 25, str. 2). Píše se tam m. j.: „Dle jeho doznání anarchism vzbudilo v něm mladočešství konce let osmdesátých a počátku devadesátých... V oněch letech psaly mladočeské listy a z nich hlavně Národní se svou stokou Šípů tak výstředně, že mládež opouštěla každou reálnou půdu úvahy a radikálně jen třestila... důsledně myslící hlavy zabíhaly do extrémů, z kterých pak se musely pracně probírat.“

Str. 106 *Venerické nemoci mezi hornictvem*. Nový kult 6, 10. února (č. 15, str. 124, Doma). Nepodepsáno. — *že jsme v 5. svazku měli polemiku* — Radikální listy otiskovaly v r. 1901 příležitostně rubriku Z českých menšin, v níž se v druhé polovině roku vyskytly vedle drobných zpráv i závažnější články: K. — : Schůze českých menšin v Duchcově, Radikální listy 8, 21. září 1901 (č. 67, str. 4) nebo -ina: Dopis z Mostu, Radikální listy 8, 29. října 1901 (č. 78, str. 3). S názory v těchto článcích a také v člancích v Samostatnosti (viz následující vysvětlivku) polemizoval Neumann ve stati Vlastenci a český sever, Nový kult 5, 15. ledna 1902 (č. 2, str. 9–11), Sp I, str. 360; *V Samostatnosti tehdá nějaký p. učitel* — jde o článek Václava Hladkého Z českého severu, Samostatnost 6, 12. února 1902 (č. 13, str. 67), který se týkal mravních poměrů mezi dělnictvem: *p. Ed. Š... v Přehledu* — srov. Ed. Š.: Severočestí horníci, Přehled 2, 30. ledna (č. 12, str. 193–194, Sociální hlídka).

Str. 107 *Anonymní leták... Nový kult 6, 10. února (č. 15, str. 124 až 125, Doma). Nepodepsáno. — Text letáku není znám. Podle nepřímých zpráv z různých časopisů leták ostře útočí na Neumanna, Opletala a Vohryzka a autoři letáku „gratulují“ severočeským horníkům k těmto vůdcům. — Alois Haber — A. Věkoslav H. (1869–1918), český novinář, anarchistický pracovník v severních Čechách. V l. 1894–1895 redigoval v Praze anarchistický časopis Volný duch, v r. 1897 vydal jeden ročník Nového kultu, jehož název pak přejal Neumann pro svůj časopis; Čeněk Körber — viz vysv. ke str. 100; o redaktorovi tohoto listu — St. K. Neumann; po velikonočním sjezdu pražském — jedná se o druhý anarchistický sjezd, který se měl původně konat o vánocích r. 1902, pro organizační obtíže byl však přeložen na velikonoce (první polovina dubna) 1903. Sjezd projednával především trvalou krizi v českém anarchistickém hnutí, která byla způsobena hlavně peněžními machinacemi, dezorganizací a neschopností realizovat vytčený program. Neumann hodnotil výsledky sjezdu v článku Po sjezdu, Nový kult 6, 25. dubna 1903 (č. 1, str. 1–3), Sp I, str. 510; časopis, jež chtěli pánové Haber a Körber vydávati — jde patrně o časopis Volnost, který měl být orgánem nové anarchistické skupiny, která měla být založena r. 1903; „ospravedlnění“*

— srov. glosu Za očistou, Nový kult 6, 10. listopadu 1903 (č. 11, str. 83–85) Sp I, str. 583.

Str. 108 *Kout novomalthusistů. Stálá rubrika.* Nový kult 6, 10. února (č. 15, str. 125–126). Nepodepsáno. — *novomalthusisté* — viz vysv. ke str. 42; *prohlásili jsme v minulém čísle* — viz poznámku Naše konfiskace, str. 105; *naše brožura o této věci* — publikace O prozřetelném plození dětí, viz vysv. ke str. 105; str. 109: *Večerní list ze dne 8. ledna* — srov. nepodepsanou lokálku Oběť, Večerní list Hlasu národa 1904, 8. ledna (příloha k č. 8, str. 3). Citát, který uvádí Neumann, předchází líčení drastického případu neobdobného interrupčního zákroku.

Str. 109 *Ve chvíli, kdy naši čtenáři...* Nový kult 6, 10. února (č. 15, str. 127, Z redakce a administrace). Nepodepsáno. — Srov. článek protestní důvěrná schůze, str. 109 a Orgie vlastenecké luzy, str. 85.

Str. 109 *Protestní důvěrná schůze.* Nový kult 6, 29. února (č. 16, str. 155–156). Nepodepsáno. — Na této schůzi, kterou pořádali anarchisté, byl m. j. předložen návrh na bojkot tisku, který v rusko-japonské válce podporoval ruské zbraně. (Viz vysv. ke str. 85.) — str. 110: *Národní listy* — viz vysv. ke str. 85; *redakce Času* — Čas byl orgánem realistické strany. Založil jej jeho hlavní redaktor Jan Herben r. 1886 za duchovního vedení Masarykova; *dr. Chalupný* — Emanuel Ch. (1879–1958), přední pracovník realistů, zprvu Masarykův epigon, později jeho odpůrce. Byl redaktorem pobočného realistického orgánu Přehled, který vycházel týdně od r. 1902. Proti Neumannovu konstatování negativní reakce přítomných na politiku Času a svou se Chalupný ohradil v Čase 18, 10. března (č. 70, str. 5). Jeho polemická poznámka končí: „Od p. Neumanna mohli bychom snad žádat, aby vzhledem ke své inteligenci dovedl rozeznat úkol seriózního časopisu od kavárenské legrace.“; *královéhradecká volba* — počátkem roku v doplňovacích volbách do říšské rady byl zvolen na Královéhradecku hrabě Vojtěch Šternberk. Volbami se zabýval všechen vlastenecký tisk. Srov. článek Ještě volba hraběte Šternberka, str. 118; *otázka studentských sebevražd* — v té době probíhala v listech odborných i denních kampaň, snažící se odhalit společenské a psychické příčiny sebevražd mezi studenty. V r. 1904 vyšel česky také Masarykův spis Sebevražda; *Protestujeme... proti komedii* — viz stať Orgie vlastenecké luzy, str. 85.

Str. 110 *Naším čtenářům.* Nový kult 6, 18. března (č. 17, str. 137). Podepsáno *Redakce*. — str. 111: *po volebních zběsilostech královéhradeckých* — viz vysv. ke str. 110; *po novém třeštění nacionálním* — srov. stať Orgie vlastenecké luzy, str. 85; *Alfred Naquet* (1834–1916), francouzský chemik a politik, perzekvovaný za Napoleona III., účastník Komuny. Byl poslancem za nejkrajnější levici a aktivně působil v socialistickém hnutí. Dílo, v němž se zabývá m. j. kritikou anarchismu, Socialism

kolektivistický a socialism volný, vyšlo r. 1890; o jehož kritice anarchismu zmínili jsme se — srov. redakční (patrně Neumannův) úvod k článku Pierra Quillarda: Ant. Menger a anarchism, Nový kult 6, 10. ledna (č. 14, str. 105): „...upozorňujeme na mnohem modernější kritiku anarchismu, především anarchismu Kropotkinova, jež objevila se v běžném ročníku L'Humanité nouvelle a jest psána inteligentním kolektivistou p. Alfredem Naquetem, jenž nepřichází s ošuntělými názory, je prost měšťáckých předsudků, jde všade do hloubky...“

Str. 112 *Élie Reclus*. Nový kult 6, 18. března (č. 17, str. 137–139). Podepsáno R. — Élie Reclus (1827–1904). — *při státním převratu z r. 1851* — r. 1851 končilo volební období tehdejšího francouzského presidenta Ludvíka Napoleona; podle ústavy nemohl být volen dvakrát. V noci na 2. prosinec 1851 rozpustil Ludvík Napoleon zákonodárné shromáždění a změnou ústavy si prodloužil trvání plné moci na deset let. Rok nato 2. prosince 1852 prohlásil Francii císařstvím a sám sebe císařem Napoleonem III.; *válka z 1870* — prusko-francouzská válka vypukla 19. července 1870 jako následek sporů o uprázdněný španělský trůn; *Komuna* — revoluční pařížská vláda v r. 1871. Byla krvavě potlačena; str. 113: *po procesu Vaillantově* — Edouard V. (1840–1915) byl za Komuny zvolen členem vlády. Po pádu Komuny odešel do Anglie, kde předsedal r. 1871 konferenci mezinárodní dělnické asociace. Ve Francii byl v nepřítomnosti r. 1872 odsouzen k trestu smrti, později však byl amnestován. Po návratu do vlasti hlásal dál své radikální sociální názory a bojoval za nastolení nové Komuny; *lokálku, kterou o něm uveřejnil Čech* — srov. Čech 1904, 16. února (č. 47, str. 2); *Risum teneatis, amici* — citát z Horatia.

Str. 114 *Diskuse*. Nový kult 6, 18. března (č. 17, str. 143–144, Kout novomalthusistů). Podepsáno *Sana Mens*. — *V Omladině věnoval Karel Vohryzek* — viz Karel Vohryzek: K diskusi o prozřetelném plození dětí, Omladina 2, 4. února (č. 6, str. 4–5) s podtitulem Spolu s jinými žurnály vyzváni k diskusi zahajujeme ji tuto, a Omladina 2, 10. března (č. 11, str. 4–5) s podtitulem Všeobecná stávka a teorie novomalthusianistická. Vohryzek je toho názoru, že omezování plození je přizpůsobování se současným společenským nesrovnalostem. Bojovníci na předních místech a ti, kteří jsou schopni vychovat lidi výjimečné, by měli regulovat porodnost, ale jinak je třeba, aby anarchismus měl velký počet přívrženců k provedení generální stávky. Diskuse pokračovala v Omladině ještě dvěma dopisy, a to Neplodná: Matce sedmi dětí. (K článku v Matici svobody) (viz vysv. ke str. 116), Omladina 2, 17. března (č. 12, str. 7), kde pisatelka tvrdí, že k uskutečnění nové společnosti je třeba početného dorostu, a B. T. Varnsdorf: Neplodné, Omladina 2, 8. dubna (č. 15, str. 2–3), který polemizuje s dopisem prvním; *vydání samostatné práce* — viz vysv. ke str. 104; str. 115: *věta p. Robinova* — novomalthusista Paul Robin (1837–1912) byl často citovanou autori-

tou Neumannových článků věnovaných otázkám sociologickým, zejména problému hospodářské a mravní emancipace ženy v soudobé společnosti. Tento francouzský pedagog propagoval zásadu omezené populace, založené na svobodném rozhodování jednotlivcově. Svě názory vysvětlil ve studii Malthus a novomalthusisté, již Neumann vydal spolu se svou statí O prozřetelném plození dětí (viz vysv. ke str. 105). Neumann mu také dedikoval báseň *Libre amour, libre maternité*, *Moderní revue* 11, sv. 16, říjen 1904 (č. 1, str. 41–42), viz B II, str. 30. V Lidových novinách 20, 26. září 1920 (č. 265, str. 1–2) otiskl Neumann Robinův nekrolog; *myšlenka všeobecné stávky* — podle názoru anarchistů byla jediná správná cesta ke změně společenského řádu generální stávka, jejíž pomocí by se lid zmocnil hospodářské moci. Parlamentní boj o politickou moc považovali anarchisté za zbytečný. (Srov. stať Proč a jak se organizují anarchističtí dělníci, str. 154). Neumannovi byla tato myšlenka inspiračním zdrojem k agitačním básním, viz např. Pochod všeobecné stávky, *Omladina* 3, 14. září 1905 (č. 37, nestránkováno), srov. B II, str. 68; str. 116: *V Matici svobody promluvila matka sedmi dětí* — srov. K otázce plození dětí, *Matice svobody* 5, 17. února (č. 6, str. 41). Po redakčním úvodu, kde je vysloven názor v podstatě shodný s Neumannovým, je otištěn dopis „matky sedmi dětí“, která ženám radí, jak zabránit početí; *V Novém životě byla lokálka* — v klerikálním časopise Karla Dostála Lutínova se v rubrice Forum, *Nový život* 9, 29. února (č. 3, str. 97) píše: „Nový kult, orgán anarchisty p. K. St. Neumanna, který nedávno horoval pro Zolovu Plodnost, nyní zase zvláštní zabavenou brožurou agituje pro novomalthusism čili zamezování početí dětí. Dává dělnictvu kapitalisty za vzor. Na tom, že batalióny socialistické prořídnu, prý nezáleží... ‚rozumem‘, který brožura doporučuje, je francouzské gumové zboží... Malthusiánské snahy p. Neumannovy prýští hlavně z jeho ideálu ‚volné lásky‘... Hlavní důvod, který on předstírá: sociální bída dělnictva, — neobstojí...“; *proti nám cituje Nový život Féréovu knihu* — v téže lokálce se píše: „U Bursíka a Kohouta v lékařské knihovně vyšlo seriózní dílo: Charles Féré: Pohlavní pud. Tam... čteme: To, co se nazývá volnou láskou, není návratem k přírodě... nýbrž rozvrtem lásky.“; *Ch. Ribot* — Neumann patrně myslí Théodula R. (1839–1916), francouzského psychologa. Zkratka křestního jména je asi tisková chyba.

Str. 116 *Jak se žvaní*, *Nový kult* 6, 18. března (č. 17, str. 144). Podepsáno N. — V *Českém učiteli* — časopis není přístupný; str. 117: *Čas... nadpisuje lokálku* — citát je z nepodepsané lokálky v *Čase* 18, 8. března (č. 68, str. 2) a z týdeníku *Čas* 17, 12. března (č. 11, str. 174). Lokálka je namířena proti mladočeské politice a pojmu anarchie je zde kromě původního významu použito také v přeneseném smyslu jako označení pro nepořádek. Na tuto Neumannovu poznámku odpověděl *Čas* 18, 23. března (č. 83, str. 4–5) a týdeník *Čas* 17, 26. března (č. 13,

str. 207, Páté přes deváté) ironickou glosou Milí lidičky, potřebujeme nového slova místo anarchie, z níž Neumann značnou část cituje v následující polemické poznámce Čas přináší články i lokálky, str. 117; *Národní listy* — viz vysv. ke str. 85.

Str. 117 *Čas přináší články i lokálky*... Nový kult 6, 26. března (č. 18, str. 151, Doma). Podepsáno R. — „čapkovina“ — K. M. Čapek-Chod byl redaktorem Národních listů. Vtiskoval ráz hlavně polemické části novin; *Emanuel Chalupný* — viz vysv. ke str. 109; *firma Masaryk, Herben, Jozífek a spol.* — Neumann míní reprezentanty realistické strany. Herben byl hlavním redaktorem Času, O. Jozífek tam pravidelně přispíval, psal články politické a sociologické. V r. 1904 otiskoval např. v Čase na pokračování stať O jednotném názoru politickém; *jeho případ s F. X. Hodáčem* — F. X. H. (1883–1943), pozdější národohospodář, profesor brněnské techniky, představitel bankovního kapitálu. Neumann zde naráží na zprávu Času 18, 13. března (č. 73, str. 6) o schůzi studentského spolku Jungmann, na které přítomní projevíli záporné stanovisko ke studentským nacionálním demonstracím, projevovaným často nošením různých odznaků a částí oděvu. Zpráva končí: „...p. F. X. Hodáč urazil dva členy spolku tak impertinentně, že byl jednohlasným usnesením výboru ihned ze spolku vyloučen. Dodáváme, že p. Hodáč byl už vyloučen z několika slušných spolků v Čechách i na Moravě pro své nedůstojné vystupování.“ Hodáč odpověděl zaslánem v Samostatnosti 8, 16. března (č. 22, str. 123), adresovaným Herbenovi jako redaktorovi Času. Žádá o uvedení důkazů, že byl vyloučen z několika spolků, a neuznává výtky, které mu Čas učinil. Čas odpověděl 19. března (č. 79, str. 5) nepodepsanou polemickou poznámkou Vyloučen či nevyločen. Autor poznámky obviňuje Hodáče z demagogie a uvádí několik spolků a klubů, jichž členem přestal být z různých důvodů. V Čase 18, 21. března (č. 81, str. 3) byla pak ještě uveřejněna nepodepsaná zpráva Z kruhu slováckých studentů, která dementuje tvrzení, že by byl Hodáč z jejich spolku vyloučen. Odešel sám; *odrůbka počínající vokativem jeho křestního jména* — jde o Chalupného, který se na schůzi spolku Jungmann ostře střetl s Hodáčem. Neumann zde naráží na písničku Emane, to se ti nestane; str. 118: *Akademická čítárna* — jde patrně o Akademický čtenářský spolek, založený r. 1849; po rozpuštění r. 1899 vznikla Slavie a r. 1900 nový Akademický čtenářský spolek; *na náš účet promluvila žurnalistická chátka* — F. X. Hodáč otiskl v Novém kultu 6, 18. března (č. 17, str. 140–141) článek Jubileum k životnímu výročí Macharovu, kde se zmiňuje i o jeho vztahu k Času: „Ano, dva žurnály otravují v Čechách vzduch: Národní listy a Čas. Prvé zachovaly odmítavé mlčení: druhý řekl jubilantovi: ty a já jedno jsme; kdo čteš Machara, abonuj Čas... její největší tragika (Macharovy oslavy) byla tato: básníkovi nebylo smutno z toho, že jej oslavuje dryáčnický — Herbenův Čas.“ Čas pak v poznámce Z kruhu slováckých studentů, 21. března (č. 81, str. 6) prohlásil:

„Při té příležitosti zaznamenáváme, že p. Hodáč vylil si chlapeckým způsobem zlost na našem listě v Neumannově Novém kultu 18. března; na listě, do něhož ještě před několika týdny znal dobře cestu třebas o půlnoci, když ho potřeboval. Tomu všemu se tak nedivíme jako panu St. K. Neumannovi — úroveň jeho společníků nemůže již být nižší.“ Druhým útokem míní Neumann glosu Milí lidičky..., Čas 17, 26. března (č. 13, str. 207) a deník Čas 18, 23. března (č. 83, str. 4–5), viz vysv. ke str. 117.

Str. 118 *Ještě volba hraběte Šternberka*. Nový kult 7, 15. dubna (č. 1, str. 1–2). Podepsáno *Marius*. — Na počátku roku 1904 byly na Královéhradecku doplňovací volby do říšské rady. Přes protesty vlasteneckých novin kandidoval m. j. hrabě Vojtěch Šternberk. Z 8857 hlasů dostal kandidát agrární strany H. Srdínko 3755, Šternberk 3265, kandidát spojené opozice Antonín Hajn (viz vysv. ke str. 86) 1614 a mladočeský kandidát A. Kolenský 46 hlasů. Šternberk se stal poslancem. O jeho činnosti v parlamentu viz článek Parlamentární politika, str. 197; str. 119: *dr. Ant. Hajn* — jeho kandidatura byla schválena na schůzi důvěrníků strany radikálně pokrokové 3. ledna 1904 v Jaroměři a v Krčíně. Kandidaturu podporovaly také strany národně sociální, radikálně státoprávní a místní stoupenci opozičních českých stran. Viz též vysv. ke str. 86.

Str. 119 *První básnický leták...* Nový kult 7, 15. dubna (č. 1, str. 17–18, Poznámky). Nepodepsáno. — *v naší knihovně* — v Knihovně Nového kultu, viz vysv. ke str. 105.

Str. 120 *Klerikální Čech...* Nový kult 7, 15. dubna (č. 1, str. 18, Poznámky). Nepodepsáno. — *V čísle ze dne 5. dubna* — jde o Drobnosti z českého života, Čech 1904, 5. dubna (č. 95, str. 2), kde se cituje několik vět z Neumannovy polemické glosy Čas přináší články i lokálky (viz str. 117) a kde je citát komentován slovy: „Pánové se, jak patrně, navzájem asi velmi dobře znají.“; *pan Myslivec* — Václav M. (nar. 1875), redaktor Čecha, politik, spoluzakladatel strany křesťanskosociální. Byl poslancem v říšské radě, po válce v Národním shromáždění.

Str. 120 *Čas skoro v každém čísle...* Nový kult 7, 15. dubna (č. 1, str. 18, Poznámky). Nepodepsáno. — *tak jako Český učitel* — viz Neumannovu polemickou glosu Jak se žvaní, str. 116 a Čas přináší články i lokálky..., str. 117; *vytkl Omladině příšernou manipulaci s češtinou* — Omladina 2, č. 2–50, vždy na poslední straně otiskovala inzerát přeplavní společnosti na cestu do Ameriky. Inzerát byl psán nedbalou češtinou s mnoha germanismy. Čas 18, 10. dubna (č. 100, str. 7) v nepodepsané poznámce Kaiserschiffe inzerát ironicky komentuje: „Snad by se přece nemusila anarchie zavádět i do české mluvnice.“ Omladina 2, 14. dubna (č. 16, str. 4–5) reagovala na glosu v Čase nepodepsanou po-

známkou Čas — anarchie a gramatika, v níž odmítla dvojsmyslné použití slova anarchie a svou repliku zakončila slovy: „Některé termíny v inzertní části Času připomínají mi, že by se snad přece nemusel zavádět hebrejsko-německý realism i do české mluvnice.“

Str. 120 *Jediná, patentovaná...* Nový kult 7, 15. dubna (č. 1, str. 18, Poznámky). Nepodepsáno. — *Právo lidu rozepsalo se* — citát je z nepodepsané lokálky v Právu lidu 13, 29. března (č. 89, str. 4). Autor tam ironicky komentuje oficiální proslovy na oslavě Komenského a pokládá sociální demokracii za jedinou správnou dědičku snah Komenského.

Str. 120 „*Židovská otázka*“. Nový kult 7, 10. května (č. 2, str. 25 až 26). Podepsáno *Marius*. — *kišiněvské antisemitické barbarství* — nářezka na pogrom v Kišiněvě, který vzbouřil světovou veřejnost. Těsně před velikonočními r. 1903 bylo v Kišiněvě povražděno padesát židů a stovky jich byly zraněny, ač vláda a policie byly včas na nebezpečí upozorněny. Neumann se touto událostí zabýval ve zvláštním článku V Kišiněvě, Nový kult 6, 10. června 1903 (č. 6, str. 45–46) a čtyřmi glosami v témž čísle, viz Sp I, str. 569–575; *dvě příliš mně milých hochů* — jde patrně o Neumannovy přátele z Olšanské vily Františka Gellnera a Lva Freimutha; str. 121: *halucinační síla prof. Masaryka* — Masarykovými náboženskými názory se Neumann zabýval v článku Nestydatá propaganda, Nový kult 6, 10. října 1903 (č. 9, str. 65–66), Sp I, str. 541; *židé měli sjezd* — sjezd českých pokrokových židů se konal 10. dubna 1904 v Pardubicích; *se samostatným časopisem* — jde o pardubický Rozvoj; dr. *Vohryzek* — na sjezdu promluvil také MUDr. V. Vohryzek o nejbližších úkolech pokrokových židů. Navrhl, aby se zřizovaly pokrokové kroužky, který by byly podkladem pro sebevzdělávací práci.

Str. 121 *Moravské rozhledy...* Nový kult 7, 10. května (č. 2, str. 41, Poznámky). Nepodepsáno. — Moravské rozhledy vycházely týdně v Přerově od r. 1903. V záhlaví měly heslo Vnitřní silou. Sympatizovaly s realisty. Moravská „vůně“ byl výraz Josefa Merhauta, užívaný hlavně klerikály, posměšně pak pokrokovými a antiklerikálními časopisy. Neumann ho často ironicky užíval nebo parafrázoval, viz např. článek Nový zápach z Moravy, str. 327. Nářezka se týká nepodepsané poznámky Že hrabě Šternberk..., Moravské rozhledy 1, 23. dubna (č. 26, str. 4). Cituje z Neumannova článku Ještě volba hraběte Šternberka, str. 118.

Str. 122 *Časopis pokrokového studentstva...* Nový kult 7, 10. května (č. 2, str. 42, Poznámky). Nepodepsáno. — *dovolával se nás* — srov. nepodepsanou glosu Čapkovinu..., Časopis pokrokového studentstva 7, březen (č. 6, str. 140). Autor se dovolává Neumannovy glosy Čas přináší články i lokálky... (viz str. 117), souhlasí především s kritikou

Chalupného a Času a pokračuje: „Je nutno přesně rozlišovati realismus kulturní... a realismus praktický, politický, který krásné zásady, hlášané prvým, kompromituje a znetvořuje ve své žurnalistice...“; *Pozor citoval* — olomoucký *Pozor* vedl v té době polemiku s *Časem* o nejrůznějších věcech zásadního i podružného charakteru. Neumann má konkrétně na mysli článek K našemu sporu s *Časem* a s časisty, *Pozor* 11, 29. dubna (č. 68, str. 1–2).

Str. 122 *Spolek bezkonfesijních Augustin Smetana*... Nový kult 7, 10. května (č. 2, str. 42, Poznámky). Nepodepsáno. *Augustin Smetana* — český spolek založený pro propagaci ateismu. Jméno podle filosofa A. S. (1814–1851), původně člena řádu křížovnického, který r. 1850 oznámil v listě *Union* své vystoupení z řádu a byl pak veřejnými vyhláškami exkomunikován z církve.

Str. 122 *Surchovaně pitomé je štvání*... Nový kult 7, 10. května (č. 2, str. 42, Poznámky). Nepodepsáno. — s *Nájemníkem v čele* — revolverový plátek ze zlomu století, vydávaný Josefem Bubeníčkem. První dva ročníky 1898–99 vycházely třikrát měsíčně, později týdně. První čísla redigoval E. M. Šváb, ostatní V. Trousil. Číslo s článkem proti *Simplicissimu* je nedostupné; *Simplicissimus* — politickosatirický časopis, založený v Mnichově nakladatelem A. Longenem a kreslířem Th. Th. Heinem r. 1896. Vychází dodnes. V jeho názvu je použito jméno hrdiny barokního románu Grimmelshausenova.

Str. 122 *Čas 4. května*... Nový kult 7, 10. května (č. 2, str. 42, Poznámky). Nepodepsáno. — Citovaná poznámka byla otištěna v *Čase* 18, 4. května (č. 124, str. 1, Politická kronika); *Sapienti sat* — Moudrému napověz, citát z Plauta.

Str. 123 *Zneužívači antiklerikalismu*. Nový kult 7, 10. července (č. 4, str. 91–92, Poznámky). Podepsáno A. — *žvasty poslance Černýho, dr. Hajna a dr. Kalabise* — na schůzi promluvil jako první říšský poslanec Josef Černý (1865–1942), učitel, pracovník v učitelských organizacích a redaktor časopisů *Český učitel*, *Česká škola* aj., Antonín Hajn (viz vysv. ke str. 86) a Eduard Kalabis (1876–1952), advokát a prostějovský veřejný a osvětový pracovník. Všichni se ve svých projevech zabývali problémem klerikalismu, který je zneužíván k politickým a stranickým účelům, aniž by se dotkli podstaty skutečných protináboženských snah; v *Českém učiteli* — časopis není přístupný.

Str. 124 *Dr. Vohryzek ukazuje v Rozvoji*... Nový kult 7, 10. července (č. 4, str. 92, Poznámky). Nepodepsáno. — *Rozvoj*, časopis českých pokrokových židů, není přístupný.

Str. 124 *Anarchistická literatura*... Nový kult 7, 10. srpna (č. 5, str.

109–111, Poznámky). Nepodepsáno. — v *červencové Akademii* — srov. nepodepsaný referát Z naší brožurové literatury, Akademie 8, červenec (nečíslováno, str. 317–319). Referát odmítá zejména Nachtovu tezi o generální stávce a myšlenku odpírání vojenské služby považuje za neproveditelnou. Doporučuje spíše výchovu vojáků; *na práci Nachtovu upozornili jsme* — srov. Všeobecná stávka, Nový kult 6, 25. července 1903 (č. 7, str. 49–53), dle Siegfrieda Nachta; *nákladem Vohryzkovým* — viz vysv. ke str. 100; *kus Steinlenova plakátu* — Théophile Alexandre S. (1859–1923), francouzský malíř a grafik, výtvarný kronikář Montmartru. Kreslil hlavně karikatury a obnovil figurální plakát. Neumannovy časopisy a publikace přinášely reprodukce Steinlenových kreseb; str. 125: *J. Grave* — viz vysv. ke str. 73; *Tolstojem načichlí* — viz stať Plechanov a Tolstoj, str. 62; *na nedávném antimilitaristickém kongresu* — viz stať Nová internacionála, str. 94; *anarchistenfresser* — požírač anarchistů; *duchoborci* — viz vysv. ke str. 64.

Str. 126 *V Rusku, kde mají strašné množství svátků...* Nový kult 7, 10. srpna (č. 5, str. 111, Poznámky). Nepodepsáno.

Str. 126 *V Moravských rozhledech...* Nový kult 7, 10. srpna (č. 5, str. 111–112, Poznámky). Nepodepsáno. — Srov. Bp.: Dopisy z Prahy, Moravské rozhledy (viz vysv. ke str. 121) 1, 10. července (č. 49, str. 1–2). Šlo o přednášku na schůzi politického klubu české strany lidové dne 25. června. Masaryk tam m. j. řekl: „Rozum, vyškolený přesnou vědou, nemůže již přijmout učení teologická v době, kdy pokročilejší teologové sami poznávají, že není zjevení v učení a že není zjevení v praxi, totiž že není zázraků...“ Citováno podle otisku projevu v Čase 12, 2. července (č. 27, str. 417–419).

Str. 127 *V šestém svazku tohoto časopisu...* Nový kult 7, 10. srpna (č. 5, str. 112, Poznámky). Nepodepsáno. — o *Alfredu Naquetovi* — viz vysv. ke str. 111; *E. Girault* — Eusèbe G. (1799–1855), francouzský spisovatel. Vydal několik děl literárněvědných a zeměpisných, např. Slovník umělců, Slovník fyzického a politického zeměpisu aj.

Str. 127 *Naši měšťáci jsou někdy logičtí...* Nový kult 7, 10. srpna (č. 5, str. 112, Poznámky). Nepodepsáno. — *Naše doba* — srov. glosu Rozhledy, Naše doba (revue pro vědu, umění a život sociální, vydávaná Janem Laichterem a redigovaná Masarykem) 11, 20. července (č. 10, str. 754–764). Nepodepsaný autor píše, že česká obstrukce v parlamentě nepovede k žádnému výsledku, a navrhuje cestu opozice.

Str. 127 *Není tomu dávno...* Nový kult 7, 10. srpna (č. 5, str. 112, Poznámky). Nepodepsáno. — *realistický Čas vytýkal Omladině* — srov. glosu Čas skoro v každém čísle, str. 120 a vysv. ke str. 120; *Moravské rozhledy otiskují stejný inzerát* — týká se inzerátu v Moravských rozhledech 1, 16. července (č. 49, str. 7), viz též vysv. ke str. 121.

Str. 127 *Dvojí netaktnosti...* Nový kult 7, 10. srpna (č. 5, str. 112, Poznámky). Nepodepsáno. — *fejeton „Svatý Antonín Paduánský“* — jde o veršovaný podčárník, doprovázený obrázky, otiskovaný na pokračování v Matici svobody 5, 1904, dokončení v r. 6, 7. prosince 1904 (č. 1) jako interpelace „Rudolfa Bergra na ministra spravedlnosti, týkající se pro Rakousko zakázané knihy Wilhelma Busche“ v říšské radě 16. dubna 1902; *Červánky* — „časopis pro šíření osvěty a hájení pravdy“. Vycházely v Brně jednou týdně za redakce A. M. Špery jako orgán sociální demokracie od r. 1889. Zabývaly se hlavně protiklerikálním bojem.

Str. 128 *Z jisker ztlumených...* Nový kult 7, 10. srpna (č. 5, str. 113 až 114, Poznámky). Nepodepsáno.

Str. 128 *Poznámky*. Nový kult 7, listopad (č. 6, str. 134–135). Nepodepsáno. — *Samostatnost* — viz vysv. ke str. 85; *za vlády Körbrovy* — Arnošt von K. (1850–1919), první rakouský ministerský předseda - byrokrat v l. 1900–1903. O jeho demisi rozhodla česká delegace v říšské radě, když Karel Kramář slíbil císaři, že po Körbrově odchodu přestane česká obstrukce; „*Staatsstreich*“ *Tiszúv* — István T. (1861 až 1918), v l. 1903–1905 ministerský předseda, přesvědčený přívrženec rakousko-uherského vyrovnání. Chtěl znemožnit obstrukci uzákoněním nového jednacího řádu v parlamentě. Když se jeho snahy nesetkaly s úspěchem, rozpustil říšskou radu, ač to odporovalo ústavě. Tím byla jeho strana oslabena a byl nucen podat demisi; *Bouře v Inšpruku* — nárazka na nacionalistické demonstrace německých studentů proti italským při zahájení školního roku na právnické fakultě r. 1904. Došlo k provokacím a krvavým srážkám, při nichž musela zasáhnout policie; str. 129: *pokus o všeobecnou stávku v Itálii* — jde o generální stávku v Itálii, která byla zahájena 15. září 1904, kdy Dělnická komora v Miláně podala návrh na všeobecnou stávku jako protest proti brutalitám vlády vůči stávkujícím dělníkům v posledních letech; *článek v příštím čísle* — nebyl otištěn; *sjezd československé sociální demokracie* — Neumann má na mysli 6. sjezd v Prostějově r. 1904, kde si strana jako hlavní cíl vytkla boj o všeobecné a rovné hlasovací právo; *M. Guyau* — Marie Jean G. (1854 až 1888), francouzský anarchistický filosof a básník. Zabýval se hlavně sociologií, estetikou a etikou; *ve 2. čísle Moderní revue* — srov. Alois Haras: Náboženství, *Moderní revue* sv. 16, listopad (č. 2, str. 75–89); *V příštím čísle tohoto listu* — úryvky nebyly v Novém kultě otištěny, viz Listárna redakce a administrace, str. 129; *projevy Masarykovy a Mrštíkovy* — Neumann patrně míní Masarykovy názory vyslovené v brožuře V boji o náboženství a názory Viléma Mrštíka ve studii Krize, kde autor zastává názor, že hlavní není církev a víra, ale svědomí a lidství. S oběma těmito pracemi polemizuje autor statí Náboženství v *Moderní revui*. O Neumannově názoru na Masarykův pohled na náboženství viz především stať Nestydatá propaganda, Sp I, str. 541; *Roz-*

hledy — založeny r. 1892 v Chrudimi Josefem Pelclem jako národohospodářský list. Později přinášely literární kritiky; *podle Neklanů, Rohanů, Kramářů* — jsou to spolupracovníci Rozhledů, kteří pravidelně do listu přispívali. Náboženských otázek se týkala stať Alexandra Neklana (Neklan byl pseudonym Karla Jana Rohana) Rozhodnutí říšského soudu o českých školách ve Vídni, Rozhledy 15, 5. listopadu (č. 6, str. 149–150) a Čím dál tím líp, 15. října (č. 3, str. 85–86), stať Karla Rohana Moderní stoupenci Husovi, Rozhledy 14, na pokračování a stať Oldřicha Kramáře O odborném vzdělání poslanců, Rozhledy 15, 5. listopadu (č. 6, str. 150–167); *klerikální Obnova* — katolický týdeník, vycházející od r. 1895 v Hradci Králové.

Str. 129 *Všichni, kdož jste i dle zákona...* Nový kult 7, 10. srpna (č. 5, str. 112–113, Poznámky). Nepodepsáno. — *spolek Augustin Smetana* — viz vysv. ke str. 122.

Str. 129 *Listárna redakce a administrace*. Nový kult 6, 20. ledna (č. 14, str. 112), 10. února (č. 15, str. 127), 29. února (č. 16, str. 136), 18. března (č. 17, str. 144), 26. března (č. 18, str. 150, vždy s názvem *Z redakce a administrace*), Nový kult 7, 10. května (č. 2, str. 42, s názvem *Poznámky*) a listopad (č. 6, str. 136, s názvem *Od redakce a administrace*). Nepodepsáno. — *Šibeničky* — vycházely v té době jako nepravdivá příloha Nového kultu. Podrobně viz vysv. ke str. 316; str. 130: *Vývoj morálky* — studie Charlese Letourneaua vycházela v 6. ročníku Nového kultu na pokračování; *Knihovna* — míněna Knihovna Nového kultu, viz vysv. ke str. 105; str. 131: *spisy Debayovy* — Auguste D. (1802–1890), francouzský lékař, autor četných populárně zdravotnických knih, např. Tajemství spánku a magnetismu, Etické úvahy o lásce, štěstí a věrnosti manželské, Muž a žena, Muž a žena v manželství, Třicatero krás ženy aj. Mnohé vyšly také česky; *První sklizeň* — kniha nevyšla; „*Anarchie*“ *nevyšla úplná* — jde o spis Jeana Gravea Anarchie, který vyšel v Knihovně Nového kultu; str. 133: *Příští číslo* — 3. číslo 7. ročníku Nového kultu vyšlo 10. června 1904; *Křest sv. Vladimíra* — vyšel jako 5. svazek Knihovny revolucionářů v polovině r. 1904 s karikaturami Františka Gellnera; *redaktor... nastoupí čtrnáctidenní vězení* — Neumann byl pro „přestupky tiskového zákona“ čtrnáct dní vězněn ve vězení okresního soudu na Žižkově, a to v květnu 1904. Na „barbarské“ poměry v tomto vězení vzpomínal ještě později v Politické epizodě (srov. Vzpomínky, 1931). Tato událost se stala také motivickým podkladem básně Vězeňské rapsodie, srov. B II, str. 19; *redaktor omluven přesídlením* — Neumann se na počátku listopadu 1904 přestěhoval z Prahy do Vídně.

Str. 133 *Přátelé...* Nový kult 7, listopad (č. 6, str. 121–122).

V Novém kultě otiskl Neumann ještě dvě redakční poznámky, a to

k dopisu Františka Pražáka z Králova Dvora n. L., Nový kult 6, 10. ledna (č. 14, str. 112, Dopisy). Autor v dopise referuje o schůzi, na které byla ustavena anarchistická Východočeská federace. První poznámka se týká družstva v Červeném Kostelci: „Upozorňujeme kamarády, že došlo nám již několik dopisů, jež nevyjadřovaly se o červenokosteleckém družstvu příliš lichotivě vzhledem k jeho poměru k hnutí anarchistickému.“ Druhá poznámka pod čarou reaguje na chystanou ediční činnost federace: „Tady poukazujeme na Knihovnu Nového kultu, jež letos bude vycházeti pod názvem Knihovna revolucionářů. Ta určena jest již pro brožurovou a knižní naši literaturu. Pokyny, jakého obsahu brožury třeba vydati, rádi přijmeme.“

1905

Str. 137 *Vzdělávat a vzdělávat...* Nový kult 7, leden (č. 7, str. 147–148). Podepsáno *Vindobonensis*. — Závěrem statě bylo oznámeno, že dokončení přinese příští číslo; konec však nebyl otištěn.

Str. 140 *Aubrey Beardsley*. Volné směry 9, únor (č. 3, str. 97–99). — *Aubrey Beardsley* (1872–1898), anglický dekadentní kreslíř. Po stránce obsahové se inspiroval hlavně francouzským malířstvím 18. století, po stránce formální uměním japonským. Jeho dílo bylo rozšířeno po celé Evropě hlavně zásluhou ilustrací, jejichž byl kolem r. 1900 nejvýznamnějším představitelem; str. 141: *Morris a Crane* — William M. (1834–1896), anglický malíř, básník a sociální reformátor. Zabýval se také uměleckým průmyslem s úmyslem učinit jej součástí života každého člověka. Byl odpůrcem mechanické výroby i mechanického života. Založil družstvo na výrobu uměleckého nábytku a skla, vydával knihy ve skvělé úpravě a vazbě. Neumann se tomuto umělci věnoval ve zvláštním článku William Morris, Kalendář revolucionářů na rok 1903, Sp I, str. 449. Walter C. (1845–1915), anglický malíř, zabýval se hlavně navrhováním vazeb, předsádek, ilustrací; *Burne-Jones* — Edward B.-J. (1828–1882), anglický prerafaelistický malíř. Zabýval se uměním portrétním a karikaturou; *bons mots* — slovní hříčky; *Félicien Rops* (1833–1898), flámský kreslíř a rytec, věnoval se hlavně leptu. Námětem mu bylo nejčastěji ženské tělo, kreslené mistrně, ale frivolně. Svými díly, často lascivními a určenými úzkému kruhu přátel, kritizoval zároveň mravy současné společnosti. Jeho dílo inspirovalo Neumanna k napsání druhého ze sonetů *Sexu La Dame au cochon* v Satanově slávě mezi námi, B I, str. 173. Srov. též přílohu k B I, Dáma s prasetem; str. 142: *the misterious rosegarden* — záhadná růžová zahrada; *Psychopathia sexualis* — vědecké dílo známého vídeňského psychologa R. Kraft-Ebinga (1840–1902).

Str. 143 *Příliš mnoho krve*. Nový kult 7, únor (č. 8, str. 156–159). Podepsáno *Brutus*. — Ruská revoluce r. 1905 měla u nás široký ohlas.

Všechn tisk se jí zabýval velmi podrobně. Anarchistické časopisy měly pravidelné rubriky, ve kterých přinášely zprávy o událostech v Rusku a komentáře k nim. Neumann sledoval ruské revoluční hnutí s velikými sympatiemi, ale zároveň dokazoval, že má-li být revoluce něco platna lidu, musí být připravena a vyvolána v pravý čas. — *paragraf 14* — tento ústavní paragraf zajišťoval určitou moc rakouské vládě a parlamentu a znemožňoval císařský absolutismus; *kdyby byl Plevea následoval Pobědonoscev a Mikuláš II.* — Vjačeslav Konstantinovič Pleve (1846 až 1904), od r. 1902 ruský ministr vnitra. Jeho reformy směřovaly k decentralizaci. Byl velmi neoblíbený pro své vystupování proti nihilistům a pro svou činnost v době židovských pogromů, těšil se však důvěře cara Mikuláše II. R. 1904 byl usmrčen při pumovém atentátu. Konstantin Petrovič Pobědonoscev (1827–1907), ruský státník, brojil proti konstituci a všem demokratickým reformám. Mikuláš II. (1868 až 1917) byl ruským carem od r. 1894; str. 144: *všeobecná stávka* — viz vysv. ke str. 115; *firmy Plechanov a spol.* — viz vysv. ke str. 62; *Čas... ze dne 27. ledna* — srov. nepodepsanou zprávu Krvavé události v Petrohradě, Čas 19 (č. 27, str. 3–5). Citovaná část je na str. 4 pod podtitulem Příspěvek k charakteristice petrohradského dělnického hnutí; str. 166: *Čerkesov* — viz vysv. ke str. 105; *Barcelona a Itálie nás poučila* — jde o stávku ve Španělsku, která vypukla 6. prosince 1901. Účastnilo se jí deset tisíc kovodělníků. 16. února 1902 byla vyhlášena generální stávka, která byla krvavě potlačena vojenskou vládou. Dále viz vysv. ke str. 129.

Str. 148 *První úkol studentstva v dělnickém hnutí.* Studentský sborník 9, únor (č. 5–6, str. 72–73). — str. 149: *conditio sine qua non* — podmínka, bez níž se nelze obejít.

Str. 151 *Dvě taktiky.* Práce 1, 3. února (č. 1, str. 4–5). — *s jedním mezinárodním anarchistickým propagandistou* — míněn patrně Siegfried Nacht, který Neumanna později navštěvoval v Řečkovících. Srov. fotokopie policejních relací v Brně a ve Vídni v archívu St. K. Neumanna v Ústavu pro českou literaturu a vzpomínkovou knihu Boženy Neumannové Mezi lidmi; *Les Temps nouveaux* — francouzský anarchistický časopis, redigovaný Gravem (viz vysv. ke str. 73); str. 152: *Luisa Michelová* (1850–1905), francouzská revolucionářka. Byla deportována pro účast v Komuně. Po amnestii r. 1880 se vrátila do Paříže a přikláněla se k anarchismu. Vydala několik brožur a knih. Neumann v ní spatřoval ideál nové, svobodné a osvícené ženy a věnoval jí báseň Svatá Luisa Michelová, Nový kult 7, únor (č. 8, str. 153–156), B II, str. 39.

Str. 154 *Proč a jak se organizují anarchističtí dělníci?* Práce 1, 16. února (č. 3, str. 2–4), 3. března (č. 4, str. 1–2), 31. března (č. 6, str. 2–3). — *Millerand* — viz vysv. ke str. 102; str. 161: *brožuru Siegfrieda Nachta* —

Všeobecná stávka vyšla původně německy na jaře r. 1903. Koncem r. 1903 ji česky vydal Dělnický Sokol v Chicagu. Viz též článek Anarchistická literatura, str. 124.

Str. 165 *Snášenlivost*. Práce 1, 21. července (č. 14, str. 3–4).

Str. 168 *Dělníci a „intelektuelní“*. Anarchistická revue 1, nedatováno (č. 1, str. 12–15) a srpen (č. 2, str. 32–35). Podepsáno *Brutus*. — str. 169: *mozky Kropotkinů, Reclusů, Gravů* — viz vysv. ke str. 73; str. 170: *Eltzbacher* — viz vysv. ke str. 73; str. 171: *Moderní revue* — viz vysv. ke str. 98; *časopis Horník* — známý severočeský hornický anarchista František Hajšman začal vydávat v r. 1900 v Bruchu (dnes Lom u Mostu) časopis *Horník*, brzy však byl nucen pro perzekuci přenést redakci do Mostu. Na konci r. 1901 byl *Horník* úředně zastaven. Hajšman měl v úmyslu vydávat v Kopistech *Hornické listy*, ale byl zatčen a uvězněn. *Hornické listy* pak vydával H. Holub; *K. Vohryzek* — viz vysv. ke str. 100; *ve svém novém časopise* — 12. ledna 1905 vyšlo v Nových Verneřicích 1. číslo nového Hajšmanova časopisu *Bezvládí*, „orgánu českých revolucionářů“; str. 172: *dvě Federace* — Česká federace všech odborů byla volně organizována a Česká anarchistická federace byla organizována jako spolek. Viz stať *Obě federace*, str. 196; *tři vážné časopisy* — Neumann míní patrně Anarchistickou revui, kterou sám vydával v r. 1905 (vyšla jen tři čísla), *Práci*, která vycházela v l. 1905–1907 v redakci Fráni Šrámka a Michala Káchy, a *Omladinu*, vydávanou v l. 1903–1905 v Mostě Karlem Vohryzkem; *americké Volné listy* — anarchistický časopis vydávaný skupinou *Bezvládí* od r. 1892 v New Yorku; *před Internacionálou* — viz stať *Nová internacionála*, str. 74; str. 174: *Engels odsoudil* — v těchto letech byl Neumann ve svém názoru na Marxe a Engelse ovlivněn neznalostí děl těchto autorů a politikou sociální demokracie, k níž měl zásadní výhrady (viz stať ze *Socialismu a svobody*). Později své názory od základu revidoval; str. 177: *Élisée Reclus* — viz vysv. ke str. 73.

Str. 179 *Anarchism „etický“?* Anarchistická revue 1, srpen (č. 2, str. 27–30), říjen (č. 3, str. 52–53). Protože Anarchistická revue přestala vycházet, nemohlo být otištěno ohlášené dokončení článku. — *Lev Nikolajevič* — viz stať *Plechanov a Tolstoj*, str. 62; *Vilém Körber* (1854–1899), organizátor anarchistického hnutí na Mostecku, v l. 1895–1899 vydával *Omladinu*. Vydal řadu brožur, např. *Proveditelnost anarchie*, *Anarchismus a komunistické kolonie*, *Kam spěje sociální demokracie*; Neumannem citovaný spis *Etický anarchismus* vyšel v r. 1896; *Kropotkinové a Reclusové* — viz vysv. ke str. 73; str. 180: *Zvonekovo úvahy* — srov. *Zvonek: Socialismus a anarchismus*, *Přehled* 3, 8. dubna (č. 28, str. 481–482), 22. dubna (č. 30, str. 519–521), 20. května (č. 34, str. 592–594), 27. května (č. 35, str. 607–608). Autor rozděluje anarchisty v podstatě na dvě skupiny — odborářskou a revolucionář-

skou; z práce Reclusovy, kterou právě otiskujeme — srov. Élisée Reclus: Evoluce, revoluce a ideál anarchistický, *Anarchistická revue* 1, říjen (č. 3, str. 53—60); str. 181: *argumenty ze soudobého Ruska* — míněna revoluce 1905, viz stať Příliš mnoho krve, str. 143; *Heine nakreslil jako symbol Simplicissima* — Thomas Theodor H. (1867—1948), německý malíř a karikaturista, spoluzakladatel *Simplicissima* (viz vysv. ke str. 122).

Str. 184 *Český spisovatel*. *Anarchistická revue* 1, říjen (č. 3, str. 62 až 65). — *utekl všem škamnám* — v r. 1893 skončil Neumann svá studia na obchodní akademii; z *dobré rodiny* — Neumann pocházel po otci, pražském advokátovi, zemském a říšském poslanci dr. Stanislavu Neumannovi, ze šlechtické rodiny; *do... Hlasu národa* — po vystoupení ze školy pracoval Neumann krátký čas ve staročeském deníku *Hlas národa* jako lokálkář. Podrobně líčí toto období svého života ve vzpomínkové Politické epizodě (1911). J. Kvapil píše o Neumannovi těchto let v knize *O čem vím* (1932, str. 76): „... octl se ostatně v redakci *Hlasu národa* kdosi, kdo se tam vyjímal ještě groteskněji než já. Hezounký mládeneček podelších černých vlasů, jež mu i uši zakrývaly, a předčasně se přihlásivšího plnovousu. Milý chlapec sotva studiím odrostlý; do redakce jej dosadil jeho poručník, tuším nějaký advokát, aby mládenec, nechtěje patrně dostudovati, vůbec něco dělal... Mnoho práce v té redakci nenadělal a jistě ho nebavila. Mladému bouřliváku bylo tehdá ulehčením a vykoupením, když jej v čas výjimečného stavu při houfném zatýkání omladinářů policie z redakce vyzvedla a uskladnila pod věž novoměstské radnice.“; *R. J. Kronbauer* — Rudolf Jaroslav K. (1864—1915), spisovatel. Za náměty svých děl si vybíral atraktivní a dryádnické příběhy z blázince, nalezince či porodnice, finanční podvody ap.; *Jaroslav Kvapil* — v *Hlase národa* působil v l. 1891—1894. Odešel z redakce pro nesouhlas s referátem o procesu s Omladinou. Přešel do redakce *Národních listů*, kde působil do r. 1898. O Neumannových dřívějších sporech s Kvapilem viz podrobně *Otevřené psaní* panu Jaroslavu Kvapilovi, Sp I, str. 101; *Kurýr* — Pražský ilustrovaný kurýr vycházel jako večerní vydání *Hlasu národa*; *sympatie politické* — jde o mladé pokrokové hnutí v první polovině let devadesátých, které bylo sice především hnutím národním, ale zároveň bylo charakterizováno sympatiemi s hnutím dělnickým a se socialismem. Neumann byl pro svou činnost v tomto hnutí zatčen a dán do vyšetřovací vazby v novoměstské věznici 6. října 1893, odkud byl koncem roku propuštěn. Od 25. dubna 1894 do 24. února 1895 byl vězněn na Borech. Viz prózu *Politická epizoda*, 1911 a básnickou sbírku *Nemesis, bonorum custos...*, B I, str. 7 a n.; str. 185; *firmy z Mariánské ulice* — měla tam sídlo redakce *Národních listů* (viz vysv. ke str. 85); *Kvapilova básnička ve Švandu dudákovi* — srov. Olaf (Jar. Kvapil): Čuně, časová báseň o čunátech, *Švanda dudák* 15, červen 1896 (č. 6, str. 235 až 236):

Jak jsi pyšno, čuně, že jsi čuně posud!
Pyšno na své mládí, hladké jako hádek,
ocásek svůj útlý kroutiš v otázku.
Viš o svém chlívku, neznáš příští osud —
inu, holobrádek
od hlavy až k ocásku!
Domýšlivě měníš dvoreček svůj na sad,
nenávidíš tlustých, kompromisních prasat,
prasnice se štítíš, jež tě měla v lůně,
ó ty čuně!

Takovéhle čuně viděli jsme stokrát,
jak se uplatňuje, do všech koutů vrází
a jak ocásek svůj vzhůru otáčí.
Ale ty si myslíš, že jsi aristokrat,
že tě neusmaží,
že jsi čuně jinačí!
Nelekáš se biče, nelekáš se rány,
skutečně jsi čuně bez bázně a hany,
pohrdáním prasat rypáček tvůj stůně,
ó ty čuně!

Ba, ty kritizuješ, čuně podivínské,
zakládáš si čuňat neodvislou školu,
protekci ty nechceš, ani pomeje.
Všechno je ti všivé, všechno je ti svinské —
a kdo svěsí dolů
ocásek svůj, prase je!
Čuně budoucnosti, oko mé se pase
na tvé úpadkové, nepoplatné kráse!
Na pekáči nikdy nepoznám tvé vůně,
ó ty čuně!

Poslání:

Počkej, čuně!

Také z tebe bude prase!

Viktor Dyk takto konstatoval — jde o báseň *Píseň retrospektivní*, *Moderní revue* sv. 16, 1905, str. 490, kterou Dyk později zařadil do sbírky *Satiry a sarkasmy* (1905), Dyk v ní m. j. naráží na repertoár Národního divadla, kde byl Kvapil od r. 1899 dramaturgem, režisérem a šéfem činohry:

Miláčkem všech starých pánů
byla Zaza ze šantánu.

V prvním aktu, tralala,
svlékla se vám bezmála — —

Mladý pán* to tenkrát viděl,
do duše se ihned styděl,
mravním rozhorlením jat
počal sobě stěžovat:

Že se všechno divně plete,
z kapličky že varieté,
kde je denně možno zřít,
jak se kazí bodrý lid —

Léta jdou, což může bolet.
Mladý pán už přišel do let.
Staré pány smetl čas.
Ale Zazu hrají zas —

Léta jdou a vše se mění,
mizí mravní rozhořčení.
Jak pán mladý tenkrát psal.
Počkej čuně, a tak dál —

*) Byl to týž, co psal v tom čase:
počkej, čuně, budeš prase.
Kterýž věci smutný běh
uznán všude po vlastech.

str. 186: *Fráňa Šrámek byl odsouzen* — koncem července 1905 byl Šrámek povolán na vojenské cvičení. Ve svém časopise *Práce* 1, 18. srpna (č. 16, str. 2) otiskl báseň *Pišou mi psaní* a protimilitaristické prohlášení. Za to byl odsouzen vojenským soudem k měsíčnímu vězení a byl degradován (byl svobodník); *uvěznění Siegfrieda Nachta* — Nacht (viz vysv. ke str. 151) byl zatčen 4. dubna 1903 v Gibraltaru, kam právě přijel, pod záminkou, že chtěl spáchat atentát na anglického krále (který však přijel až 8. dubna). Proti zatčení protestoval světový tisk, v Londýně byla ustavena obhajovací komise, jejímiž členy byli m. j. Kropotkin a Spencer. Nacht byl pro nedostatek důkazů propuštěn počátkem května t.r; *des deux mondes* — mladí symbolističtí literáti ve Francii, podle názvu své *Revue des deux mondes*; *lokálky v Čase a v Přehledu* — srov. nepodepsanou lokálku *Básník rezervista*; *Čas* 19, 31. srpna (č. 239, str. 5), kde autor cituje Šrámkovo prohlášení v *Práci* a báseň *Pišou mi psaní* a dodává: „Fráňa Šrámek dobral si v posledním čísle *Práce* své vojenské pány v písničce, která nebyla konfiskována... Dvě neděle šlo mu na vojně všechno hladce, blahosklonný pan hejtman mluvil s ním o jeho plánech a práci, až najednou 27. t. m. byl Šrámek eskortován z Klatov do Budějovic, bydliště svých rodičů, a tam uvězněn. Proč se tak stalo, neví strašný zločinec sám. V Rakousku zavřou hnedle každého, kdo nesmekne před šavličkou.“ Podobný obsah a tón má

i lokálka Vojenská zvuile bez mezí, Přehled 3, 9. září, (č. 50, str. 861), nepodepsaný autor však ještě dodává: „Dle zákona za to, čeho se dopustí v době, kdy je v záloze, mimo řadovou službu, podléhá voják jenom civilním soudům. A ústavní zákony zaručují, že nikdo nesmí být odňat svému řádnému soudu... Jde tedy o křiklavé porušení práva, o zvuili vojenskou. A zde je povinností poslanců, aby ihned zakročili... Či domnívají se, že je malicherností, za kterou nestojí ani za to hnouti prstem, svévolně-li nedbají vojenští úřadové občanských práv a svobod, u nás beztak nevalných?“; *advokáta Svatováclavské záložny* — Alois Rašín; Svatováclavská záložna měla v té době velký schodek a v soudním procesu byly objeveny obrovské finanční machinace; *ve Slově* — srov. Slovo (viz vysv. ke str. 85) 4, 11. září (č. 37, str. 1, Z nedělních listů). Pisatel tam cituje zprávu z tábořské Jiskry o Šrámkově zatčení a dodává: „Pisatel vyslovuje podiv, že naše veřejnost i žurnalistika k případu mlčí... Chování vojenských úřadů vůči němu (Šrámkovi) je ovšem brutální, ale česká žurnalistika (zvlášť ta pokroková, na niž apeluje pan pisatel — tedy malá a málo vlivná) tu málo pořídí se svým protestem...“ Následuje odstavec citovaný Neumannem.

Str. 188 *Gumplowicz o prozřetelném plození dětí*. Nový kult 7, leden (č. 7, str. 137—139). Podepsáno *Brutus*. — *novomalthusisté* — viz vysv. ke str. 42; *Gumplowicz* — viz vysv. ke str. 62; *dr. Friedberg* — viz vysv. ke str. 73; *pokusem Itálie* — viz vysv. ke str. 129; *Manželství a volná láska* — vyšla česky 1904.

Str. 189 *Česká kolonie anarchistická?* Nový kult 7, leden (č. 7, str. 141—144). Podepsáno *Marius*. — Neumann se k této otázce vracel i později, ovšem se změněným stanoviskem.

Str. 192 *Organizační věstník*. Omladina 3, 23. února (č. 8, str. 7). Článek o české anarchistické kolonii — viz Česká kolonie anarchistická, str. 189.

Str. 193 *Jménem Jeho Veličenstva svornosti...* Nový kult 7, leden (č. 7, str. 149—150, Poznámky). Podepsáno *Apostata*.

Str. 194 *Česká anarchistická federace ...* Práce 1, 18. ledna (č. 1, str. 7—8, Věstník ČAF). Nepodepsáno. — Autorství určeno podle článku Michala Káchy Česká anarchistická federace, Práce 1, zvl. vydání k 1. máji 1905, str. 11—12, kde se píše: „Myšlenka tato, vzniklá u kamaráda Neumanna a jím sdělaná v pracovní program (uverejňný v čas. Práce, číslo 1) ...“.

Str. 196 *V osobní věci*. Nový kult 7, únor (č. 8, str. 168). — Na počátku listopadu 1904 se Neumann rozešel se svou první ženou Kamilou Neumannovou-Krémovou a odstěhoval se do Vídně se svou pozdější

druhou ženou Boženou Hodačovou. Tento fakt komentoval český tisk, využívaje ho k protianarchistické agitaci. K tomuto Neumannovu článku bylo připojeno zasláno: Žádám pp. žurnalisty, aby ani z jiných důvodů nestarali se o mé rodinné záležitosti. Není to delikátní a není to zdravé pro čtenáře, kteří beztak si libují příliš v různých „aférách“ a „senzacích“. V Praze-Olšanech, v únoru 1905. Kamila Neumannová-Krémová. — *o mém poměru k realismu* — viz stať Proti realismu, str. 90; *dr. Chalupný* — viz vysv. ke str. 110; *Čas hodil nás mezi „český brak“* — srov. nepodepsanou poznámku Z Čecha 31. ledna..., Čas 19, 1. února (č. 32, str. 5, Páté přes deváté), kde se píše: ... „proti realistům spojí se v dojemnou shodu všech český brak; ze Samostatnosti cituje Čech, z obou bude citovat rakovnický Krakovec. Potom se kolečko obrátí a začne Obnova, Nový kult, Labské proudy“; *Česká stráž pomohla si z nouze* — Česká stráž z r. 1905 není dostupná; *chování Času... odsouzeno realistickým Přehledem* — citát je z nepodepsané glosy Polemika, kterou měl Přehled s Časem..., viz Přehled 3, 4. února (č. 19, str. 347). Šlo tu o spor s prof. Marešem (viz vysv. ke str. 125). Přehled obviňoval několikrát Čas z průhledného manévru vypočítávat, které časopisy citují klerikálové, aby je mohl obvinít ze spolupráce, viz např. lokálku V Čase..., Přehled 3, 21. ledna (č. 17, str. 314–315).

Str. 196 *Obě federace*. Omladina 3, 18. května (č. 29, str. 1). — Organizací anarchistů se Neumann zásadně zabýval ve stati Proč a jak se organizují anarchističtí dělníci, str. 154. Srov. též článek Česká anarchistická federace, str. 194.

Str. 197 *Parlamentární politika*. Anarchistická revue 1, nedatováno (č. 1, str. 21–24). Podepsáno Marius. — str. 198: *na hraběte Šternberka* — viz vysv. ke str. 118; *na jihoafrickém bojišti* — Šternberk bojoval v imperialistické válce Anglie proti jihoafrickým Burům v l. 1899–1901 na straně Burů; *dr. Kramář* — Karel K. (1860–1937), mladočeský poslanec, mluvčí pozitivní politiky, která s sebou přinášela kladný postoj k rakouskému státu; byl obdivovatelem reakčního carského režimu. O Kramářovi psal Neumann později zásadní polemické články, viz např. Pan doktor Kramář, Lidové noviny 19, 14. června 1911 (č. 162, str. 2–3), Motiv nacionální, Lidové noviny 19, 28. června 1911 (č. 176, str. 1–2), Nemocné království, Lidové noviny 22, 10. března 1914 (č. 68, str. 1–2); str. 199 *Pacáky* — Bedřich P. (1846–1914), představitel strany svobodomyslné, zpočátku působil v mladočeských Národních listech. Od r. 1891 byl říšským poslancem, od r. 1900 stál v čele české politiky jako předseda poslaneckého klubu; *Forť* — Josef F. (1850 až 1929), v l. 1893–1905 říšský poslanec. Hlásal pozitivní politiku česko-německého smíru. Jeho politická kariéra skončila v r. 1911, kdy mladočeši, jejichž byl představitelem, už nekandidovali do říšské rady; *stal se... konkurentem pokrokáře* — jde o Ant. Hajna, který kandidoval spolu se Šternberkem. Viz vysv. ke str. 119 a ke str. 86; *provedli dětinský*

kousek předsedovi sněmovny — předseda sněmovny odňal Šternberkovi při jeho provokační řeči slovo, poslanci si však vynutí pokračování a předseda byl nucen složit funkci; *dovolávati se výroků vojenského soudu* — Šternberk byl několikrát degradován pro dluhy a násilí, jak zjistila zvláštní komise, zřízená po jeho parlamentní řeči na podzim r. 1904, ve které mluvil proti rakouské armádě; *císařský rada Penížek* — Josef P. komentoval v Národních listech 45, 16. února (č. 47, str. 1–2) parlamentní řeč Šternberkovu o prodejnosti českého tisku: „Člověk, který si sám nevydělal ani halěr a Čechem je teprve rok, si dovolí říci, že český tisk je podplácen vládou.“ Týž den, kdy byl článek otištěn, dal Šternberk Penížkovi v parlamentní dvoraně facku a restaurací utekl; Neumann na tuto událost naráží ve svém epigramu „Český nimrod...“, srov. B II, str. 83; *curriculum vitae bývalého Münzelesa* — Penížek byl původem žid; *tandlmark* — židovský bazar; str. 200: *dr. Körber* — viz vysv. ke str. 128; *Alois Hajn* (1870–1953), bratr Ant. H. (viz vysv. ke str. 86), redaktor a vydavatel Osvěty lidu, pokrokových novin pro severovýchodní a východní Čechy (vycházely od r. 1896 dvakrát týdně); *Svozil* — Josef S. (1873–1949), bývalý kněz, redaktor Moravského kraje, s kterým Neumann v l. 1906–1907 spolupracoval. Později vydával i Šibeničky, viz vysv. ke str. 316. Vydal několik brožur, z nichž nejznámější je Proces s Omladinou a brožury o ženské otázce.

Str. 201 *Ž hnutí protináboženského*. Anarchistická revue 1, srpen (č. 2, str. 40–42). Podepsáno *Antikrist*. — *V Novém kultu poctivě varovali* — srov. stať Hýbe se náboženskou otázkou, Nový kult 5, 1. dubna 1902 (č. 7, str. 49–50), Sp I, str. 389; *s Jozífkem* — viz vysv. ke str. 117; *pardubický dr. Vohryzek* — viz vysv. ke str. 121; *zmohl se prof. Masaryk na nepatrnou brožuru* — jde patrně o brožuru V boji o náboženství, která vyšla v r. 1904 v nakladatelství Jana Laichtra; *Náboženství a moderní ideál člověka* — studie vyšla v r. 1905 nákladem tiskového výboru československé sociálně demokratické strany dělnické. Krejčí v ní dokazuje, že náboženství se nedá obrodit a reformovat, a propaguje bezkonfesijnost; *Augustin Smetana v boji o náboženství* — polemická brožura, vyšla v r. 1905. František Krejčí se účastnil mezinárodního protináboženského hnutí Volné myšlenky, organizoval vydávání spisů Augustina Smetany; str. 202: *spolek* — jde o spolek Augustin Smetana, viz vysv. ke str. 122; *Volná myšlenka* — časopis Volná myšlenka vycházel od května 1905, vydavatelem byl Karel Pelant, redaktorem Julius Myslík; *článek F. V. Krejčího Volná myšlenka a Čechy* — srov. Volná myšlenka 1, 1. června (č. 2, str. 19–20). Krejčí v něm vítá Volnou myšlenku a vidí v ní především prostředek protináboženské agitace; *studie J. Skaláka Náboženství z hlediska sociologického* — článek Josefa Skaláka byl otištěn ve Volné myšlence 1, 1. června (č. 2, str. 20–22) a 1. července (č. 3, str. 34–36); *F. V. Krejčí ve článku K šestému červenci* — srov. Volná myšlenka 1, 1. července (č. 3, str. 33–34).

Str. 203 *Pan Leda*,... Anarchistická revue 1, srpen (č. 2, str. 42—44, Poznámky). Nepodepsáno. — pseudonym *advokáta* — dr. Eduard Lederer (1859—1914), prozaik, později pracovník ministerstva školství; součástí polemiky byl Neumannův epigram Leda, Šibeničky 2, 1. února 1906 (č. 2, str. 6), srov. B II, str. 351; *Pražské polemiky* — srov. Osvěta lidu 10, 12. července (č. 56, str. 1—2), 22. července (č. 59, str. 1—2), 29. července (č. 61, str. 1—2). Leda zde brojil proti pražské žurnalistice, která svými polemikami nudí národ. „Kdyby jen polovice energie tohoto zaměstnání byla bývala věnována práci pro státní právo české, už bylo dávno vybojováno.“; str. 204: *s polemickou činností Šaldovou* — Leda se dotýká polemiky o Šaldův podpis na brožuře Národní divadlo a české drama, viz pozn. ke str. 98; *Masarykovou popravou Dykova Hackenschmida* — srov. Z: Viktor Dyk: Konec Hackenschmidův, Naše doba 12, 20. února (č. 5, str. 382 až 389) a 20. března (č. 6, str. 472—473). Masaryk byl redaktorem Naší doby. Leda píše hlavně proti Masarykově kritičnosti, která zabraňuje proniknutí české literatury za hranice. Polemické kritiky o Dykově románu Konec Hackenschmida (vyšel r. 1904 u Otty) nazývá Neko- nečné konce o konci Hackenschmidově; *vzpomíná si... útoků na Vrchlického* — srov. F. X. Šalda: Jaroslav Vrchlický, Píseň poutníka, Literární listy 17, str. 348—354, Jaroslav Hilbert: Vrchlický — fotbal, Volné směry 1, listopad 1896 (č. 1, str. 42) a Neumannovo Zasláno, Čas 10, 14. listopadu 1896 (č. 45, str. 731), Sp I, str. 31. Leda píše, že se Vrchlickému křivdilo a křivdí, hlavně v realistických časopisech a v Moderní revui, a že záporný názor na jeho poezii je dílem kliky; *před Zeyerem* — Leda vytýká boj proti tomuto spisovateli především Macharovi. K Neumannovu názoru na Zeyera viz O jedné knize Zeyerově, str. 515; *půl miliónu... šibeniček* — narážka na Macharovu báseň Píseň rodinná ze sbírky Golgata, která končí: „Půl miliónu dobrých šibeniček / u našich vísek, měst, / půl miliónu dobrých, pevných klíčků — / a do nich / půl miliónu vlasteneckých hrdel, / těch řvoucích vlasteneckých hrdel. / A když by prací naší vypěstěných / půl miliónu takých plodů klátilo se vlastní, / z té úrody / bylo by dobře nám a dobře všem těm příštím / až na věky!“; *obnažil vlastenecké ledví Mrštíkovo* — srov. Šaldovu stať Styl a člověk, kde polemizuje s Mrštíkovými statěmi K soubornému vydání Zeyerových spisů a Bestia triumphans, viz Šalda, Kritické projevy 5, str. 75; *studie Masarykovy o titanismu a Zolovi* — patrně narážka na sérii studií Moderní člověk a náboženství (Naše doba 4, 1896) a studii Zolův naturalismus (Naše doba 3, 1895), kde se odmítá módnost zájmu o Zolu; „*Spisovatelé jsou...*“ — srov. Čas 19, 25. července (č. 202, str. 1—2), úvodník Učit se od jiných; *Čas odbyl tohoto rytíře* — srov. nepodepsanou glosu Drobnosti literární a umělecké, Čas 19, 3. srpna (č. 211, str. 3), kde se píše: „Pan Leda napsal do Osvěty lidu tři besídky... z nichž besídka třetí jest (zbytečnou) obranou advokátského stavu proti Času. Proč se v Čechách obecně říká politice mladočeské ‚advokátská politika‘, to průměrný čtenář

novin ví...“ Je to narážka na předáka strany advokáta Aloise Rašína; v minulém čísle — srov. Neumannovu poznámku o založení české strany pokrokové v článku Parlamentární politika, str. 197.

Str. 206 *Někteří antiklerikálové...* Anarchistická revue 1, srpen (č. 2, str. 45, Poznámky). Nepodepsáno. — *V plzeňském dopisu Práva lidu* — srov. Právo lidu 14, 25. června (č. 172, nestránkováno, Z českého západu).

Str. 206 *Kdo sbíráš dokumenty...* Anarchistická revue 1, srpen, (č. 2, str. 46, Poznámky). Nepodepsáno. — *Milan Fučík* (1876–1934), básník, začínal v Moderní revui, ve svých politických projevech byl stoupencem strany národně sociální. Psal pravidelně kritické glosy do Radikálních listů (týdeník strany státoprávní, který vycházel od r. 1894).

Str. 206. *Učitelé potřebují vyššího vzdělání!* Anarchistická revue 1, srpen (č. 2, str. 46, Poznámky). Nepodepsáno. — *Pavel Sula... napsal v Jiskře* — srov. Pavel Sula: Paul Adam, Listy z Malajska, Jiskra 3, 10. května (č. 19, str. 2) (pokrokový týdeník českého jihu a jihovýchodu, vydával od r. 1903 V. Kobera). O této knize, kterou přeložil Neumann a vydala r. 1905 Kamila Neumannová v Knihách dobrých autorů, napsal Sula, že propaguje myšlenku svobodného a volného státu a individua, což však není ideálem budoucí společnosti. O Neumannově překladu píše, že „je místy nečeský a nepřesný“, ale doporučuje knihu pro její vnitřní kvality; *Jos. A. Černý... v... časopise Učitelský přehled* — není přístupný; *týž o Malém Jeníkovi* — jde o knihu Frederika van Eedena o citovém a myšlenkovém dospívání chlapce. Z holandštiny přeložil Arnošt Procházka, vyšla jako 2. sv. Knih dobrých autorů v r. 1905, které vydávala Kamila Neumannová (původně Knihy českých autorů) od r. 1905.

Str. 206 *Jak dlouho ještě...?* Omladina 3, 24. srpna (č. 34, str. 1–2). — *dvě federace* — viz článek Obě federace, str. 196; *Tři dobré časopisy* — viz vysv. ke str. 174.

Str. 207 *Anarchisté a Volná myšlenka*. Práce 1, 15. září (č. 18, str. 1). — Volná myšlenka, mezinárodní sdružení proti klerikalismu, byla založena 29. srpna 1880 na mezinárodním kongresu bruselském z podnětu sociologa Cesara de Paepe a Charlesa Potvina. Kongresu se zúčastnilo mnoho významných filosofů, např. Spencer, Herbert aj. Stálým sídlem ústředního výboru Volné myšlenky byl Brusel. Neumann se častěji zabýval činností tohoto sdružení, ztotožňoval se s jeho cílem, ale také polemizoval, především s českou odbočkou, jejímž orgánem byl časopis Volná myšlenka, který vycházel od 1. května 1905; *o pařížském kongresu Volné myšlenky* — Pařížský kongres se konal 3.–7. září 1905. V Čase otiskoval obšírné zprávy Karel Pelant (1874–1925), který se

sjezdu zúčastnil. Zde má Neumann na mysli první část Pelantova referátu v Čase 19, 9. září (č. 248, str. 1); *commis voyageur* — obchodní cestující; *výroční parády Volné myšlenky* — Neumann míní sjezdy Volné myšlenky. Byly uspořádány r. 1882 v Londýně, r. 1883 v Amsterdamu, r. 1885 v Antverpách, r. 1887 v Londýně, r. 1889 v Paříži, r. 1892 v Madridě, r. 1895 v Bruselu, r. 1900 v Paříži, r. 1902 v Ženevě, r. 1904 v Římě a r. 1905 v Paříži; *hic Rhodus, hic salta!* — zde je Rhodus, zde skákej! (Ukaž, co umíš!, Aesopus); str. 208: *proti vjezdu španělského náčelníka inkviziční bandy* — jde o španělského krále Alfonse XII., který byl v té době hostem francouzského presidenta Emila Loubeta; *L'Assiette au beurre* — francouzský pokrokový satirický časopis, vycházel od r. 1901. Přispívali do něho Anatole France, Jean Grave, Élisée Reclus, Frant. Kupka aj.; *měli vyrvati... Malatu, Valinu* — v noci z 31. května na 1. červen 1905, když španělský král Alfons XII., který byl právě na oficiální návštěvě ve Francii, a francouzský prezident Loubet vyšli z pařížské Opery, byla na ně vržena bomba; atentát se však nezdařil. Ale již 25. května byli zatčeni španělští anarchisté Vallina, Navarra a Palcios a Angličan Harvey, kteří byli právě v Paříži. 1. června byl zatčen španělský anarchista Malato a několik jiných vypovězeno z Francie. Všichni zatčení byli pro nedostatek důkazů na počátku prosince t. r. propuštěni. Anarchisté považovali atentát za provokaci policie, aby měla záminku k zatýkání, a anarchistické skupiny celého světa posílali francouzské vládě protesty proti zatýkání; str. 209: *po kongresu římském* — římský kongres Volné myšlenky se konal 20.—22. září 1904 k 25. výročí založení tohoto sdružení „v městě vlády tmy“ na paměť vítězství italských vojsk nad papežským městem 20. září 1870. Také tohoto kongresu se za českou organizaci zúčastnil Karel Pelant a své zprávy otiskoval v týdeníku Čas.

Str. 209 *Gustave Hervé a socialism*. Anarchistická revue 1, říjen (č. 3, str. 49—52). Podepsáno *Marius*. — *výklady Josefa Hudce* — srov. Josef Hudec: *Socialism a národnost*, Akademie 9, říjen 1905 (č. 19, str. 289—299); *prohlášení Hervého* — viz vysv. ke str. 35; str. 210: *Domela Nieuwenhuis* (nar. 1846), holandský anarchistický teoretik a spisovatel; *Plechanov* — viz vysv. ke str. 62; str. 211: *Volderse* — Jean V. (1855 až 1896), belgický socialistický politik; *prohlášení Bebelova* — viz vysv. ke str. 56; *Guesdova* — Jules G. (1845—1922), francouzský socialista. Potíral účast socialistů ve vládě. Po válce část jeho revolučních radikálů přešla do komunistické strany; *konflikt marocký* — patrně narážka na vojensky řešený spor mezi Francií a Marokem o skupinu tuátských oáz, který skončil ve prospěch Francie.

Str. 212 *Měšťanské časopisy...* Anarchistická revue 1, říjen (č. 3, str. 65—67, Poznámky). Nepodepsáno. — *Ruch, roč. II, č. 24* — srov. nepodepsaný článek *Anarchie*, *Ruch* 2, 20. července (č. 24, str. 1). Článek vyznívá v ten smysl, že anarchie není nic zlého, není-li zneužita; str.

213: *velkokníže Sergej* — carův strýc a hlavní rádce, byl zabit při pumovém atentátu 17. února 1905. Jeho vrah Kaljajev, ruský revolucionář, byl oběšen 22. května 1905; *útok na španělského krále* — viz vysv. ke str. 208.

Str. 213 *Před časem ve Zvonu...* Anarchistická revue 1, říjen (č. 3, str. 67, Poznámky). Nepodepsáno. — Srov. —m—: O třiatřiceti spisovatelích 19. stol., Zvon 5, 7. července (č. 43, str. 684). Autor líčí Kropotkina jako přívětivého staršího pána, který vypadá spíš jako profesor než jako anarchista; o *Kropotkinových objevech* — Neumann má patrně na mysli Kropotkinovy práce z oblasti geografie Sibíře a geologie Asie. Srov. glosu Syn staré šlechtické rodiny..., str. 319.

Str. 214 *Že časopisy, i ty „vezdy seriózní“*... Anarchistická revue 1, říjen (č. 3, str. 67, Poznámky). Nepodepsáno.

Str. 214 *To, co pan Karel Pelant tropí...* Anarchistická revue 1, říjen (č. 3, str. 67–69, Poznámky). Nepodepsáno. — *jeho dopisy v Čase* — jde o dopisy Karla Pelanta z pařížského kongresu Volné myšlenky (viz vysv. ke str. 207), Čas 19, 9. září (č. 248, str. 1), 17. září (č. 256, str. 2–3) a 30. září (č. 269, str. 2); *jeho žvásty o anarchistech* — v prvním dopise Karel Pelant popisuje protiklerikální manifestaci, které se účastnila celá Paříž, a dodává: „Jen anarchisté nepřišli, strana v Paříži to reakční, pracující klerikalismu a reakci vůbec do rukou rozbíjením schůzí pokrokových, tropením výtržností a znemožňováním pozitivní práce vůbec.“ V třetím dopise píše: „Odpoledne kongres zahájen za křiku jisté skupiny lidí, kteří se nazývali anarchisty, ale kteří vskutku nebyli než bezmeznými uličníky... Lidé oni, jež pouhé slovo „zákon“ uvádělo v šílenství, svobodu svoji rozšířili do pojmu násilí na druhém. Urvávali řečníky, rozbíjeli kongres, tropili výtržnosti...“; *Knotek... v Práci* — mezi Knotkem a Pelantem se rozvinula polemika o účasti pařížských anarchistů na protiklerikální manifestaci, srov. L. Knotek: Paběrky po kongresu Volné myšlenky, Práce 1, 14. října (č. 20, str. 4–5). Karel Pelant poslal Práci dopis, který byl otištěn 29. října (č. 21, str. 4–5), kde polemizuje s Knotkem a opakuje svá tvrzení. Tamtéž je otištěna odpověď Knotkova, který rovněž trvá na svých slovech; *za svůj... útok na Moderní revue* — Pelant v druhém pařížském dopise (viz vysv. ke str. 207) m. j. píše: „...měli bychom již ve svých stycích s Francií učinit důkladnou revizi. My z ní dovážíme k nám pouze šmejdy a brak, s hrozně malým procentem věcí cenných. ...v literatuře pan Vilímek zásobuje nás ‚rodinnou četbou‘ a Moderní revue, aby to napravila, tím nejdekadentnějším UMĚNÍM, vybraným z literátů, o které se ani literární Paříž nestará, a z tajemných revuí, které téměř nikdo ve Francii nezná. Na jedné straně hotový odvar z máku pro mozek, na druhé myšlenkové záhadnosti, které slouží jen k výrobě literárních poloopic, žádajících po kavárnách od sklepníků titul ‚spisovatele‘.“ Na to odpověděl A. P. (Arnošt Procházka) polemickým článkem O p.

Karlu Pelantovi, papeži nové církve, *Moderní revue* 12, sv. 17, říjen (č. 1, str. 29–32). Vytýká Pelantovi komediantství a pokrytectví. Na jeho poznámku o *Moderní revui* odpovídá výčtem francouzských autorů, kteří byli kdy v této revui tištěni. Jestli jsou mu díla největších francouzských spisovatelů záhadnostmi, pak nemá nejmenší kompetenci mluvit do literatury a dokazuje jen, že je vychován kavárenskou pákultúrou; *Moderní revue* — viz vysv. ke str. 98; *výroční parády Volné myšlenky* — viz vysv. ke str. 207; o *případu Malatové* — viz vysv. ke str. 208.

Str. 215 *Rozkol v české anarchistické straně...* Anarchistická revue 1, říjen (č. 3, str. 69–70, Poznámky). Nepodepsáno. — *lokálka v Čase* — srov. nepodepsanou lokálku v *Čase* 19, 4. října (č. 273, str. 5); str. 216: *o založení České anarchistické federace* — viz stať *Obě federace*, str. 196; *Česká federace všech odborů* — viz vysv. ke str. 117; *modus vivendi* — způsob života.

Str. 217 *Kult Masarykův...* Anarchistická revue 1, říjen (č. 3, str. 70, Poznámky). Nepodepsáno. — *Čas, číslo 255* — srov. nepodepsaný úvodník *Tábor lidu v Praze*, *Čas* 19, 25. září (č. 264, str. 1–2 — Neumann se zmýlil v čísle). Referuje se tam o protestní manifestaci proti Gautschově vládě. Manifestaci pořádala strana sociálně demokratická a pozvala všechny, kdo jsou pro všeobecné hlasovací právo. Referent píše m. j.: „Ke slovu přihlásil se profesor Masaryk, jenž podal tím vzácný příklad pravého pochopení úkolu politika; nejen teoreticky, nýbrž i prakticky zasahovat v život, mužně, s celou váhou svého jména. A jeho vystoupení bylo tím cennější, že právě v takový důležitý a rozhodující okamžik přišel on, kaceřovaný a pomlouvaný...“ Masaryk, který se manifestace účastnil za českou stranu pokrokovou, se v projevu jménem strany a české inteligence připojil k požadavku sociální demokracie — všeobecného hlasovacího práva. Vyslovil také souhlas s politickou stávkou, která bude obrodou lidských práv.

Str. 217 *Sumárka s uraženou prostředností.* Anarchistická revue 1, říjen (č. 3, str. 70–71). — Pokračování polemiky s Ledovým článkem *Pražské polemiky*, viz článek *Pan Leda...*, str. 203. — *Pan A. V. Kobera* — srov. polemickou glosu *Na obranu*, *Jiskra* 3, 13. září (č. 38, str. 2). Kobera obvinil Neumanna z anarchistického pohrdání krajinskými listy a z nedocenění jejich práce. Slovo provinciální používá prý Neumann v pejorativním smyslu; *Jan Dubský* (*Říp* č. 39) — časopis není dostupný; str. 218: *Pan Leda* — srov. Dodatek k článku *Na obranu*, *Jiskra* 3, 20. září (č. 39, str. 1–2). Prohlašuje, že je proti osobním polemikám, a nebude tedy polemizovat ani s Neumannem, o jehož reakci na svou poznámku se vlastně dozvěděl až z *Jiskry*. Jinak souhlasí s Koberou. Za Ledererovou poznámku následuje ještě poznámka redakce *Doklad „provinciální prostřednosti“*, ve které se cituje z Neumannova článku *Anarchisté a Volná myšlenka* (viz zde

na str. 207, který prý byl psán z „moravské provincie Řečkovice“.

Str. 218 *Koncem října vyjde francouzsky...* Anarchistická revue 1, říjen (č. 3, str. 71–72, Anarchistická literatura). Nepodepsáno. — *Bakunin* — viz vysv. ke str. 62.

Str. 219 *Etické důvody, kterých dr. Chalupný nechce chápati.* Čas 19, 9. prosince (č. 339, str. 2–3). — Výkonný výbor české strany pokrokové na své plenární schůzi 27. října za přítomnosti pozvaných hostů Masaryka a Boučka vyloučil ze strany Jana Herbena. Jako důvod se uvádělo, že Herben měl u sebe od začátku r. 1902 peníze, které byly získány sbírkou na děti po hornících zahynuvších při katastrofě na dole Jupiter, a že tyto peníze odevzdal až po urgenci v září 1905. Kromě toho bylo Herbenovi vytýkáno, že nedovedl finančně zajistit Čas, jehož byl redaktorem, ač byla konána na časopis sbírka již v r. 1899, a že v r. 1904 vypsál májovou daň. Ta vynesla několik tisíc, ale s Časem se nic nestalo. Herben se odvolal proti tomuto rozhodnutí k valnému sjezdu důvěrníků, který se konal 17. prosince 1905, a tam bylo Herbenovo vyloučení zrušeno, i když bylo uznáno, že předchozí jednání výboru se dělo v zájmu strany. Na stránkách Času se koncem roku 1905 rozředla dlouhá a podrobná polemika, byly tam komentovány i názory v jiných časopisech. Do diskuse zasáhl Masaryk, Machar, Horký, Hajn, Jung aj. V Čase 19, 19. listopadu (č. 319, str. 7) byly komentovány a citovány proherbenovské názory (celá rubrika byla podepsána Herbenem). Poznámky končí: „A když již cituji časopis politických odpůrců, snad smím uvést také osobní projev politického odpůrce: „Řečkovice, 14. listopadu 1905. Vážený pane, právě čtu v Čase, jakou neodůvodněnou, rafinovanou a snad dokonce i v Čechách bezpříkladnou surovostí poctilo Vás několik lidí. Myslím, že skutečně poctiví lidé pocítí jen hnus nad jednáním výkonného výboru české strany pokrokové. A tož přijměte laskavě od svého politického protivníka upřímný projev úcty a sympatie. Váš Stanislav Neumann.“ Emanuel Chalupný (viz vysv. ke str. 110) psal v té době ostře proti Herbenovi v polemice Veřejná odpovědnost, hospodářství a mravnost, Přehled 4, 18. listopadu (č. 8, str. 153–155), 25. listopadu (č. 9, str. 173–176) a 2. prosince (č. 10, str. 195–198). V druhé části polemizuje také s Neumannem: „Pan dr. Herben však našel ještě lepšího obránce. Pan Stan. K. Neumann, který o celé věci ví tolik jako slepý o barvách, přečetl číslo Času a už věděl vše, nepotřebuje vědět ani, co povídá druhá strana (to je zase jeden nadčlověk), a napsal panu dr. Herbenovi „upřímný projev úcty a sympatie.“ Chalupný dále vytýká Neumannovi drzost a cituje také Neumannovu polemickou glosu proti Času Čas přináší články i lokálky..., str. 117; *Kurýr* — viz vysv. ke str. 184; *po arogantních... projevech Osvěty lidu* — srov. Václav Beneš: Výkonný výbor proti dr. Herbenovi, Osvěta lidu 10, 30. listopadu (č. 103, str. 7). Autor silně protiherbenovského článku byl členem výkonného výboru české strany pokrokové.

Str. 220 *Dejte nám všeobecné hlasovací právo!* Práce 1, 22. prosince (č. 25, str. 1).

Str. 222 *Pitomosti...* Anarchistická revue 1, srpen (č. 2, str. 44–45, Poznámky). Nepodepsáno. — z *pařížských dopisů Času* — pod značkou V. Šv. (Vojtěch Švihovský) byly v létě 1905 v Čase pravidelně uveřejňovány Drobné listy z Paříže. Švihovský byl několik let pařížským dopisovatelem Času; *Alfons* — viz vysv. ke str. 208.

Str. 222 *Rozumná slova o alkoholismu...* Anarchistická revue 1, srpen (č. 1, str. 45, Poznámky). Nepodepsáno. — Citovaná lokálka byla otištěna v Čase 19, 4. července (č. 181, str. 4.).

Str. 223 *Od redakce a administrace.* Nový kult 7, leden (č. 7, str. 150 až 152), únor (č. 8, str. 168), Anarchistická revue 1, nedatováno (č. 1, str. 2, 3 a 4 obálky), srpen (č. 2, str. 3 obálky) a říjen (č. 3, str. 2 obálky). Nepodepsáno. — *Brutus* — Brutus v Novém kultě byl pseudonym Neumannův; *pokračování přednášky Faurovy* — srov. Sébastien Faure: O problému lidnatosti, Nový kult 7, 10. srpna (č. 5, str. 103–109), listopad (č. 6, str. 127–132) a poslední zde oznamovaná část v únoru 1905 (č. 8, str. 162–167); *slíbené úryvky z Guyaua* — tyto ukázky sliboval Neumann v článku Poznámky, viz str. 128; *Svatý Antonín Paduánský* — viz vysv. ke str. 127; *Šibeničky* — viz vysv. ke str. 316; str. 224: *Anarchistický sborník* — nevyšel. Snad míněna Anarchistická revue; *E. Malatesta* — Errico M. (1853–1932), teoretik a organizátor italského anarchistického hnutí. Žil většinou v emigraci. Snažil se soustředit anarchistické skupiny v duchu anarchismu komunistického. Vydal brožury *Anarchie*, *Všeobecná stávka*, *Náš program aj.*; *Knihovna revolucionářů* — viz vysv. ke str. 105; str. 225: *Kropotkin, Reclus a Grave* — viz vysv. ke str. 73; *Stirner* — viz vysv. ke str. 72; *Felix Jenewein* (1857–1905), český malíř chmurných historických a náboženských obrazů; *Svozil* — viz vysv. ke str. 200; *Masaryk proti takovým Marešům* — šlo o názory prof. Františka Mareše na vědu a náboženství. Polemika se rozvinula mezi Přehledem a Časem na počátku roku 1905. Viz též vysv. ke str. 196; *Samostatnost Haeckla proti Babákům* — v Knihovně Samostatnosti vyšel r. 1904 vědecký spis naturisty E. Haeckla *Záhady světa*. Eduard Babák uveřejnil v Přehledu 3, 23. prosince 1904 (č. 13, str. 235–237) a 31. prosince 1904 (č. 14, str. 259–260) kritiku tohoto filosofického světónáborového spisu. Vytýká autorovi vady intelektuální i mravní. Samostatnost 8, 29. prosince (č. 104, str. 537) hájí Haeckla a staví Babákovy výhrady na roveň klerikalismu. Babák odmítavě odpověděl v Přehledu 3, 4. ledna 1905 (č. 16, str. 299) v glose Odpověď Samostatnosti. Samostatnost 9, 18. února 1905 (č. 14, str. 3–4) obvinila pak Babáka z nedoložitelných nadávek; *O. Kramář* — Oldřich K. (1848 až 1924), středoškolský profesor, reformátor a stoupenec jednotné střední školy; str. 226: *list odborový* — míněna Práce a Omladina, viz vysv.

ke str. 174 a ke str. 100; o *sjezdu proti tuberkulóze* — konal se 2.—7. října 1907; *Anarchistická knihovna* — pod tímto názvem nevycházela, snad Knihovna revolucionářů.

Str. 227 *Soutěž*. Anarchistická revue 1, nedatováno (č. 1, str. 3 obálky). Nepodepsáno.

1906

Str. 231 *Omyl křesťanských ateistů*. Práce 1, 6. ledna (č. 26, str. 2—3).

Str. 234 *Vystěhovalci*. Omladina 4, 17. ledna (č. 4, str. 1—2). Podepsáno *N.* — *Internacionála* — viz vysv. ke str. 74; *Komuna* — viz vysv. ke str. 112; *Bebel* — viz vysv. ke str. 56; *generální stávka* — viz vysv. ke str. 144; str. 236: *Ruská revoluce* — míněna revoluce 1905. Srov. stať Příliš mnoho krve, str. 143.

Str. 238 *Komu svoboda?* Nová Omladina 1, 31. ledna (č. 1, str. 1—2). Podepsáno *N.*

Str. 241 *Anarchisté a politika*. Nová Omladina 1, 10. února (č. 4, str. 1—2). Podepsáno *N.* — *Negujete veškeru politickou práci* — viz vysv. ke str. 327.

Str. 244 *Volby! Volby!* Nová Omladina 1, 14. února (č. 5, str. 1—2). Podepsáno *N.* — *ministerský předseda* — Paul Gautsch von Frankenthurn (1851—1918), od prosince 1904 do dubna 1906 předseda vlády. Pod tlakem mas dal návrh na zavedení všeobecného hlasovacího práva.

Str. 246 *Volič směšný a ubohý*. Nová Omladina 1, 17. února (č. 6, str. 1—2). Podepsáno *N.*

Str. 248 *O českou satiru*. Moravský kraj 11, 5. dubna (č. 40, str. 1—3), 10. dubna (č. 42, str. 1—2), 19. dubna (č. 45, str. 1—2) a 21. dubna (č. 46, str. 9—10). Podepsáno *Sigma*. — str. 251: *dr. Chalupný v Přehledu* — srov. referát Antonín Sova: Dobrodružství odvahy, Přehled 4, 6. ledna (č. 15, str. 269) a 13. ledna (č. 16, str. 290), ve kterém autor srovnává básnický naturel Sovův s Macharovým a sleduje vliv Březinův na Sovu. Sovu přirovnává k Janu Křtiteli, který klestil cestu Kristovi (Březina); o *Gorkijově politickém životě* — srov. referát Arne Nováka Maxim Gorkij: Žalář. Malva, Přehled 4, 7. října 1905 (č. 2, str. 27). O Žaláři píše, že jde o rozpoutanou hru obnažených pudů, a dodává: „Toť Gorkij, jenž uchvátil před lety, Gorkij, jenž poprvé líčil neznámý zvláštní svět, a hlavně: Gorkij, jenž se nevemlouval do nižádných ideových misí, s něž není.“; v *žaláři nechte evangelií* —

v témž referátu Novák píše: „Jsou dva typy vězňů v literatuře: vězni chvíle a vězni věčnosti. Jedni pozorují zvědavě vězení, jeho smutný mobiliář, jeho obyvatele, jeho strážce; kde mohou, vyptávají se a brzy znají historie všech uvězněných a všech dozorců. Druzí mlčí a zdají se lhostejnými; nevědí o nikom ze své blízkosti, nezajímají se o strážníky, neměří vztažením ruky nízkost klenby ani sevřenou dlaní tloušťku mříží v oknech. Jen časem požádají o evangelium neb o žalmy... Soudí každý den znovu svou při, nikoliv při řešenou soudním tribunálem... nýbrž vlastní při s lidstvem a jeho mravností. Maxim Gorkij jest příliš povrchní, příliš improvizáčnický duch, než aby kdy mohl náležeti k druhém typu.“; str. 252: *Félicien Rops* — viz vysv. ke str. 141; str. 253: *schiedam* — žitná kořalka; str. 255: *literární areopag*... *zneuctil svým zaslánem* — viz článek Nový zápach z Moravy, str. 327; str. 256: *do výstavy Františka Kupky* — putovní výstava Kupkova (srov. statě Kupka kreslíř, str. 265 a Kupka myslitel, str. 268) byla v l. 1905–1906 instalována v různých českých i moravských městech; *L'Assiette au beurre* — viz vysv. ke str. 208; *Simplicissimus* — viz vysv. ke str. 122; *Jehan Rictus* (1867–1933), vl. jm. Gabriel Randon de Saint Amand, francouzský básník chudiny a vyděděných; str. 257: *Bruno Paul* (nar. 1874), architekt a karikaturista, přispíval pravidelně do *Simplicissima*; *v Epitafech Viktora Dyky* — v r. 1902 otiskoval Dyk v *Moderní revui* 8 (str. 302, 303, 351, 352, 395) své populární Epitafy, z nichž některé po přepracování zařadil do sbírky *Satiry a sarkasmy* (1905). Na str. 303 je Epitaf věnovaný Neumannovi: „Stanislav Neumann z mrtvých vstát se chystá; / byl flamendr a velký randalista. / U něho Kristus návštěvou kdys byl, / on na něho se pouze zamračil. / Směřoval jinam, duše prohnaná! / Měl světskou agenturu Satana. / Blahobyť vida, ježž zříš kolem kvést, / „Jsem Rakušanem,“ křičel o sto šest. / Měl úděl c. k. anarchistou býti. / Světlo věčné ať mu svítí.“; str. 258: *Dr. Chalupný...* *v Přehledu* — srov. Stať *Satira a mystika*, podepsanou Ch., *Přehled* 7, 13. dubna (č. 29, str. 522–523), která je vlastně polemikou s první částí této Neumannovy stati. Chalupný je toho názoru, že satiry je u nás dost, ale s přibývajícím množstvím klesá její umělecká hodnota; str. 259: *Überbrettel* — divadélko, které v l. 1901–1908 vedl v Berlíně ředitel Ernst von Wolzogen; *ztrestati p. V. Dyka* — v polemickém již citovaném článku píše Chalupný m. j.: „Čím se víc satir napsalo, tím byly hubenější, rozbředlejší, méně vtipné. Nakonec už se dělaly jako od kusu. Nejvtipnější mladý satirik, p. Viktor Dyk, došel od Olympu až k Waterloo.“; *dr. Chalupný o Kopernikovi* — Chalupný píše ironicky o Neumannově pojetí básníka v širším smyslu jako tvůrčího ducha; str. 261: *redaktor časopisu* — viz vysv. ke str. 110.

Str. 262 *O přímé akci*. Moravský kraj 11, 26. dubna (č. 48, str. 2–3, Sociální hlídka). Nepodepsáno, uvedeno O. — *Proletáři všech zemí, spojte se!* — citát z Komunistického manifestu; *Internacionála* — viz vysv. ke str. 74; *Friedberg* — viz vysv. ke str. 73.

Str. 265 *Kupka kreslíř*. Moravský kraj 11, 21. června (č. 70, str. 1–2). Podepsáno *Sigma*. — V letech 1905–1906 byla v různých českých a moravských městech instalována putovní výstava tohoto českého malíře (1871–1957), žijícího v Paříži. Na jaře 1906 (14. dubna až 17. května) byly vystaveny jeho ilustrace, kresby, lepty a oleje v Technickém muzeu v Praze, v červenci 1906 v Brně. Výstava měla veliký ohlas ve výtvarnických časopisech i v denním tisku. — *zásluhou Volných směrů* — srov. nepodepsanou lokálku *Kupkova výstava*, *Volné směry* 10, str. 142, ve které autor staví nejvýše lepty a ilustrace k dílu Élisée Recluse (viz vysv. ke str. 73) a cení si hlavně bohaté dekorativnosti a pevné kresby, ale zároveň dodává: „Tyto přednosti zvracejí se časem v nevýhody; v obrazech olejových je většinou tvrdý, v abstraktních symbolických kompozicích, v nichž si libuje, často nucený a nepříjemný. Jisto je, že právě tyto kompozice a satirické kresby, které mu získaly tolik úspěchu, vyhrávaly daleko více svou tendencí, přehnanou a často nevkusnou, než svými uměleckými kvalitami. Tendence bývala vždy nepřítelem umění.“; str. 266: *Brněnská výstava Kupkova* — v Brně byla výstava instalována v červenci 1906 a pro velký zájem byla prodloužena. Poněvadž Klub přátel umění (viz vysv. ke str. 482) odmítl poskytnout výstavě místnosti, byla instalována v Dělnickém domě a pořádal ji spolek Volných myslitelů; *Holárkovy Reflexe z katechismu* — Emil Holárek (1867–1919) je tvůrcem obsáhlých grafických děl *Noc* (1901), *Sen* (1901) a protináboženského cyklu *Reflexe z katechismu* (1901); *pro dílo Reclusovo* — jde o vědecké dílo Élisée Recluse (viz vysv. ke str. 73) *Homme et la terre* (Člověk a země) z let 1904–1906.

Str. 268 *Kupka myslitel*. Moravský kraj 11, 23. června (č. 71, str. 5–6). Podepsáno *Sigma*. — *Kupkova satira je literární* — v citované lokálce ve *Volných směrech* (viz vysv. ke str. 265) se píše: „Mír a Náboženství jsou už rozhodně povrchní a kreslířsky nedomyšleny... satiry a filosofie jeho jsou literární a nucené.“; str. 269: *Machar v Rudých květech* — srov. J. S. Machar: *Kupka*, *Rudé květy* 5, 1. července 1905 (č. 2, str. 17), 1. srpna 1905 (č. 3, str. 33) a 1. září 1905 (č. 4, str. 49). První dvě pokračování jsou psána formou vyprávění *Kupkova* o tom, jak se dostal k malířství. Machar je sestavil z dopisů, interviewů a vyprávění. Třetí část obsahuje vlastní Macharovo hodnocení *Kupkova* díla. *Kupka* se podle jeho názoru nevysmívá lidem, ale celému systému. Jeho ironie je hluboká, vážná a má filosofickou perspektivu. Postupem času se stal bojovníkem a soudcem a dochází až k ideovému anarchismu; *Hanuš Jelínek v Lumíru* — srov. glosu *Umění výtvarné*, *Lumír* 34, 17. května (č. 7, str. 338), ve které Jelínek píše: „...z umělce sestoupil na nívó politického úvodníkáře listu sociálně demokratického. Hesla ovšem chytají a popularita nedá na sebe dlouho čekat. Ale Umění?... umělec, jenž jednou dovedl provést na sobě tak radikální přerod, měl by snad tu možnost i podruhé...“; *po jichž*

boku ve Francii pracuje — Kupka přispíval také do časopisu *L'Assiette au beurre* (viz vysv. ke str. 208); *T. T. Heine* — viz vysv. ke str. 181; *klukovského kousku... ve Volných směrech* — viz vysv. ke str. 265; *dr. Podlaha* — Antonín P. (1865–1932), teolog a historik umění, vydával klerikální časopis *Obrázková revue*. Pro tuto revui byla vypsána výtvarná soutěž, jejíž „syžet může být jakýkoliv... musí však býti mravně nezávadný“, jak oznámily *Volné směry* 3, červen 1899 (č. 8, 3. str. obálky). Spolek Mánes rozhodoval o cenách v soutěži, návrhy přijímala redakce *Volných směrů*. Neumann o tom psal podrobně v článku *Ve službách klerikalismu*, *Nový kult* 2, červenec–srpen 1899 (č. 8, str. 231–234), *Sp I*, str. 140; str. 270: *s pokrokovým originálkem dr. Chalupným* — srov. Chalupného stať *Agitace protináboženská*, *Přehled* 4, 18. května (č. 34, str. 603), kde píše, že logika páně Kupkova Náboženství jest absurdní, krátkozraká, urážlivá. Náboženství považuje Chalupný za nejslabší Kupkovo dílo; *neuvažuje stejným orgánem jako já* — na tento Neumannův výrok reagoval Chalupný v *Přehledu* 4, 29. června (č. 40, str. 715) epigramem *Kosa na kámen* (čili) kdo jinému jámu kopá...: „St. K. Neumann-Sigma v Moravském kraji rozumuje: / Kritika Kupky v Přehledu ten původ má: / Chalupný myslí jiným orgánem než já. / Napadený uvažuje: / Sám o sobě řek Sigma jistě pravdu. Bon! / Já myslím hlavou, čímpak tedy myslí on?“

Str. 272 *Jak žijeme*. Podtitul *Řečkovická idyla*. Moravský kraj 11, 10. července (č. 77, str. 1–2), 19. července (č. 81, str. 1–2), 21. července (č. 82, str. 2–3), 28. července (č. 85, str. 1–2) a 4. září (č. 100, str. 1–2). — Na jaře r. 1905 se Neumann po krátkém pobytu ve Vídni, kde bydlel od počátku listopadu r. 1904, přestěhoval do Řečkovic u Brna, kde si chtěl vybudovat nezávislé postavení a posílit se „k jiným bojům jinde“. Ale velmi brzy se střetl s klerikálním a reakčním prostředím tehdejšího moravského venkova. Otiskl *Řečkovickou idylu* a obecní výbor v Řečkovicích odpověděl jeho vypovězením z obce. V archívu města Brna jsou uloženy protokoly ze schůzí obecního výboru v Řečkovicích z let 1905–1907, kde o Neumannovi jsou dvě zmínky. V protokole o sezení dne 24. července 1906 — 4. bod pořadu — volné návrhy: „Dán návrh p. Komárkem Jos., aby vypovězen byl z obce Řečkovic anarchistický spisovatel St. Neumann. O návrhu hlasováno a návrh přijat osmi hlasy. Pro hlasovali p. Kovář Jos., Koláček Fr., Humpola F., Tišnovský Fr., Halám Fr., Kořísko (jméno dodatečně vyškrábáno), Jindřich, Halám S., Komárek Jos. Vzdal se hlasování k tomuto návrhu p. Fr. Foltan a Jos. Böhm. Pan Kořísko žádá, aby hlasovalo se o tom, kdo je při tom, aby ponechán byl p. St. Neumann v Řečkovicích. Přikročeno k hlasování a pro návrh nehlasoval nikdo. Obecní výbor se tedy většinou hlasů usnáší na tom, aby na základě § 11 obecního zákona pro Markrabství moravské ze dne 15. března 1864 z. z. č. 4 z území zdejší obce vypovězen byl anarchista Stanislav Neumann, bytem v Řečkovicích čís. 205,

a to z následujících důvodů: 1. Pozbyl bezúhonnosti života poměrem svým k Boženě Hodačové, s níž v konkubinátě žije, kterýž poměr veřejné pohoršení vzbuzuje. 2. V čís. 77 časopisu Moravského kraje sám o sobě praví, že jest anarchistou, bez Boha a náboženské víry, že žije v konkubinátě uvědomělém a nezměnitelném, protože nestojí o poze-hnání kněze ni sankci hejtmána. Prohlášením tímto jakož i výhružkou, že v obci naší zanechá po sobě památku nepříjemnější, než jest sám, vzbudil v obci veřejné pohoršení (a tím též povahy bezúhonnosti pozbyl). 3. Šířením zásad anarchistických v obci naší, zvláště mezi mládeží, ohrožuje pokoj a pořádek v obci naší. Z těchto příčin se anarchista St. Neumann, bydlící v Řečkovících v domě č. 205, vyzývá, aby do čtrnácti dnů po dodání této výpovědi z obce zdejší se vystěhoval.“ Druhá zmínka je v protokolu ze schůze 31. srpna 1906. „1. bod pořadu: odvolání se Stanislava K. Neumanna z usnesení obecního výboru ze dne 24. července 1906, kterým jmenovaný z obvodu obce Řečkovic vypovězen byl. Bylo hlasováno o tom, kdo jest pro to, aby usnesení výboru ze dne 24. července 1906, týkající se vypovězení Stanislava Neumanna, bylo odvoláno. Pro hlasovali p. František Foltan a p. Josef Böhm. Ostatní přítomní hlasovali pro to, aby uvedené usnesení výborové odvoláno nebylo a stížnost aby se zamítla. Návrh tento většinou hlasů přijat.“ Proti rozhodnutí obecního výboru v Řečkovících se zvedla vlna protestů. Protestní dopisy zasílaly různé anarchistické skupiny a vzdělávací spolky z celých Čech a Moravy, i jednotlivci (např. Bedřich Krčmář ze Žamberka, pozdější Neumannův přítel), duplikáty byly zasílány anarchistickým a pokrokovým časopisům i deníkům, které je na pokračování otiskovaly (srov. např. Omladinu), protestovali Neumannovi básniční přátelé. Srov. Neumannovu prózu Básník a politika, knižně otištěnou v Pamětech, str. 35 a n. — *pardubický p. Leda* — psal do Osvěty lidu. Neumann s ním polemizoval v článku Pan Leda... (viz str. 203) a v článku Sumárka s uraženou prostředností, str. 217. Viz též vysv. ke str. 203; *pozorován četníky* — za svého pobytu v Řečkovících byl Neumann neustále pod policejním dozorem a byly o něm podávány pravidelné relace policejnímu ředitelství. Srov. fotokopie těchto relací v archívu St. K. Neumanna v Ústavu pro českou literaturu, pořízené v policejních archívech ve Vídni a v Brně; str. 274: *i ty, můj Brute?* — Ceasarův výrok, když spatřil mezi svými vrahy svého oblíbence Bruta; str. 275: *občan F.* — jde o ředitele řečkovické školy, nadučitele Filkuku; str. 279: *své dítě* — Neumannova dcera Soňa z druhého manželství s Boženou Hodačovou se narodila v Řečkovících v září 1905; str. 280: *Letáky pro zpěváky* — v lednu 1902 založil Neumann s cílem vytvořit umělecký politický a literární šanson Letáky pro zpěváky jakožto „volnou sbírku kupletů, šanson, písní a prací satirických k přednesu se hodících“, jak oznámil v Novém kultu 4, 15. června 1901 (č. 6, str. 192). Vyšlo však jen jedno číslo, které otisklo písně Neumannovy, Foltýnovy (pseud. Josefa Stivína) a Freimuthovy a přeložené verše Heinovy. Cenzurou neprošly verše Viktora Dyka a částečně také verše

Jana Opolského; str. 282: *Hlas* — katolický deník, který vycházel od r. 1871. Vznikl z původního katolicko-propagačního časopisu *Hlas jednoty katolické*, založeného v r. 1849; *Moravská orlice* — konzervativní brněnský deník, vycházel v l. 1863–1935. V té době ho řídil spisovatel Josef Merhaut; *dr. K.* — Neumann patrně míní dr. Koželuha, brněnského advokáta, manžela Heleny Čapkové; str. 287: *půl miliónu šibeniček* — viz vysv. ke str. 204; *redaktor Svozil* — viz vysv. ke str. 200.

Str. 289 *Reforma manželství a veřejné zdravotnictví*. Moravský kraj 11, 21. srpna (č. 94, str. 2). Podepsáno *N. — p. S. v Osvětě lidu* — srov. S.: *Reforma manželství a veřejné zdravotnictví*, *Osvěta lidu* 11, 11. srpna (č. 87, str. 1–2). Autor článku je toho názoru, že ač je kruté zbavovat určité procento lidí některých práv, je to nutné v zájmu vývoje lidstva. Propaguje důslednou zdravotní kontrolu snoubenců.

Str. 292 *O jednom tajném letáku*. Podtitul *Ž historie českého socialismu*. Moravský kraj 11, 25. srpna (č. 96, str. 1–2), 30. srpna (č. 98, str. 1–2) a 1. září (č. 99, str. 1–2, Fejeton). Podepsáno *S. — str. 294: Hybeš* — Josef H. (1851–1921), sociálně demokratický politik a novinář, spoluzakladatel strany; *N. Žoula* — Norbert Z. (1854–1886), sociálně demokratický politik, pro svou činnost perzekvovaný. Po svém odchodu do Ameriky vydával v Chicagu časopis *Budoucnost*. Psal též agitační písně a básně; str. 295: *Mostův týdeník* — Johann Joseph Most (1846 až 1906), německý anarchista, vystupoval především proti nacionalismu, náboženství a morálce. Po vypovězení z vlasti vydával v Londýně socialistický list *Freiheit*. Pro článek schvalující atentát na cara Alexandra II. byl poslán na nucené práce. Po propuštění žil v Americe; str. 296: *Alexandr II.* — viz vysv. ke str. 62; *Národní listy* — viz vysv. ke str. 85; *J. B. Pecka* — Josef Boleslav P. Strahovský (1849–1896), dělnický básník a jeden ze zakladatelů sociálně demokratické strany v Čechách. Od r. 1872 byl redaktorem *Dělnických listů*, založil časopis *Budoucnost*. Na čas se přiklonil k anarchismu. Po vydání protisocialistického zákona uprchl do ciziny a v Chicagu vydával různé socialistické časopisy a brožury; *Budoucnost* — socialistický časopis, založený r. 1874 J. B. Peckou. Vycházel v jeho redakci, později v Americe v redakci N. Zouly; *Omladina* — viz vysv. ke str. 184; str. 297: *Žápotocký* — Ladislav Z. (1852–1917), sociálně demokratický politik, vůdce dělnického hnutí v 70. a 80. letech, vydavatel *Dělnických listů*; *Barák* — Josef B. (1833–1883), spisovatel, politik a agitátor z okruhu *Národních listů* (viz vysv. ke str. 85); *Podlipný* — Jan P. (1848–1914), politik a sokolský pracovník, zemský poslanec a proslulý advokát v politických procesech; *Macner* — Adolf M., pracovník v dělnickém hnutí v 80. letech, jeden z redaktorů *Budoucnosti*; *Kácha* — František K., pracovník v dělnickém hnutí, po *Žápotockém* a *Macnerovi* redigoval *Budoucnost*; *An das österreichische Volk* — rakouskému národu; *Lebenzeichen* — životní znamení; *Viktoria, der Belagerungszustand ist da!* —

Sláva, povel k ubytování je tu; str. 299: *Bakunin* — viz vysv. ke str. 62; str. 300: *Buržoazie musí být zachována* — narážka na obsah Masarykovy řeči na ustavujícím sjezdu české strany pokrokové. Neumann se touto otázkou podrobně zabýval v glose Výpady, str. 322.

Str. 301 *Meze optimismu*. Moravský kraj 11, 25. září (č. 108, str. 1). Podepsáno K. — dva české ministry — Bedřicha Pacáka a Josefa Fořta, viz vysv. ke str. 198; str. 302: *manifest* — jde patrně o svolání za všeobecné hlasovací právo, uveřejněné v Přehledu 1, 17. října 1903 (č. 46, str. 741–743), nadepsané Za dobrou věc, které m. j. podepsali Aleš, Arbes, Baar, Bouček, Černý, Drtina, Hajn, Ivan Hálek, F. X. Hodáč, Chalupný, Kalandra, Kamínek, Krejčí, Kvapil, Laichter, Lederer, Masaryk, Merhaut, Pachmajer, Sova, Stránský, Svozil, Šámal, Viková-Kunětická. Neumann s prohlášením polemizoval v článku Česká inteligence a všeobecné hlasovací právo, Nový kult 6, 25. října 1903 (č. 10, str. 73–76), viz Sp I, str. 544, a zabýval se jím ještě v článku Politické poblouznění čili Po pěti letech, Zádruha 1, 28. listopadu 1908 (č. 13, str. 1–2). Neumannův odpor k všeobecnému hlasovacímu právu souvisel s anarchistickými názory, nechápajícími, že dělnická třída musí využít k svému boji všech platforem, tedy i parlamentu; *Gautsch* — viz vysv. ke str. 244; *Beck* — Vladimír Max B. (1854–1908), rakouský státník a diplomat, od r. 1906–1908 ministerský předseda, snažil se o zavedení všeobecného hlasovacího práva. Ministerské křeslo přijal proti vůli panovnické rodiny. Chtěl utišit národnostní rozpory v mocnářství velkými hospodářskými projekty. Hlavními jeho politickými odpůrci byli křesťanští socialisté, kteří ho pomohli svrhnout; *dr. Stránský* — Adolf S. (1855–1931), poslanec za stranu lidovou, šéfredaktor Lidových novin.

Str. 304 *Marné iluze*. Moravský kraj 11, 4. října (č. 112, str. 1–2, Fejeton). Podepsáno *Sigma*. — V posledním čísle Moravskoslezské revue — srov. Emil Edgar: Akce ku podpoře a obrození domáckého průmyslu a lidového umění, Moravskoslezská revue 2, září (č. 10–12, str. 313 až 315), kde autor píše: Pomocná státní akce, jež se nese za cílem sociálním a hospodářským, není bez příznivého vlivu na umělecký a lidový, národní svéráz celých odvětví domáckého průmyslu. Za takovou akci považuje výstavu, která bude uspořádána r. 1908 v Praze; str. 306: *William Morris* — viz vysv. ke str. 141; *Van de Velde* — Henry van de V. (nar. 1863), belgický malíř, stavitel a spisovatel. Věnoval se hlavně bytové architektuře a užitému umění.

Str. 308 *Myšlenka almanachu*. Moravský kraj 11, 6. října (č. 113, str. 1–2). Podepsáno *Sigma*. — Na tento Neumannův článek reagoval Jiří Mahen ve fejetonu Literatura-literáti, Moravský kraj 11, 13. listopadu (č. 128, str. 1–2). Není příznivcem almanachů a manifestů vůbec, neboť z manifestujících generací zbudou vždy dva tři milí básníci

a ostatní zapadnou; str. 309: *amicus Plato* — Plato je mi přítelem, ale větší přítelkyní je mi pravda; *sine ira et studio* — nestranně; doslova: bez všelike zloby nebo přízně, Tacitus; str. 310: *Hic Rhodus!* — viz vysv. ke str. 207; str. 311: *v Šibeničkách* — viz článek K našemu programu, str. 316.

Str. 312 *Pokrokové stanovisko k sociální demokracii*. Moravský kraj 11, 15. prosince (č. 141, str. 1–2). Podepsáno K. — str. 314: *brožurku Vanderveldovu* — Emil V. (1866–1938), belgický politik a národohospodář, pod vlivem Proudhona a Marxe se přiklonil k socialismu. Byl funkcionářem belgické dělnické strany.

Str. 316 *K našemu programu*. Šibeničky 3, 15. prosince (č. 5, str. 11). — Šibeničky, politicko- a sociálně satirický časopis, vycházely zprvu jako příloha Nového kultu, po jeho zániku pak samostatně, první dva ročníky ve volných lhůtách, od 3. ročníku (1. č. vyšlo 15. října 1906) čtrnáctidenně. Pravidelné vycházení organizačně i finančně umožnil jejich nový majitel Josef Svozil (viz vysv. ke str. 200). Neumann byl od 3. ročníku uváděn jako hlavní spolupracovník. Od č. 13 (1. května 1907) se odpovědným redaktorem a vydavatelem stal Rudolf Těsnohlídek, časopis však vzápětí zanikl. Jméno dostal podle Macharova verše „půl miliónu šibeniček“ (viz vysv. ke str. 204), viz Neumannovu stať *Básník a politika* (Paměti, str. 34). — *Humoristické listy* — nepolitický list, založený J. R. Vilímkem r. 1858. Redigoval je zprvu s Jos. Svátkem, v r. 1906 předal redakci svému synovi; *Šípy* — mladočeský konzervativní satirickopolitický obrázkový týdeník, vycházející od r. 1887; *Rašple* — satirickohumoristický časopis sociálně demokratický. Vycházel v Brně od r. 1890; *L'Assiette au beurre* — viz vysv. ke str. 208; *Simplicissimus* — viz vysv. ke str. 122; *Švanda dudák* — humoristický nepolitický týdeník, redigovaný Ignátem Herrmannem. Vycházel od r. 1886; *Nájemník* — viz vysv. ke str. 122; str. 317: *v intencích „špatných pastýřů“* — narážka na divadelní hru Octava Mirbeaua, viz vysv. ke str. 220; str. 318: *revue p. Dostála Lutinova* — jde o Nový život, katolický literární měsíčník, který od r. 1896 vydával farář Karel Dostál Lutinov (1871–1923). Neumann zde má patrně na mysli nepodepsanou glosu Konec aféry Judovy, Nový život 11, listopad (č. 9, str. 401), viz vysv. ke str. 324.

Str. 319 *Paní Marii Majerové, t.č. někde v Paříži*. Moravský kraj 11, 22. prosince (č. 144, str. 9–10, Fejeton). Podepsáno *Sigma*. — Panenství vyšlo r. 1906 ve dvojím vydání: nákladem Dělnických listů ve Vídni a u Grossmana a Svobody v Praze. — *někde v Paříži* — Majerová žila v letech 1906–1907 ve Francii; *povídky po časopisech roztroušené* — Majerová otiskovala své první práce v Novém kultě (1901–1904), v Rudých květech (1901–1905) a ve vídeňských Dělnických listech. Povídka Nový život vyšla též v Dělnickém kalendáři na r. 1902; *per parenthesin* — mimo-

chodem; *Napsal jsem na počátku této literární sezóny* — srov. stať Myšlenka almanachu, str. 308; str. 320: *Luiza Žiková* (1874—1896), spisovatelka blízka okruhu Moderní revue, autorka románu *Z kruhu ven*, nedokončeného románu *Karel Arkton* a povídek *Spodní proudy*. Neumann uveřejnil několik ukázek z jejího díla v Almanachu secese a v 1. ročníku Nového kultu. V Moderní revui 2, sv. 4, červen 1896 (č. 3, str. 64) byla pak otištěna Neumannova báseň *Odešla*, inspirovaná její smrtí. (Srov. B I, str. 135.); *portrét přítele* — jedna z postav Panenství má některé rysy A. P. Veselého (viz vysv. ke str. 59); *prof. Vodák* — srov. nepodepsaný referát *Dvě nové spisovatelky*, Čas 20, 7. října (č. 276, str. 275—276), kde Vodák posuzuje Panenství společně s knihou *Nálady* od M. Calmy. O Panenství píše, že nezná spisovatelku, odpuzoval ho špatný papír a cihlová obálka s načáranou vyjevenou holkou od Gellnera, ale pak poznal, že jde o něco původního a živě viděného. Referát končí: „A dvě poznámky. První, trochu moralistní: jak by ne! Vizte i v *Náladách*, i v Panenství, i jinde v ženské literatuře tu touhu ženy, oddat se cele milovanému muži, být jeho každým atomem své bytosti... Znala se ta touha už dřív. Ale teď se příměji a volněji vyjadřuje, stává se zaručenější, objevuje se víc všechen její krásný a úrodně bohatý obsah. Nezdá se vám, že s touto literaturou poroste mužova povinnost jemnosti, pozornosti, něhy, porozumění, — hlubší a lepší lásky?“; *ve Svobodově Fialce* — srov. nepodepsaný referát o konvenčním dramatu ze života Pražanů na letním bytě (premiéra v Národním divadle 8. prosince 1906) v Čase 20, 11. prosince (č. 341, str. 2—3). Referát kladně hodnotí to, že hra nebojácně ukazuje špatnost paniček v hledišti a dává jim pocítit, jak má vypadat pravá láska; drama samotné je ovšem špatné.

Str. 322 *Výpady*. Omladina 4, 4. ledna (č. 1, str. 3—4), Plameny 1, 25. ledna (č. 1, str. 2), Nová Omladina 1, 31. ledna (č. 1, str. 2—3) a 3. února (č. 2, str. 2). Podepsáno *Brutus*. — Odstavec z Plamenů, začínající *Na paličské články...*, byl zabaven. Doplněno podle ručního opisu v exempláři v knihovně ÚDKSČ. — *J. S. Machar v jednom ze svých politických fejetonů* — citát je ze čtvrté části Politických glos, podepsaných -by-, Čas 19, 29. října 1905 (č. 298, str. 2—3), 5. listopadu 1905 (č. 305, str. 2—3), 12. listopadu 1905 (č. 312, str. 2—3) a 19. listopadu (č. 319, str. 2—3). Machar se tam zabývá bojem za hlasovací právo, politikou nové vlády a politikou jednotlivých, hlavně českých stran ve Vídni; *očíma kandidáta ministerství* — míněn patrně Karel Kramář, viz vysv. ke str. 198; *Čas konstatuje* — srovnej nepodepsanou lokálku *Sebevražda vojína*, Čas 19, 11. listopadu 1905 (č. 311, str. 6); *Čas v rubrice Soudní síň* — srov. Čas 19, 24. listopadu 1905 (č. 324, str. 6), *Z afér Národního divadla*; *podal si dr. Herben ruku s výkonným výborem* — viz vysv. ke str. 219; Machar, který po celou dobu polemik stál za Herbenem, vystoupil ze strany, srov. *Otevřený dopis Masarykovi*, Čas 19, 24. prosince 1905 (č. 354, str. 2—3); *kompromis je dílem ... T. G. Masaryka* — srov. Masarykovy otevřené dopisy Před veřejnost, Čas 19, 22. listo-

padu 1905 (č. 322, str. 2–3), 12. prosince 1905 (č. 342, str. 6) a 13. prosince 1905 (č. 343, str. 6), ve kterých vysvětluje M. Herbenův případ (srov. stať Etické důvody..., str. 219) a jednání strany a své; *Prognóza naše z 1. čísla Anarchistické revue* — srov. závěr stati Parlamentární politika, str. 197; str. 323: *ilustrace páně Stroffovy* — Karel S. (1881 až 1929), český malíř. Své karikatury, humoristické kresby a ilustrace otiskoval hlavně ve Švandovi dudákovi, Humoristických listech, Kopřivách a Lustige Blätter; *Švanda dudák* — viz vysv. ke str. 316; *Lidové noviny přinesly zprávičku* — srov. ironickou nepodepsanou lokálku v Lidových novinách 13, 30. prosince 1905 (č. 298, str. 2); *o sjezdu České anarchistické federace* — konal se 28. prosince 1905; *ve dvou federacích* — viz článek Česká anarchistická federace, str. 194 a článek Obě federace, str. 196; *podobný sjezd* — sjezd ČFVO se konal v Bruchu 5. listopadu 1905; *Omladina* — viz vysv. ke str. 100; *úvod ke katalogu Kupkovy výstavy* — v prosinci 1905 byla v Prostějově otevřena putovní výstava Františka Kupky (viz vysv. ke str. 265). Do výstavního katalogu napsal úvodní stať středoškolský profesor Karel Juda pod pseudonymem Kara Ben Jehuda. M. j. tam vykládal Kupkův cyklus Náboženství a napsal, že v náboženství nikdy nešlo o boha, ale o řemeslo. Prostějovský farář Karel Dostál Lutinov, redaktor Nového života, napsal do Hanáckého kraje zasláno, že Judovo vystoupení je „počínání vychovatele mládeže nedůstojné a pohoršlivé“, a žádal, aby Juda dal veřejnosti satisfakci. Připojily se k němu i jiné moravské klerikální časopisy. Případ se dostal na zemský sněm a byl dne 12. ledna 1906 předmětem interpelace poslance Mořice Hrubana (24 dalších poslanců), který položil sněmu otázku, jak hodlá zamezit náboženským urážkám. Případem se zabýval skoro všechen tisk. Juda i Dostál vydali o tom brožury, obě však byly konfiskovány. Juda byl posléze zemskou školní radou přeložen do Příbora; *Hlas uveřejnil... článek proti středoškolským profesorům* — srov. nepodepsaný článek Judové na moravských školách středních, Hlas 58, 25. ledna (č. 19, str. 2). Uvádí jmenovitě profesory moravských gymnasií, kteří podepsali protest proti stíhání profesora Judy; str. 325: *lokálku o „zatýkání anarchistů v Praze“* — srov. večerní vydání Lidových novin 14, 18. ledna (č. 17, str. 4), *Zatýkání anarchistů v Praze*. „Především byli v Praze zatčeni teoretičtí anarchisté Karel Vohryzek a Michal Kácha, kteří byli odsouzeni k delšímu vězení pro tiskové delikty spáchané v časopisu Omladina a kteří prý uprchli z Mostu, aby se vyhnuli trestu... Celá ta historie nám připadá podivnou. Chce-li se člověk vyhnouti trestu, neutíká z Mostu do Prahy. Zdá se nám spíše, že se pražská policie chce zase vyznamenati, a že tedy „odhaluje“ po svém zvyku anarchisty.“ Karel Vohryzek, vydavatel Omladiny (viz vysv. ke str. 100), byl pro tiskové přestupky vypovězen ze severních Čech koncem r. 1905. Proti vypovězení se odvolal, ale odvolání bylo zamítnuto a musel se vystěhovat do 2. února 1906. V 3. čísle Nové Omladiny (viz vysv. ke str. 100) mu byl zkonfiskován článek Jen epizoda, p. Chume!, kde mluvil proti metodám policie. Pro tento článek

byl zatčen 8. února 1906 v tiskárně a dopraven do vazby zemského trestního soudu na Karlově náměstí. 24. března 1906 byl zatčen také jeho spolupracovník Knotek, který zatím redigoval Novou Omladinu, pro pobuřování. Po obhajovací řeči dr. V. Boučka byli však oba osvobozeni; *článek o anarchismu „etickém“ vulgo „teoretickém“* — viz Neumannovu stať *Anarchism „etický“*, str. 179; str. 326: *v témž čísle Lidových novin* — *Lidové noviny* 14, 17. ledna (č. 16, str. 3) otiskly lokálku *Také pokrokový kandidát!*: „C. K. okresní zvěrolékař p. dr. Taufer, člen výkonného výboru agrární strany a kandidát poslanectví, podal sněmu moravského žádost za subvenci na vydání spisu *Die Pasteurellosen der Haustiere*, a sice prostřednictvím klerikála P. Stojana!...“ Taufer zaslal *Lidovým novinám* opravu, která byla otištěna 19. ledna (č. 18, str. 3) — Neumann se zmýlil, když uváděl č. 17 — a ve které píše, že žádost o subvenci podal přímo zemskému výboru, což může dosvědčit i P. Stojan, s kterým nikdy nemluvil ani mu nikdy nepsal. Dále píše, že nebude kandidovat, poněvadž je přesvědčen, že svou žurnalistickou a literární práci prospěje rolnictvu víc než několik poslanců dohromady. Redakce k tomu dodává: „Kdyby byl p. dr. Taufer napsal, že sám pro české rolnictvo v zemích koruny české činí více než všichni poslanci dohromady, byli bychom mu to stejně ochotně otiskli i bez odvolávání se na § 19 t.z.“; *Národní politika* — vycházela od r. 1883. V době, kdy psal Neumann tuto glosu, vycházela dvakrát týdně za vedení Václava Hübnera; *Lidové noviny* — vycházely od r. 1893 v Brně. Založil je brněnský politik Adolf Stránský. Spojil v nich zásady mladočeského liberalismu s prvky pokrokářskými a realistickými. Od r. 1908 s nimi Neumann pravidelně spolupracoval; *z... úst prof. Masaryka* — jde o Masarykovu řeč na ustavujícím sjezdu české strany pokrokové. Strana pod tímto jménem vznikla vlastně 16. května 1905, kdy se spojila strana lidová a tzv. pokroková proti politice mladočechů a proti romantice státoprávního radikalismu s programem všeobecného hlasovacího práva (spolu se sociálními demokraty) a s programem protiklerikálního boje. Před ustavujícím sjezdem řídil stranu výkonný výbor. Valný sjezd se měl původně sejít v Pardubicích 6. ledna 1905, pak byl odložen na 21. ledna 1906. Na pořadu jednání byla především zpráva výkonného výboru o činnosti a schválení navrženého programu. Masaryk se ve své řeči zabýval programem strany, pokud jde o její vztah ke stranám ostatním. M.j. řekl: „Nestačí přidat se k sociální demokracii? Říkám ne, pokud není nutno. Naše strana vedle strany dělníků je nutností. Všude, kde se vzмáhá průmysl..., vidíme na jedné straně inteligenci a buržoazii, na druhé dělnictvo... Proč nám imponuje sociální demokracie? Protože ví, co chce, věří ve své ideály a nedá se zastrašit. Buržoazie musí být zachována, a proto naše strana je nutná, ale musí mít pevný program a musí mít ty vlastnosti, které se nám líbí u sociální demokracie.“ Srov. otisk výtahu Masarykovy řeči, *Přehled* 4, 3. února (č. 19, str. 344–346); str. 327: *poprava dr. Herbena* — viz vysv. ke str. 219; *Alois Hajn* — na sjezdu promluvil také redaktor Hajn (viz

vysv. ke str. 200) o vzniku strany a o příštím programu. Srov. zprávu ze sjezdu, Přehled 4, 27. ledna (č. 18, str. 325–326); *anarchisté negují politickou činnost* — Neumann má patrně na mysli referát K. Jiříka na sjezdu, který mluvil m.j. o poměru strany pokrokové k anarchistům. Poněvadž anarchisté podle jeho názoru zavrhnou politickou práci a „jsou čirou negací, nemůže s nimi mít strana pokroková styčných bodů“. Také Jiříkova řeč byla otištěna v Přehledu 4, 3. února (č. 19, str. 346).

Str. 327 *Nový zápach z Moravy*. 21. února 1906. Nová Omladina 1, 24. února (č. 8, str. 1–2). Podepsáno *Sigma*. — *aféra Dostál Lutinov kontra Juda* — viz vysv. ke str. 323; *Vesna* — brněnský dívčí ústav a lyceum; *Adamovské lesy* — sbírka vyšla r. 1905 v nakladatelství A. Píši v Brně; *za obálkou Jurkovičovou* — architekt Dušan Jurkovič (1868–1947) byl v té době předsedou výtvarného odboru Klubu přátel umění v Brně; *Vašíček Nejlů* — Holého kniha z r. 1899; *jistá reklama* — na Adamovské lesy byly otištěny velké reklamní inzeráty v pokrokových časopisech a novinách (Čas, Lidové noviny aj.); *poslanec dr. Stránský* — viz vysv. ke str. 302; str. 328: *Dem Reinen ist alles rein* — čistému vše čisté; *Lidové noviny přinesly 17. února... lokálku* — viz ranní vydání Lidových novin 14, 17. února (č. 47, str. 2); str. 329: *Moravská orlice... ukázala na dr. Stránského* — srov. lokálku v Moravské orlici 44, 17. února (č. 38, str. 2), datovanou v Brně dne 16. února, kde se píše: „Ve dnešní schůzi zemské školní rady moravské bylo... na návrh zemského školního inspektora p. Jarolímka usneseno, že s profesorem na dívčím lyceu Vesna spisovatelem panem Josefem Holým má býti zavedeno disciplinární vyšetřování pro poslední jeho sbírku básní, vydanou pod názvem Adamovské lesy... ‚závadnými‘ shledány prý byly ze stanoviska ‚pedagogického‘ některé básně, jež prý by mohly vzbudit pohoršení vzhledem k tomu, že autor jejich působí na dívčím ústavě. Toto neslýchané rozhodnutí je snad prvním případem u nás a v Rakousku vůbec, kdy s profesorem zavádí se disciplinární vyšetřování pro jeho básnickou činnost, jež s úřadem jeho učitelským nemá naprosto co dělati! — Veřejnost naše užasne, až se dozví, za jakých okolností došlo a jak byla vyvolána tato aféra...“ Na tuto lokálku odpověděly Lidové noviny (ranní vydání) 14, 18. února (č. 48, str. 2) polemickou glosou Staročesko-klerikální infámie, ve které obviňují Moravskou orlici z nepoctivosti, protože podkládá podnět k vyšetřování Holého dr. Stránskému. Stránský se však o sbírce zmínil pouze soukromě řediteli Vesny Marešovi, když předtím řekl otevřeně Holému, že jde o erotický nevkus. Holý byl udán nějakým klerikálem u zemské školní rady pro proticírkevní ráz a Mareš to svedl na Stránského. „Rozumí se samo sebou, že nevkus nějaké básně nesmí být příčinou perzekuce básníka profesora. Marně se namáhá Moravská orlice viděti v aféře Holého něco jiného než v aféře Judově. Svoboda umělecká nesmí být omezována, svoboda kritiky ano...“ Moravská orlice 44, 20. února (č. 40, str. 2) vytýká Lidovým novinám, že využily případu Holého k osobnímu útoku na školního radu Frant. Mareše a na

Moravskou orlici. Odmítá podezření z nízkého jednání, svou povšechnou zmínkou o okolnostech, za jakých byla aféra vyvolána, nechtěla Moravská orlice obvinít Stránského z denunciantství. Uveřejnění poznámky mělo jediný účel — zastat se českého básníka a ohrožené umělecké svobody. „To a jediné to jsme chtěli vyslovit svojí zprávou. Vrhají-li se dnes Lidové noviny na nás pro vedlejší poznámku, kterou jsme ke zprávě připojili..., je to věc jejich polemického nevkuasu, mnohem horšího, nežli je ‚erotický nevкус‘ v básni prof. Holého!“; *spor byl odklizen soukromou cestou* — jde o objasnění, které bylo otištěno v Lidových novinách 14, 19. února (č. 49, str. 3): „V aféře prof. Holého dostalo se nám vysvětlení, že článek uveřejněný v této věci ve včerejším ranním vydání Lidových novin sepsán byl v nedorozumění o účasti ředitele Mareše na dotyčné zprávě Moravské orlice, následkem čehož neváháme obsah onoho článku... loajálně odvolati.“ Polemika mezi Moravskou orlicí a Lidovými novinami však tím neskončila, viz komentář Lidových novin k Moravské orlici (večerní vydání) 14, 20. února (č. 50, str. 4) a glosu v Lidových novinách (ranní vydání) 14, 22. února (č. 52, str. 2), kde se pisatel ptá, proč se Merhaut plete neustále do té záležitosti, když už se Lidové noviny s Marešem vyrovnaly uspokojujícím vysvětlením. Moravská orlice odpověděla jednak 22. února (č. 44, str. 2), kdy vytýká Lidovým novinám pokrytectví a klepařství a ve věci svého šéfredaktora Merhauta píše 21. února (č. 43, str. 2), že „když se jim (Lidovým novinám) nepodařil hrubý útok na ředitele Mareše, vrhají se osobně na našeho redaktora“. Lidové noviny se ještě k věci vrátily konstatováním, že Moravská orlice pláče nad snižováním Merhautovým (srov. číslo z 23. února, č. 53, str. 2). Tím polemika skončila; *Čas přijechal mu na pomoc* — srov. Čas 20, 21. února (č. 51, str. 3), nepodepsanou glosu Brněnská aféra. Píše se tam m.j.: „Známe průběh a vyložíme jej. Ve sbírce Holého je báseň Svatba, bezpříkladná svojí surovostí; nejintimnější sféra vztahů určité ženy je básnicky ‚zpracována‘ tak okatě, že lze snadno jasně poznati, o koho jde... O této básni hovořil soukromě dr. Stránský s inspektorem zemským Vlkem a ředitelem Vesny Marešem; jako řada slušných lidí je ze stanoviska básnického dr. Stránský odsoudil. A hned tehdy byla věc prof. Holému vykládána tak, jako by dr. Stránský svým činem byl ohrozil jeho učitelskou existenci. Když nyní věc udáním z venkova došlým se dostala do zemské školní rady..., vyskytlo se oznámení disciplinárky nejdříve v Moravské orlici, jež o Judově případu zcela mlčela, nyní však ihned tajemně naznačovala jakési úžasné pozadí případu Holého... správně se dr. Stránský obrátil v Lidových novinách přímo proti řediteli Marešovi. Celá infámie mohla jen z té strany vyjít...“ Do aféry Holého zasáhli také J. Kvapil, F. V. Krejčí, J. S. Machar, A. Sova a F. X. Šalda, kteří v Čase 20, 23. února (č. 53, str. 6), ale také např. v Národních listech aj. otiskli společné Zasláno, ve kterém m.j. píší: „Pročetli jsme poslední knížku veršů p. J. Holého Adamovské lesy a míníme, že celá jeho aféra nemá s literárním uměním

nic společného. Verše jeho jsou většinou triviální zboží na senzaci vypočtené; chrání-li se p. Holý, nechrání se tím svoboda a volnost literární tvorby, nýbrž surovost srdce a úplný nedostatek vkusu, slušnosti a čestnosti... Protest tento je inspirován ryzím citem literárním, a máme proto plné právo odmítnouti zakročení zemské školní rady, jehož litujeme a které nám přichází svrchovaně nevhod, poněvadž celý případ komplikuje a staví p. Holého do mučednické pózy. Jinak stojíme s ostatní veřejností zajedno v tom, že literárně činný učitel má právo na volný projev svého talentu a nemá býti volán k zodpovídání nadřízenými úřady.“ V komisi nakladatelství A. Píši v Brně vyšla brzy nato Holého útočná a vysvětlující brožura s titulem Svatba v adamovských lesích, obrana proti Soudu pěti.

Str. 329 *Hnutí protimilitaristické*... Moravský kraj 11, 12. dubna (č. 43, str. 4, Různé správy). Nepodepsáno, uvedeno O. — str. 330: *Domela Nieuwenhuis* — viz vysv. ke str. 210; *Gustav Hervé* — viz vysv. ke str. 35.

Str. 330 *Česká grafika*... Moravský kraj 11, 26. dubna (č. 46, str. 3, Různé zprávy). Nepodepsáno, uvedeno O. — podnik p. *Preissiga* — Vojtěch P. (1873–1944), grafik a malíř. V l. 1898–1903 žil v Paříži, kde spolupracoval s L'Assiette au beurre. Po návratu do Prahy si zřídil grafický ateliér. R. 1906 vydal album dvaceti barevných leptů. V té době také založil k propagaci českého leptu Českou grafiku, jíž vyšlo sedm sešitů; str. 331: *Mánes* — spolek výtvarných umělců, založený r. 1887 malíři a sochaři, jimž dosavadní středisko Umělecká beseda bylo příliš konzervativní. Mánes měl velké zásluhy především pořádáním iniciativních výstav, hlavně francouzského umění; *Volné směry* — časopis vydávaný Mánesem od r. 1897, orgán výtvarné kritiky a zprostředkovatel styků s cizinou.

Str. 331 *Volné směry ze strachu*... Moravský kraj 11, 1. května (č. 50, str. 3, Různé zprávy). Nepodepsáno, uvedeno O. — třicetřádkovou (!) lokálkou — viz vysv. ke str. 265; *Volné směry* — viz vysv. ke str. 331; *Kupkův umělecký význam* — viz statě Kupka kreslíř, str. 265 a Kupka myslitel, str. 269; str. 332; *Ve spolku Mánes* — viz vysv. ke str. 331; *pokud se literární části týče* — viz vysv. ke str. 440.

Str. 332 *Josef Kalus: Valašsko v písních*. Moravský kraj 11, 16. května (č. 58, str. 6). Podepsáno *Sigma*. — Kalusova kniha vyšla z r. 1906 nákladem Moravskoslezské revue v Ostravě. — fanfáru zatroubil p. D. v *Pozoru* — srov. D. (Václav Dresler): Nový tón v moravské poezii, *Pozor* 13, 13. května (č. 93, str. 9–10). V tomto referátu o knize Kalusově a o knize Č. Ostravického *Píseň o Ondrášovi* pokládá autor Valašsko v písních za „jeden z nejzajímavějších a nejzdařilejších básnických zjevů za poslední dobu na Moravě vůbec“. Cení si hlavně využití vlivu lidové

písně a zaměření sbírky proti módním směrům v básnictví, jako je symbolismus, filosofující psychologismus, problémovost, a že není „přesycená modernistickými kudrlinkami“. Na tento Neumannův článek odpověděl D. v *Pozoru* 13, 17. května (č. 96, str. 2–3) polemickou glosou K poslední Kalusově knize. Na svůj referát čekal ozvěnu nejméně právě z Moravského kraje, „pověstného svou literární rubrikou a modernistickou kritičností“. Přijímá vyzvání k diskusi, kterou pokládá za včasnou a důležitou. Chce se soustředit na dva body: na tzv. moravský separatismus — „pan Sigma v Moravském kraji byl tak laskav, že apoštolství tohoto hesla udělil mimo jiné také mně... Přitom si dovoluji panu Sigmovi podotknout, že jsem z Prahy nepřišel na Moravu učit se literárně kritické abecedě a že naprosto nemám chuti brát od něho lekce o básnictví. Tomu jsme se bohudík naučili už trochu dříve... O tom mi pan Sigma nebude rozhodovat. Vytýká-li mi nekritičnost v posledním referátě, беру jeho úsudek prostě na vědomí a prosím ho jen, aby své kritické referáty nezapomněl laskavě podložit myšlenkovými důvody...“ Druhý problém, kterému se chce D. věnovat v samostatné stati, je lidová poezie v dnešním básnictví. „Pro dnešek ještě připomínám, že je-li p. Sigmovi Kalusova poslední kniha ‚literárním zmetkem‘ a můj referát o ní ‚siláckým výkonem separatistické zuřivosti‘, nehodlám se s ním hádat... Neuškodily-li mi dosavadní několikáté ‚silácké výkony‘ v Literárních listech a pražských odborných revuích, neuškodí mi snad ani na Moravě...“

Str. 334. *Krátká odpověď panu D. v Pozoru*. Moravský kraj 11, 22. května (č. 59, str. 4–5). Podepsáno *Sigma*. — Je to pokračování polemiky, která začala referátem o Kalusově knize *Valašsko v písních*, viz str. 332. *p. D. na mou adresu* — srov. polemickou stať D. (Václav Dresler): *lidová píseň obrozujícím zdrojem v básnictví*, *Pozor* 13, 20. května (č. 98, str. 1–2). Je to přímá polemika s Neumannovou kritikou Kalusovy sbírky *Valašsko v písních*, pak následuje obecnější výklad. Na lidové písně zdůrazňuje především její náladově citový fond a pak jisté formální znaky: zpěvnost, barvitost, jasný způsob vyjadřování, hojnost básnických figur. Přitom Kalus neimituje, jak tvrdí Neumann, jenom využívá kladných a živých prvků v lidové poezii; *redakce Pozoru byla tak neloajální* — srov. nepodepsanou lokálku v *Pozoru* 13, 17. května (č. 96, str. 3), ve které autor kritizuje Moravský kraj a dodává: „Literární referent náš zcela dle zásluhy pochválil novou sbírku veršů valašského poety našeho J. Kaluse *Valašsko v písních*, vydané ve Skýpalově Knihovně moravských autorů. Poněvadž ale Moravský kraj s p. Skýpalou a s jeho Moravskoslezskou revuí jsou v neshodě, vrhl se Moravský kraj (šéfredaktorem byl Josef Svozil) v dnešním čísle na tento literární referát *Pozorův*, vynadal ‚moravské nekritičnosti‘, vynadal referentovi našemu ‚separatistických zuřivců‘, strhal děsně básníka J. Kalusa...“; *nové Literární listy* — Literární listy vycházely od 1. září 1880, vydával je František Dlouhý. Byl to čtrnáctideník, věnovaný „moderní kritice

literární“. Tiskli v něm pravidelně své kritiky Šalda, Karásek, Sezima, byla to vlastně jedna z prvních Šaldových tribun. Po dvacátém ročníku je redakce zastavila. V l. 1903–1904 vyšel 21 (1) ročník obnovených Literárních listů. Vyšlo celkem 16 čísel (od 5. listopadu 1903 do 6. srpna 1904). Nakladatelem, vydavatelem a odpovědným redaktorem byl Václav Dresler; podle tohoto údaje také určujeme šifru D.; *jimiž se pan D. proti mně ohání* — ve stati Lidová píseň obrozujícím zdrojem v básnictví (viz výše) píše D. m.j.: „Kdyby se směl výrok Sigmův, jako by ‚v poezii nebylo hloupějšího... v duchu národní písně‘, brát doslovně, museli bychom z literárních dějin prostě vyškrtnout různé ty Herdery, Goethy... Heiny... a u nás např. Koláry... Nerudy i Čechy... Jednu zkušenost jsme však z případu páně Sigmova vytěžili...: že bude třeba trochu systematictěji stopovat literární činnost našich rozmanitých kritických odborníků a případ od případu obnovit vždy včas jejich odbornickou paměť... Byl p. Sigma vůbec úsudkově přičetný a přinejmenším vědom si aspoň toho, co vlastně napsal svou invektivou proti ‚lidovému duchu‘ v dnešním umění? Ví, že to znamená z naší domácí hudby vyhodit skoro celého Smetanu, z malířství např. Alše, Mánesa... Pane Sigma, podobné výroky se neházejí do vzduchu na slepo, při těch se musí něco také myslet a být si při jejich stylistickém formování vědom plné odpovědnosti za ně. Jinak jest to pusté plácání.“; str. 335: o „separatismu“ *promluví* — viz následující Neumannovu stať Moravský separatismus; je to vlastně pokračování této polemiky, ke které D. Neumanna vyzval. Sám otiskl svou slibovanou stať O moravském separatismu v Pozoru 13, 18. května (č. 97, str. 1–2). Rozebírá v ní kulturní situaci na Moravě, dřívější zaostalost a současný vývoj. Morava má právo na samostatný umělecký život, i když to neznamena separování. Obviňuje také Prahu z podceňování a umlčování moravského umění. Na adresu Neumannovu píše: „...jak mohl separatistickou zuřivost vytknout pan Sigma nám, kteří soustavně sledujeme pražské kulturní události... Domnívá-li se snad p. Sigma, že nejsme v posuzování českých věcí nestranní, ať jen nás s gustem chytí za určitý případ... ten nešťastný separatismus, jenž panu Sigmovi tolik straší v mozku. Nechtěl by nám pan Sigma trochu povyložit, co vlastně on tím svým separatismem myslí...?“

Str. 335 *Moravský separatismus*. Moravský kraj 11, 23. května (č. 60, str. 1–2). Podepsáno Sigma. — Tato stať je pokračováním polemiky s D. (= V. Dresler) v Pozoru. Viz referát Josef Kalus: Valašsko v písních, str. 332 a polemickou stať Krátká odpověď panu D. v Pozoru, str. 334. — *pan D. v Pozoru tvrdí* — citovaná pasáž je ze stati O moravském separatismu, viz vysv. ke str. 335; „*Praha*“ *neocenila jeho... talentu* — viz vysv. ke str. 334; *já... byl od něho loajálně pochválen* — u *Žlatého litru* — viz vysv. ke str. 88; str. 336: *existence Literárních listů* — viz vysv. ke str. 334; *Niva* — viz vysv. ke str. 98; *Vesna* — literární časopis, který přinášel ukázky moderní poezie i prózy, vycházel v l. 1882–1897 za

redakce Frant. Dlouhého; *pražská ozvěna aféry Holýho* — viz vysv. ke str. 329; *případ s F. X. Svobodou* — Frant. Xaver S. (1860–1943), patřil v osmdesátých letech ke skupině literátů, kteří se pokoušeli uplatnit realismus v poezii. V době diferenciací mladé generace na začátku let devadesátých se připojil k názorům lumírovců a snahy generace let devadesátých mu byly cizí; *V. O.* — tak byly podepisovány pravidelné literární referáty a zprávy v Moravských rozhledech, viz vysv. ke str. 121. Jde o V. O. Drtila; „*Pudl a jádro*“ — narážka na scénu z Goethova Fausta, ve které se z pudla, který se na vycházce přidal k Faustovi, vyklube Mefistofeles; *posílali na zkušenou do Prahy* — Neumann naráží na stať O moravském separatismu, kde D. obviňuje Prahu, že přijímá moravské spisovatele s předsudky. Jestli mu to pan Sigma nevěří, ať jde na krátký studijní pobyt do Prahy a dobře poslouchá.

Str. 337 *Strach o náboženství*. Práce 2, 23. května (č. 10, str. 1–2). Podepsáno Brutus. — Z článku je na začátku zabaveno asi 80 řádek. — *Rozhledy* — viz vysv. ke str. 129; *Přehled* — viz vysv. ke str. 110; *rozsekati české protináboženské hnutí* — srov. E. Chalupný: Agitace protináboženská, *Přehled* 4, 4. května (č. 32, str. 565–566), 11. května (č. 33, str. 584–586), 18. května (č. 34, str. 603–605) a 1. června (č. 36, str. 636–639). Ve čtvrtém pokračování polemizuje Chalupný s Neumannovým článkem: „V anarchistické Práci je Brutův článek Strach o náboženství... Pan Brutus — anonymní hrdina — vyčítá mi strach. Kdo neutopil poslední groš a zbytky rozumu v alkoholu, ten ví, že ‚útočení‘ a ‚křečkovitý fanatism‘ jsou opakem ‚strachu‘. Naopak, je potřeba notné odvahy vyjít v boj za své přesvědčení s takovými ‚lidmi‘... Nebojím se vás, naopak lituju, že vám policie dodává zdání utiskovaných...“; *Volná myšlénka* — viz vysv. ke str. 207; *F. V. Krejčího Náboženství a moderní ideál člověka* — viz vysv. ke str. 201. Chalupný o tomto spise píše ve třetím pokračování. Je toho názoru, že Krejčí trpí fixní ideou, pro kterou si hledá ex post důkazy. A přitom ta fixní idea je vlastně pověra; *mladí vitalisté... útočí na... Haeckla* — šlo o diskusi, kterou vedli dr. Mareš, Babák aj. proti spisu E. Haeckla *Záhady světa*, viz vysv. ke str. 125; *hlava Masarykova* — viz stať Nestydatá propaganda, Sp I, str. 541.

Str. 338 *Merhautův Vranov*. Moravský kraj 11, 7. června (č. 65, str. 1–3). Podepsáno Sigma. — Kniha vyšla v nakladatelství A. Píši v Brně r. 1906. — str. 339: *lidé Vranova* — hlavními postavami jsou dvě dvojice milenců, Evžen Srb, učitel, který je na rekonvalescentní dovolené, a jeho milenka, smyslná Růžena, a naivní a plachý suplent Jan Svoboda, zamilovaný do Srbovy sestry Julinky; str. 340: *p. D. v Pozoru* — viz Neumannovy statě *Krátká odpověď p. D. v Pozoru*, str. 334 a *Moravský separatismus*, str. 335; *z brněnské Vesny* — viz vysv. ke str. 327.

Str. 340 *Modrý a rudý*. Moravský kraj 11, 19. června (č. 66, str. 9, Literatura). Podepsáno *Sigma*. — Sbíрка vyšla nákladem Nové Omladiny na Žižkově 1906. — str. 341: z *interpelace poslance Fresla* — první vydání této sbírky bylo konfiskováno, vydání z r. 1906 bylo interpelační; str. 342: *Vzpomínka* — byla uveřejněna v Kalendáři revolucionářů na rok 1904, vydaném Neumannem; *Ejhle, člověk!* — Šrámkova kniha vyšla r. 1904 v Knihovně revolucionářů, sv. 2, nákladem Nového kultu.

Str. 342 *Ruská дума z hlediska anarchistického*. Moravský kraj 11, 2. srpna (č. 87, str. 1–2, Fejeton). Podepsáno *N.* — v *macešské vlasti Bakuninově*... — Michail Bakunin (viz vysv. ke str. 62) žil nuceně v cizině od r. 1841, Petr Kropotkin (viz vysv. ke str. 73) po svém útěku r. 1876 žil v emigraci; *Stackelberg* — člen známé švédské, později porušitelé šlechtické rodiny.

Str. 344 *Židé o židech*. Moravský kraj 11, 9. srpna (č. 90, str. 1–2). Podepsáno *S.* — *Práce* — viz vysv. ke str. 177; *J. Rozenzweig Moir* *článek* — srov. *Židé a pokrok*, *Práce* 2, 2. srpna (č. 15, str. 1–2); str. 345: *projev... Františka Gellnera* — srov. Frant. Gellner: *Židovská otázka*, *Nový kult* 7, 10. června 1904 (č. 3, str. 53–55).

Str. 345 *Kontumace*. Moravský kraj 11, 11. srpna (č. 91, str. 2). Podepsáno *N.* — str. 346: *pro případ anarchistického povstání v Řečkovicích* — srov. fejeton *Jak žijeme*, str. 272.

Str. 347 *Redakční poznámka*. Moravský kraj 11, 18. srpna (č. 93, str. 2–3). Nepodepsáno.

Str. 347 *Ke zbytečné diskusi*. *Práce* 2, 5. září (č. 17, str. 3–4). — o pošetilostech „naturismu“ — viz diskusi o naturismu v *Práci* 2, 16. srpna (č. 16, str. 5–7). Na str. 6 je oznámení redakce: „Abychom oživilí diskusi i ze stanoviska víceméně idejí naturismu negativních, podáváme současně článek Čajkovské a Giraultův. Mínění některých jiných našich kamarádů přineseme v číslech příštích...“ V dalším čísle však byl otištěn pouze tento Neumannův článek; str. 348: *kamarád Žisly* — Henri Z. byl hlavním představitelem a teoretikem naturismu. V *Práci* 2, 16. srpna (č. 16, str. 6) je jeho původní článek psaný pro *Práci* *Anarchism a naturism*. Píše v něm, že naturism je vlastně nevědecký anarchismus. Je to osvobození od škodlivých nánosů civilizace a vědy. Ale úplné osvobození bude možné až v budoucí anarchistické společnosti; *kamarád E. Girault* — viz vysv. ke str. 127. V citované *Práci* na str. 6–7 má článek O krásné utopii, kde píše, že naturismus má některé kladné stránky, např. kritičnost, ale že je to vlastně druh utopického socialismu.

Str. 349 *Filantropové*. Moravský kraj 11, 7. září (č. 101, str. 1–2). Podepsáno S. — *po dnech hrůzy* — v r. 1906 postihlo San Francisco zhoubné zemětřesení; *president Roosevelt* — Theodor R. (1852–1919), *president Spojených států* v letech 1901–1905; *Národní politika* — viz vysv. ke str. 326.

Str. 351 *Havíři stávkují*. Moravský kraj 11, 18. září (č. 105, str. 1). Podepsáno K. — Je to druhá část článku, jehož první část, otištěná v Moravském kraji 11, 11. září (č. 102, str. 2, podepsáno S.) zařadil Neumann do knížky *Socialism a svoboda* (viz zde str. 66). — *při dnešní hornické stávce* — stávka vypukla na popud anarchistů 27. srpna na Duchcovsku a Mostecku. Sociální demokraté se postavili proti stávce, která podle jejich názoru nebyla dostatečně zajištěna ani organizačně, ani finančně. Došlo ke krvavým srážkám mezi přívrženci anarchistů a přívrženci sociální demokracie, např. na schůzi delegátů 2. září; *svého času v Ostravě* — viz vysv. ke str. 66. V době, kdy stávka končila, byla svolána schůze na 19. března 1900, kde vedoucí stávkového výboru vyzývali horníky k nástupu do práce za dohodnutých podmínek. Referovali tam vídeňští předáci sociální demokracie, kteří pak byli horníky obviněni ze zrady. Strhla se rvačka a na ochranu řečníků musela zasáhnout policie. Konfliktu pak využil měšťácký tisk ke své agitaci. Srov. Neumannovu *Stať Hornická stávka*, *Nový kult* 3, 16. března 1900 (č. 1, str. 2–3) a 30. března 1900 (č. 2, str. 1–2), *Sp I*, str. 202; str. 352: *Právo lidu má radost* — *Právo lidu* přinášelo od 27. srpna pravidelné obšírné zprávy o průběhu stávky, naladěné ovšem protianarchisticky. Neumann cituje z úvodníku *Stávka horníků na českém severu*, *Právo lidu* 15, 5. září (č. 246, str. 1).

Str. 353 *Jak vychováváme lid*. Moravský kraj 11, 27. září (č. 109, str. 1–2, Fejeton). Podepsáno S. — str. 354: *Hlasy úvahy o povinnostech bohatých* — číslo Neumannem citované není dostupné; *Andrew Carnegie* (1835–1919), americký velkopřemyslník, zvaný ocelový král. Svě jmění získal hlavně používáním cizích vynálezů. Proslul svými velkorysy dobročinnými nadacemi.

Str. 355 *Karel Elgart Sokol: Kresby*. Moravský kraj 11, 9. října (č. 114, str. 2–3, Literatura). Podepsáno Sigma. — Kniha vyšla r. 1906 nákladem Moravskoslezské revue v Ostravě. E. Sokol, vl. jm. Karel Elgart (1874–1929), brněnský pedagog a literární kritik, byl literárním žákem Josefa Merhauta. — str. 356: *Hilbertovo drama O Boha* — tragédie o vzpouře mateřské lásky proti Bohu z r. 1898. Později bylo autorem přejmenováno na *Pěst*. Srov. Neumannovu recenzi *Drama O Boha*, *Nový kult* 1, březen–duben 1898 (č. 5, str. 116), *Stati a projevy I*, str. 101; z *Vranova páně Merhautova* — viz Neumannův referát *Merhautův Vranov*, str. 338; str. 357: *J. F. Karas* — Josef František K. (1876–1931), lidový moravský povídkář, psal

obrázky husitské a pobělohorské a moravské letopisy. Přispíval do Moravské orlice.

Str. 357 *Trochu reklamy a nářků*. Moravský kraj 11, 20. října (č. 119, str. 1–2, Fejeton). Podepsáno *Sigma*. — *Pan Horký dostal od něho honorář* — srov. Horkého zasláno, Čas 20, 6. října (č. 275, str. 7): „... p. B. Kočí stal se v poslední době mým nakladatelem. A tu neváhám prohlásit docela otevřeně: Kdyby všechny nakladatelské firmy v Čechách chápaly, výtěžkářství tak jako p. Kočí, byla by jistě zabezpečena existence českých spisovatelů... Když nedávno došlo mezi mnou a p. B. Kočím k vyjednávání o vydání nové mé knihy Když vesla vypadnou..., nabídl mi p. Kočí dobrovolně a s delikátností, jež ve mně vzbudila obdiv, honorář 800 korun... 200 korun honoráře za tiskový arch...“; *Sem tam nějaký vtíp* — viz např. Obzor 4, 14. září (č. 51, str. 894), kde nepodepsaný autor píše: „Z nakladatelství B. Kočího. Dovídáme se, že podnikavé nakladatelství pana Kočího chystá nový velkolepý podnik. Bude prý vydávati sebrané spisy Matěje Kopeckého a každý odběratel obdrží jako prémii dům na Král. Vinohradech...“; str. 358: *Obzory* — vycházel jen jeden ročník od podzimu 1905, 10. října 1906 vyšlo poslední trojčíslo. Odpovědným redaktorem byl Ant. Bouček, vydavatelem Vrat. Brunner; *prózy Těsnohlídkovy a verše Tomanovy* — v edici Obzorů vyšla Tomanova sbírka Melancholická pouť a svazek básní v próze Rudolfa Těsnohlídky Dva mezi ostatními; *causerii o poslední tvorbě Macharově* — srov. H. Lang (= Mahen): Sub specie — minuty, Obzory 1, nedatováno (č. 1, str. 17–22), kde autor píše, že hrdinové propadají všednosti, a tak i Machar, který byl kdysi naším básníkem, píše verše pro den. Jeho někdejší obdivovatelé jdou právem za jinými láskami a Macharovi zůstávají jen špatní žáci jeho druhé, horší epochy.

Str. 359 *Krátká odpověď*. Moravský kraj 11, 27. října (č. 122, str. 10). Podepsáno *Sigma*. — Na Neumannův článek Trochu reklamy a nářků, str. 357, reagoval Karel Horký otevřeným dopisem v Moravském kraji 11, 27. října (č. 122, str. 9–10, Fejeton). Polemizuje s Neumannem nejprve o obchodních metodách Kočího. O tom by měla být veřejná diskuse, která by ovšem musela být psána jemnějšími prsty, než jak ji začal Neumann. Pokud se týká jeho osoby, cítí se uražen, že Neumann nazval honorář od Kočího úplatkem, kterého by se sám štilil. Neumann sám by takový honorář jistě neodmítl a Horký sám zná jen jednoho člověka, který by to udělal: Tolstého. Kniha, za kterou má dostat ten v Čechách nevídaný honorář, vyjde teprve za týden a už se o ní špatně mluví. Neumannova poznámka je připojena hned za dopis Horkého; *Paličovy sloky* — Horkého prvotina, karikatury, písničky, epigramy vyšla nákladem autorovým v Rokycanech r. 1905; *redaktor Krameria* — časopis vycházel v l. 1903–1906 velmi nepravidelně. Vyšly pouze dva ročníky. Karel Horký v Čase prohlásil, že na další

vydání je třeba půjčky. Odběratelé měli zaslat podíly po 4 korunách. Horký však oznámil, že došlých peněz použil k vyrovnání dluhů, a odjel do Francie. Proti Horkému vystoupil především Em. Chalupný v polemické stati Veřejná odpovědnost, hospodářství a mravnost, Přehled 4, 18. listopadu 1905 (č. 8, str. 153–155), 25. listopadu 1905 (č. 9, str. 173–176) a 2. prosince 1905 (č. 10, str. 195–198). Horký odpověděl v Čase a tím byla zahájena dlouhá polemika. Horký dokazoval, že ze zaslaných peněz nepoužil pro sebe nic, že ve Francii měl takovou bídu, že musel dělat posluhu nebo krást na vinicích. Své odpůrce nazývá psy, kteří vyjí za plotem. Chalupný však trvá na svém tvrzení, že Horký se zachoval nezodpovědně a nečestně ke svým odběratelům, většinou velmi chudým lidem, a obviňuje ho ze lži. Horký není chudý, protože si koupil pudla. Polemika skončila osobními invektivami a narážkami.

Str. 359 *Nedávno ukázali jsme...* Moravský kraj 11, 22. listopadu (č. 132, str. 3, Kulturní a umělecké drobnosti). Nepodepsáno. — *amerikanism nakladatelství p. Kočího* — srov. Neumannův článek Trochu reklamy a nářku, str. 357; *Přímo vyslovily souhlas Rudé květy* — srov. glosu J. Červeného Zkapitalizování literatury, Rudé květy 6, 1. listopadu (č. 6, str. 96). Autor píše: „Jeden hlas — líto mi, že tak hrozně ojedinělý hlas — ozval se v Moravském kraji č. 119, kde pseudonym Sigma... pověděl hodně hořké a smutné pravdy o té dryáčnické podnikavosti v oboru knižním... až bude kniha nadobro zdiskreditována... pak možná spustí i mlčící literáti náрек, až ucítí úpadek kultury knižní sami na sobě.“; *nepřímo Zvon* — beletristický a literární týdeník (začal vycházet r. 1901 za redakce M. A. Šimáčka a vycházel ještě za druhé světové války) Zvon 7, 9. listopadu (č. 8, str. 127–128), kde nepodepsaný autor píše, že právě umění nemůže závodit s reklamním humbukem některých nakladatelství; *Národní obzor* — časopis, který vydával Kočí od r. 1906. Kočí nabízel odběratelům různé podpory a knihy zdarma; str. 360: *en miniature* — v malém; *Gustav Jaroš* (1867–1948), psal původně povídky, pak se věnoval novinářství a pod značkou Gamma výtvarné kritice; *prof. Soukup* — míněn patrně František A. S. (nar. 1887), profesor v Plzni, pedagogický spisovatel a menšinový pracovník. Vydal několik knih a učebnic; *K. L. Kukla* — Karel Ladislav K. (nar. 1863), spolupracovník Humoristických listů, Národní politiky a od r. 1898 redaktor Světa zvířat. Napsal též několik veseloher, uvedených v Národním divadle; srov. dál vysv. ke str. 325; *do Světa zvířat* — vycházel od r. 1897.

Str. 360 *Nakladatel B. Kočí už zase rozdává...* Moravský kraj 11, 27. listopadu (č. 134, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Kalendář českých čtenářů* — kalendář na r. 1907. V inzertech byl nabízen zdarma každému, kdo do konce listopadu zaplatí předplatné na Národní obzor (viz vysv. ke str. 359); *firma Bursík a Kohout překazila... ostudu* — nakladatelství Bursík a Kohout se soudilo

š Kočím o nakladatelské právo na Palackého Dějiny. Srov. Soudní síň, Čas 20, 25. listopadu (č. 325, str. 9), kde se píše: „Spor firmy Bursík a Kohout a B. Kočí na uznání nakladatelských práv k Dějinám Palackého byl okresním soudem pro věci obchodní v Praze rozhodnut tak, že firma B. Kočí jest povinna nakladatelsko-autorské právo firmy Bursík a Kohout uznati a zdržeti se zejména též uveřejňování inzertů, kterými prodej neb rozdávání vlastního vydání nabízí.“ Kočí se proti tomuto rozhodnutí odvolal, ale odvolání bylo zamítnuto.

Str. 360 *Čas napsal dryáčnickou reklamu panu Kočímu*. Moravský kraj 11, 29. listopadu (č. 135, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *lokálku o domnělé akci Máje* — srov. Čas 20, 25. listopadu (č. 325, str. 7), kde se píše, že se chystá výprava českých spisovatelů a Máje (viz vysv. ke str. 97) proti Kočímu, prý v zájmu spisovatelů. Ale Kočí přece zlevnil knihy a tím umožnil četbu i nemajetným, zavedl i dobré honoráře. Pomluvy o něm nebo dokonce bojkot jsou činy protikulturní. K této zprávě otiskl Čas 20, 27. listopadu (č. 327, str. 5) lokálku, že redakce obdržela přípis z výboru Máje, že nic proti Kočímu nepřipravují.

Str. 361 *Také Nová politika...* Moravský kraj 11, 4. prosince (č. 137, str. 2, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Nová politika* — Nová politika, „list svobodomyslný“, vycházela dvakrát týdně od 17. listopadu 1906. Odpovědným redaktorem byl Vincenc Červinka; *7. Osten píše* — srov. Jan Osten (Jan Ohrenstein): Literatura a reklama, Nová politika 1, 29. listopadu (č. 6, str. 2–3). Popisuje české nakladatelské poměry a literární reklamu. Soudí, že nemůže přinést nic dobrého veřejnosti ani literatuře.

Str. 361 *Nemíníme nikterak přestati...* Moravský kraj 11, 7. prosince (č. 138, str. 2, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *olomoucká Snaha* — srov. nepodepsanou glosu Nakladatel p. B. Kočí..., Snaha 1, 4. prosince (č. 24, str. 2), kde se píše o chystaném Národním obzoru; str. 362: *praví Učitelské noviny* — srov. nepodepsanou poznámku Karel Horký: Když vesla vypadnou, Učitelské noviny 15, 30. listopadu (č. 12, str. 118).

Str. 362 *Nakladatel B. Kočí...* Moravský kraj 11, 13. prosince (č. 140, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Národní obzor* — viz vysv. ke str. 359.

Str. 362 *Ta-raaa-ra-bums-ta-raaa!* Moravský kraj 11, 27. října (č. 122, str. 9–10). Podepsáno Sigma. — *první číslo nového ročníku* — Moravskoslezská revue vycházela v Moravské Ostravě od r. 1905. Byla věnována politickým, hospodářským, sociálním a kulturním otázkám Moravy. Šéfredaktorem byl Otakar Skýpala, v l. 1908–1910

byli v redakci bratři Mrštíkové, v r. 1910 také Elgart Sokol. První tři ročníky vydal Skýpala nákladem vlastním, potom vycházela revue nákladem svého družstva. Neumann do časopisu přispíval a věnoval mu několik článků, např. *Moravskoslezská revue*, *Lidové noviny* 18, 6. července 1910 (č. 18, str. 1–2); *Karas* — viz vysv. ke str. 357; *Marcha* — Jaroslav M. (1880–1961), vl. jm. Dominik Nejezchleb, se ve svých beletristických pracích věnoval hlavně české vesnici; *p. E. Sokol* — v *Moravskoslezské revui* 3, říjen (č. 1, str. 6–10) má E. Sokol „rozhovor skoro nad Bezručem a Březinou“ *Cestou od pólu k pólu; —rča píše o p. Sokolových Kresbách* — srov. -rča (= M. Kurt): E. Sokol: Kresby, *Moravskoslezská revue* 3, říjen (č. 1, str. 12–14); v exaltovaném referátu nazývá Kurt Kresby vážnou, poctivou, harmonickou knihou; str. 363: *Po Kalusovi se hodilo kamenem* — srov. Neumannův referát Josef Kalus: Valašsko v písních, str. 332; *boj o separatismus* — viz stať Moravský separatismus, str. 335; str. 364: *Usvědčil jsem p. D. v Pozoru z nelogičnosti* — viz Krátká odpověď p. D. v Pozoru, str. 334 a Moravský separatismus, str. 335; *ještě jednoho obhájce* — srov. Murilyč: O lidové poezii, *Moravskoslezská revue* 3, říjen (č. 1, str. 14–15). Chválí knihu a píše, že „Kalusovi... nezvadne vavřínek tak brzy jako některým ‚moderním‘ poetům.“; *Knihu páně Sokolovu... nepostihl jen můj kámen* — viz Neumannův referát Karel Elgart Sokol: Kresby, str. 355; *kámen referenta Lidových novin* — srov. -li.: E. Sokol: Kresby, *Lidové noviny* 14, večerní vydání, 12. října (č. 282, str. 1–2). Píše především proti papírovosti a nucenosti knihy a dodává, že s tím už spisovatelé v Čechách dávno skoncovali.

Str. 365 *Pan M. Kurt uchýlil se...* Moravský kraj 11, 10. listopadu, (č. 127, str. 5). Podepsáno Sigma. — *se zaslánem* — srov. M. Kurt: Moravský kraj a jeho pan Sigma. Příspěvek k patologii moravských literárních poměrů, *Moravská orlice* 44, 8. listopadu (č. 254, str. 1 přílohy), kde polemizuje s Neumannovým článkem Ta-raaa-ra-bums-ta-raaa, str. 362. M. Kurt je -rča, proti kterému tam Neumann vystoupil; *redaktor tohoto listu chtěl zachránit ho* — Kurt poslal své polemické zasláno, které adresoval Neumannovi, do Moravského kraje, v listárně redakce 3. listopadu (č. 124, str. 6) však bylo stručné oznámení, že dopis otištěn nebude, že se připouští, že Kurt nechtěl psát kritiku o Sokolových kresbách (viz vysv. ke str. 362), ale že nerozumí umění; *pod protektorem p. Merhauta* — byl šéfredaktorem Moravské orlice; *napsal o nich... do Revue moravskoslezské* — viz vysv. ke str. 362; *Vytýká-li mi p. Kurt* — ve svém polemickém článku Kurt píše m.j.: „... můj článkuček zavalil panu Sigmovi v Moravském kraji podnět k opulentnímu výkonu, v kterém napadl mne, že pěstuji kamarádkou kritiku, a napadl jakési moravské autory, že prý tvoří cech... A učinil to pan Sigma adjektivy a substantivy tak hřmotnými, že mi nelze ni jednoho z nich opakovati... Ať si každý přečte a přesvědčí na vlastní oči, jaké hrubství... lze dnes psáti ve jménu ďas ví čeho, jakými libozvuky lze dnes se osopiti

na kohokoliv, jenž náhodou nekývne zrovna ke všemu, k čemu kývne několik papežíčků polo- a neomylných..." Svozil neotiskl jeho zasláno proto, aby bylo zřejmo, že je Sigmou poražen, aby se Moravský kraj neblamoval, když by Kurt na paličský Sigmův článek odpověděl lekcí o způsobu psaní. „Z těchto dvou důvodů pan Svozil článku mého ne- uveřejnil, a tak mne donutil, bych ho i pana Sigmu nepovažoval již za seriózní lidi, nýbrž za žurnalisty, s kterými dlužno se více nezabývat, neboť neznají... nejprvnějšího pravidla lidskosti, by popřáli sluchu na- padenému... Zrovna inkvizicí to zavání..." ; *Pokroková revue* — vychá- zela měsíčně od ledna 1905 v redakci Antonína Hajna (viz vysv. ke str. 86). M. Kurt tu otiskl např. básně Z intimních znělek a Vzpo- mínka, *Pokroková revue* 3, říjen (č. 1, str. 53—54) ; „*stolní společnost*“ se *sídlem v Moravské Ostravě* — Neumann naráží na Moravskoslezskou revui, která byla vydávána v Ostravě, viz vysv. ke str. 362, a jejímž nákladem vycházely také Knihy moravských autorů ; na *knihu jeho veršů* — M. Kurt (vl. jm. Maxmilián Kunert nar. 1877), vládní rada v Bratislavě, vydal sbírku veršů *Básně*.

Str. 365 *Docela hloupé poznámky*... Moravský kraj 11, 29. prosince (č. 145, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Podepsáno *Sigma* — *fanatikové z Moravského kraje a Lidových novin* — viz E. Sokol, Kresby, str. 355 a vysv. ke str. 364; *posudek literárního kritika*... *Lumíra* — srov. O. T.: E. Sokol, Kresby, Lumír 35, 17. prosince (č. 2, str. 92). Je to kladná kritika, i když Theer vytýká některé nezdařilé pasáže; přiznává, že kniha má jiskru, švih a dýše radostí ze života; str. 366: *od Václava Hladíka počínaje až k F. X. Šaldovi* — Neumann patrně naráží na polemi- ku, která se na jaře r. 1900 rozvinula mezi Novým kultem a Moderní revui na jedné a Lumírem na druhé straně. Šaldova vstupu do Hladí- kova Lumíra využila skupina Moderní revue k tomu, aby obžalovala Šaldu, že zradil revoluční prapor generace a ustoupil od kritické ne- kompromisnosti. Srov. otevřený dopis Panu Otakaru Theerovi, Nový kult 3, 30. března 1900 (č. 2, str. 13—14), Sp I, str. 263, polemický člá- nek *Nová kampaň?*, Nový kult 3, 13. dubna 1900 (č. 3, str. 8—10), Sp I, str. 264 a str. 268—271. Václav Hladík zasáhl do polemiky *Volnou tribunou*, Lumír 28, 10. srpna 1900 (č. 33, str. 1).

Str. 366 *Ibsenova Strašidla*... Moravský kraj 11, 6. listopadu (č. 128, str. 2, České národní divadlo v Brně). Podepsáno *N.* — *Strašidla* — drama z r. 1881; *Raupachův Mlynář* — Ernst Benjamin Salomon R. (1784—1852), populární německý dramatik, univ. prof. a dvorní rada v Petrohradě, zaplavoval německá jeviště literárně bezcennými, ale efektními a nejnižšímu vkusu hovicími dramaty. Dlouho se hrála jeho „lidová“ hra *Mlynář a jeho dítě*.

Str. 367 *Romain Coolus: Drahoušek*. Moravský kraj 11, 13. listopadu (č. 128, str. 1—2, České národní divadlo v Brně, činohra). Podepsáno

N. — díla p. Coolusova — Romain C. (1868—1952) zásobil pařížská jeviště velkým počtem dramát různého charakteru a různé umělecké kvality. Drahoušek je z r. 1906.

Str. 369 *Morálka snoubenců*. Moravský kraj 11, 17. listopadu (č. 130, str. 1—2, Fejeton). Nepodepsáno. — Za článkem je poznámka: Dle L'Humanité nouvelle. — *chránění Argusovými zraky* — Argus, postava z řecké mytologie, obr, který měl sto očí. Přeneseně označení bdělého strážce.

Str. 371 *Bernard Shaw: Pekelník*. Moravský kraj 11, 22. listopadu (č. 132, str. 1, Národní divadlo, činohra). Podepsáno *N.* — *Pekelník* — drama z r. 1901; str. 372: *more bestiarum* — zvířecí.

Str. 372 *Karel Horký: Když vesla vypadnou*. Moravský kraj 11, 24. listopadu (č. 133, str. 2—3, Literatura). Podepsáno *Sigma*. — Sbírka vyšla v nakladatelství B. Kočího 1906. — *příliš hrubé... prsty* — narážka na otevřený dopis Horkého Neumannovi (viz vysv. ke str. 359), kde Horký m. j. píše: „...Váš fejeton, pojednávající o zjemnění literatury, psán je neobyčejně hrubými prsty.“ *Paličovy sloky* — viz vysv. ke str. 359; str. 373: *Konec Hackenschmida* — viz vysv. ke str. 204; str. 374: *Kramerius* — viz vysv. ke str. 359.

Str. 374 *Shakespeare v Národním divadle v Brně*. Moravský kraj 11, 1. prosince (č. 136, str. 2, Národní divadlo v Brně, činohra.) Podepsáno *N.* — *p. Vojan* — Eduard Vojan hostoval v té době často v Brně především v hrách Shakespearových.

Str. 375 *Ferdinand Wittenbauer: Soukromý docent*. Moravský kraj 11, 22. prosince (č. 144, str. 2, Národní divadlo v Brně, činohra). Podepsáno *N.* — *nejvyšší oprávněné kázáníčko* — srov. J. S. Machar: Kapitoly jubilejní, Čas 20, 18. prosince (č. 348, str. 2—3), 19. prosince (č. 349, str. 2—3) a 20. prosince (č. 350, str. 2—3). Česká akademie na zasedání 9. prosince udělila literární ceny: první Jaroslavu Vrchlickému, druhou J. K. Šlejharovi a třetí Macharovi za sbírku Vteřiny. Machar cenu odmítl v dopise datovaném ve Vídni 12. prosince, který byl otištěn v Čase 20, 13. prosince (č. 343, str. 2). Machar tam píše m. j.: „Proč si tak najednou vzpomněli moji bývalí kolegové v nesmrtelnosti na moji práci?... A proč vytáhli páni z řady mých prací zrovna Vteřiny? Nepovažují knihu tu za tak významnou... O cenu jsem se neucházel. A odmítám ji a s ní i posudek, který v ní leží. Neboť posudek těch lidí může být jenom urážkou, a cena, jimi udělená, po všem, co se stalo, jen výsměškem a cynismem sytých břich pro člověka, jenž se necpe k jejich mísám a nestrká prosící ruce v jejich kruh... Česká akademie je placená také z peněz českých, chce být a má být také jednou z hlav našeho národního života... Dokud

čeští literáti se nepozvednou k rozhodnému protestu, nebude jinak...“ V Jubilejních kapitolách připomíná důvody, proč cenu odmítl, a píše o svém názoru na tuto instituci. Akademie zklamala. Vrchlický, který je její duší, má přehled spíš po cizích literaturách, časopis Máj, který vede, je ubohý a i do Akademie zanáší sterilní plochost. Stejně i Hejduk. Všichni, kteří v české literatuře něco znamenají, se s Akademií rozešli anebo si hledí psaní a nechtějí nést odpovědnost za činnost Akademie. Vypočítává ceny, které za patnáct let dostal v Akademii Vrchlický a ostatní „praktičtí nesmrtelníci“, jako je Sládek, Rais, Klášterský, — přitom marně hledá ve většině odměněných děl literární hodnotu.

Str. 377 *Hledám solidního nakladatele...* Šibeničky 2, 1. března (č. 3, str. 7).

Str. 377 *Kapitalism.* Moravský kraj 11, 5. dubna (č. 40, str. 3, Různé zprávy). Nepodepsáno, uvedeno O.

Str. 377 *Eugène Carrière...* Moravský kraj 11, 5. dubna (č. 40, str. 4, Různé zprávy). Nepodepsáno, uvedeno O. Eugène Carrière (1849 až 1906). — *Élisée Reclus* — viz vysv. ke str. 73; v *aféře Dreyfusově* — v r. 1894 bylo francouzskými reakčními vojenskými kruhy inscenováno obvinění židovského kapitána Alfreda Dreyfuse ze špionáže ve prospěch Německa. Dreyfusovo odsouzení se stalo záminkou boje mezi blokem monarchistických klerikálů a republikánských oportunistů spolu s pokrokovou veřejností. Na Dreyfusovu obranu vystoupil m. j. Emil Zola známým veřejným listem *J'accuse* (Žaluji) z r. 1898, ve kterém ukázal na pozadí celé aféry.

Str. 377 *Klerikální chytrost nebo hloupost?* Moravský kraj 11, 10. dubna (č. 42, str. 3, Různé zprávy). Nepodepsáno, uvedeno O. — Jde patrně o Neumannovu rodinu. Viz fejton Jak žijeme, str. 272.

Str. 378 *Zajímavý spor...* Moravský kraj 11, 10. dubna (č. 42, str. 4, Různé zprávy). Nepodepsáno, uvedeno O. — *Liebknecht* — Karel L. (1871–1919), advokát, sociálně demokratický agitátor. R. 1907 vydal spis *Militarismus und Antimilitarismus*. Pro svou činnost byl v témž roce odsouzen k dvěma letům vězení. Jediný hlasoval proti vstupu Německa do první světové války. Na počátku století měl velký vliv na české anarchistické hnutí.

Str. 378 *Logikou...* Moravský kraj 11, 19. dubna (č. 45, str. 3, Různé zprávy). Nepodepsáno, uvedeno O.

Str. 378 *Co to je charakter...* Moravský kraj 11, 21. dubna (č. 46, str. 9, Různé zprávy). Nepodepsáno, uvedeno O.

Str. 379 *Dr. Ot. Rožánek...* Moravský kraj 11, 26. dubna (č. 48, str. 3, Různé zprávy). Nepodepsáno, uvedeno O. — *Nakladatele Kočího* — viz seriál článků a glos na str. 357–362; *Nový obzor* — míněn asi Národní obzor, viz vysv. ke str. 359.

Str. 379 *Naděje vlasti.* Moravský kraj 11, 28. dubna (č. 49, str. 10, Různé zprávy). Nepodepsáno, uvedeno O. — *řečkovický nadučitel* — jde o nadučitele Filkuku, viz fejeton Jak žijeme, str. 272.

Str. 380 *Podkovářský výuční list...* Moravský kraj 11, 9. června (č. 66, str. 4, Kulturní a umělecké drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 380 *Vyšla znamenitá knížka...* Moravský kraj 11, 16. června (č. 68, str. 9, Kulturní a umělecké drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 380 *V letošním školním roce...* Moravský kraj 11, 3. července (č. 75, str. 6, Kulturní a umělecké drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 380 *Ondříček a Leitner...* Moravský kraj 11, 10. července (č. 77, str. 6, Kulturní a umělecké drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 380 *Kupkovo album...* Moravský kraj 11, 14. srpna (č. 92, str. 3, Kulturní a umělecké drobnosti). Nepodepsáno. — Srov. Neumannovy statě Kupka kreslíř, str. 365 a Kupka myslitel, str. 368.

Str. 380 *Profesor Kepka...* Moravský kraj 11, 11. září (č. 102, str. 2, Kulturní a umělecké drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 380 *Vídeňská lidová opera...* Moravský kraj 11, 11. září (č. 102, str. 3, Kulturní a umělecké drobnosti). Nepodepsáno. — *Mlynář a jeho dítě* — viz vysv. ke str. 366.

Str. 381 *Pan Adolf Kubis...* Moravský kraj 11, 13. září (č. 103, str. 3, Kulturní a umělecké drobnosti). Nepodepsáno. — *Adolf Kubis* (1876 až 1958), redaktor Stráže Moravy, kulturní a sociální pracovník na hranicích severní Moravy. Publikoval téměř ve všech moravských časopisech články a verše.

Str. 381 *Nová revue.* Moravský kraj 11, 13. září (č. 103, str. 3, Kulturní a umělecké drobnosti). Nepodepsáno. — *redakcí Fr. Šrámka* — Šrámek neredigoval žádný časopis kromě Práce (viz vysv. ke str. 177).

Str. 381 *Při zápisu do českých škol...* Moravský kraj 11, 18. září (č. 105, str. 3, Kulturní a umělecké drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 381 *Olomoucké městské německé divadlo...* Moravský kraj 11, 20. září (č. 106, str. 2, Kulturní a umělecké drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 381 *Profesor Alexandr Hercen...* Moravský kraj 11, 20. září (č. 106, str. 2, Kulturní a umělecké drobnosti). Nepodepsáno. — *Michal Bakunin* — viz vysv. ke str. 62.

Str. 381 *Slováctí kožedělníci...* Moravský kraj 11, 29. září (č. 110, str. 2, Kulturní a umělecké drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 381 *Vesna brněnská...* Moravský kraj 11, 2. října (č. 111, str. 2, Kulturní a umělecké drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 382 *Pražské jedno nakladatelství...* Moravský kraj 11, 4. října (č. 112, str. 2, Kulturní a umělecké drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 382 *V Dělnickém domě...* Moravský kraj 11, 6. října (č. 113, str. 10, Kulturní a umělecké drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 382 *O sporu, který vznikl...* Moravský kraj 11, 9. října (č. 114, str. 3, Kulturní a umělecké drobnosti). Nepodepsáno. — *O sporu* — viz vysv. ke str. 360; *napsal Horký* — srov. Zasláno, Čas 20, 6. října (č. 275, str. 7); *Když vesla vypadnou* — viz Neumannův referát Karel Horký: *Když vesla vypadnou*, str. 372.

Str. 382 *Nepokradeš!* Moravský kraj 11, 9. října (č. 114, str. 3, Kulturní a umělecké drobnosti). Nepodepsáno. — *v Šamalíkových Selských hlasech...* *v Selce a Selském jinochu* — Selka, „noviny pro naše selské ženy a děvušky“, a Selský jinoch vycházeli nejprve měsíčně, pak čtrnáctidenně jako bezplatná příloha k Selským hlasům. Redigoval Josef Šamalík, rolník a poslanec v Ostrově; *F. Kučerová z Hané v Selce* — viz Vzpomínka na matku, Selka 5, 1906, nedatováno (č. 21, str. 1); *z Kosmáka* — Václav K. (1843–1898), fejetonista Hlasu, moravský „kukátkář“; *K. Legerovu báseň Nevěsta* — srov. dvě selské děvy z Německých Knínic: *Nevěsta*, Selka 4, 1905, nedatováno (č. 15, str. 3). Karel Leger (1859–1934) ve svých pracích propagoval psychologický a mravoličný realismus.

Str. 383 *Také kulturní drobnost.* Moravský kraj 11, 9. října (č. 114, str. 3, Kulturní a umělecké drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 383 *Opět nový literární měsíčník!* Moravský kraj 11, 11. října (č. 115, str. 2, Kulturní a umělecké drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 383 *Čechische revue...* Moravský kraj 11, 11. října (č. 115, str. 2, Kulturní a umělecké drobnosti). Nepodepsáno. — *ji vydává — prý žid* — *Čechische revue* vycházela od podzimu r. 1906. Hlavním redaktorem byl známý český germanista Arnošt Kraus; *mozečky z Národních listů* — srov. „Böhmisch“ či „Čechisch“? *Národní listy* 46, 23. září (č. 262,

str. 3) a 25. září (č. 264, str. 2, Denní zprávy); z Čecha — srov. nepodepsanou lokálku Mrtvý spolupracovník, Čech 31, 4. října (č. 273, str. 5).

Str. 383 *V neděli byl v Besedním domě...* Moravský kraj 11, 16. října (č. 117, str. 2, Kulturní a umělecké drobnosti). Nepodepsáno. — *Kubelíkův koncert* — na podzim r. 1906 konal Kubelík velké umělecké turné po Čechách a Moravě. Turné mělo velký ohlas v umělecké veřejnosti i v tisku, psalo se hodně také o Kubelíkově osobním životě, charakteru a vystupování; *Moravský kraj měl... pravdu* — také Moravský kraj komentoval Kubelíkova vystoupení a způsob jeho reklamy. Neumann má zde patrně na mysli lokálku Akrobat nebo virtuosa, Moravský kraj 11, 4. října (č. 112, str. 5), kde pisatel konstatuje, že si Kubelík dělá dryáčnickou reklamu, a dále lokálku Pěkné vysvědčení..., Moravský kraj 11, 13. října (č. 116, str. 6), kde nepodepsaný autor rovněž odsuzuje nevkusnou reklamu Kubelíkových koncertů.

Str. 383 *C. k. okresní školní rada...* Moravský kraj 11, 18. října (č. 118, str. 3, Kulturní a umělecké drobnosti). Nepodepsáno. — *upozornění p. učitele Hladkého* — srov. stať Vlastenci a český sever, Nový kult 5, 15. ledna 1902 (č. 2, str. 9–11), Sp I, str. 360 a vysv. k ní.

Str. 384 *Inzeráty v novinách...* Moravský kraj 11, 18. října (č. 118, str. 3, Kulturní a umělecké drobnosti). Nepodepsáno. — *vimperské kalendáře* — ve Vimperku bylo známé nakladatelství a tiskárna modlitebních knih a klerikálních kalendářů.

Str. 384 *Maxim Gorkij...* Moravský kraj 11, 18. října (č. 118, str. 3, Kulturní a umělecké drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 384 *Pod záhlavím Hudba...* Moravský kraj 11, 20. října (č. 119, str. 2, Kulturní a umělecké drobnosti). Nepodepsáno. — *Ostravský deník* — srov. nepodepsaný referát Koncert Jana Kubelíka, Ostravský deník 6, 18. října (č. 238, str. 3).

Str. 384 *Ještě Kubelík.* Moravský kraj 11, 26. října (č. 121, str. 2, Kulturní a umělecké drobnosti). Nepodepsáno. — *K barnumskému nevku* — Phineas Taylor Barnum (1810–1891), zakladatel moderního cirkusu, užíval hlučné a dravé reklamy; *v Ostravském deníku...* V. Zatloukal — srov. glosu V. Zatloukala Kubelík a I. Palpiti, Ostravský deník 6, 23. října, č. 242, nestránkováno), kde pisatel tvrdí, že Kubelík nehrál Paganiniho skladbu I Palpiti, ačkoli ji měl uvedenu v programu, protože ji neovládá.

Str. 385 *Naše redakční výstava...* Moravský kraj 11, 26. října (č. 121, str. 2, Kulturní a umělecké drobnosti). Nepodepsáno. — *Pečínkovy*

obrazy — František P. (1870—1917), malíř krajinář, básník, žák Mařákův. Vydal sbírky *Sešit veršů*, *Vlčí mák* aj.

Str. 385 *Sokolstvo...* Moravský kraj 11, 30. října (č. 123, str. 2, Kulturní a umělecké drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 385 *V Čechách už zas chystá se...* Moravský kraj 11, 3. listopadu (č. 124, str. 4, Kulturní a umělecké drobnosti). Nepodepsáno. — *Max Leonier*, vl. jm. Jan Pavlík (nar. 1880), novinář Královéhradecka, přívrženec Macharův. Oslavoval především agrární život svého kraje.

Str. 386 *Radikální listy věnovaly...* Moravský kraj 11, 8. listopadu (č. 126, str. 3, Kulturní a umělecké drobnosti). Nepodepsáno. — Srov. nepodepsaný článek *Naše obrázkové listy*, *Radikální listy* 13, 3. listopadu (č. 44, str. 4, Literatura) (orgán strany státoprávní, vycházely od r. 1894 zprvu dvakrát týdně, pak jako týdeník. Majitelem listu byl Karel Baxa, odpovědným redaktorem Karel St. Sokol). Je to velmi pochvalný referát jak o literární, tak o výtvarné stránce listu. Neumann je tam nazýván „úctyhodně důsledným“ redaktorem. Nejvíce je ceněn pevný směr Šibeniček a jejich zaměření protirealistické a protimasarykovské.

Str. 386 *Dosud netištěné dopisy...* Moravský kraj 11, 8. listopadu (č. 126, str. 3, Kulturní a umělecké drobnosti). Nepodepsáno. — Srov. *Český lid* 16, nedatováno (nečíslováno, str. 164—166). Jsou zde otištěny listy B. Němcové J. E. Purkyňovi, na str. 227 dopis V. Hankovi.

Str. 386 *Melšinův sociálně politický román...* Moravský kraj 11, 8. listopadu (č. 126, str. 3, Kulturní a umělecké drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 386 *Pro antiku...* Moravský kraj 11, 8. listopadu (č. 126, str. 3, Kulturní a umělecké drobnosti). Nepodepsáno. — *E. Peroutka ve druhém čísle Čechische revue* — srov. Dr. Emanuel Peroutka: *Gedanken über die Antike*, *Čechische revue* 1, nedatováno (č. 2, str. 117—131). Píše tam m. j. o Macharových fejetonech, které byly otiskovány vždy v neděli na pokračování v *Čase* 20, od 29. dubna 1906 pod šifrou -by-, a které Machar vydal knižně v r. 1907 pod názvem *Řím; co o Macharově napsal...* *Přehled* — srov. nepodepsané referáty Machar J. S.: *Knihy fejetonů*, *Přehled* 1, 20. prosince 1902 (č. 4, str. 67—68) a Machar J. S.: *Stará próza*, *Přehled* 1, 3. ledna 1903 (č. 5, str. 88—89).

Str. 386 *V polovici tohoto měsíce...* Moravský kraj 11, 10. listopadu (č. 127, str. 2, Kulturní a umělecké drobnosti). Nepodepsáno. — *Mánes* — viz vysv. ke str. 331; *Camille Mauclair* (1872—1945), vl. jm. C. Faust, francouzský spisovatel a esejista. Psal hlavně monografie o výtvarných

umělcích a zabýval se kulturní a výtvarnou historií měst. Byl ve styku s českými umělci, zvláště se spolkem Mánes. Pro Volné směry napsal řadu statí. Jeho populární kniha Město světla z r. 1904 vyšla česky r. 1906, Augustin Rodin z r. 1904 v r. 1907; *Volné směry ve své knihovně* — Dráhy a cíle, vycházela v l. 1905—1934. Přinášela eseje a beletrii spjatou s výtvarným uměním.

Str. 386 *Předsedkyně generálního shromáždění...* Moravský kraj 11, 13. listopadu (č. 128, str. 2, Kulturní a umělecké drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 387 *Dějiny Markrabství moravského...* Moravský kraj 11, 13. listopadu (č. 128, str. 2, Kulturní a umělecké drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 387 *Ž Olomouckého Pozoru...* Moravský kraj 11, 20. listopadu (č. 131, str. 3, Kulturní a umělecké drobnosti). Nepodepsáno. — Srov. Pozor 13, 14. listopadu (č. 224, str. 2), kde nepodepsaný autor píše o otevření Meunierovy výstavy v Praze, „jejímuž obecenstvu dána tak příležitost z vlastního názoru se seznámit se souborem a bohatým životním dílem jednoho z nejvýznamnějších moderních malířů světových“; *Constantin Meunier* (1831—1905), belgický sochař a malíř.

Str. 387 *Týž Pozor zmínil se...* Moravský kraj 11, 20. listopadu (č. 131, str. 3, Kulturní a umělecké drobnosti). Nepodepsáno. — *podvčetně o Šibeničkách* — první zmínka byla v Pozoru 13, 1. října (č. 193, str. 3—4), kde autor označuje Šibeničky za jeden z nejlepších časopisů svého druhu a vítá zajištění listu po stránce organizační a finanční. Neumann ve své poznámce cituje z druhé zmínky v Pozoru 13, 15. listopadu (č. 225, str. 2—3), kde se referuje o obsahu dvou do té doby vyšlých čísel a komentuje jejich zaměření.

Str. 388 *V Praze počal vycházet...* Moravský kraj 11, 20. listopadu (č. 131, str. 3, Kulturní a umělecké drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 388 *V Praze vyšla...* Moravský kraj 11, 20. listopadu (č. 131, str. 3, Kulturní a umělecké drobnosti). Nepodepsáno. — *Semenec* — epigramy převážně literárního obsahu od F. S. Procházky (1861 až 1939), redaktora Zvonu.

Str. 388 *Odporučujeme čtenářům...* Moravský kraj 11, 22. listopadu (č. 132, str. 3, Kulturní a umělecké drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 388 *Při banketu francouzských žurnalistův...* Moravský kraj 11, 22. listopadu (č. 132, str. 3, Kulturní a umělecké drobnosti). Nepodepsáno. — *Clémenceau* — Georges C. (1841—1929), v té době francouzský ministerský předseda. Proslul hlavně provedením odluky církve

od státu. V r. 1909 končí jeho vláda, za níž bylo v zemi mnoho stávek a nepokojů.

Str. 388 *Sociální demokracie v Praze...* Moravský kraj 11, 22. listopadu (č. 132, str. 3, Kulturní a umělecké drobnosti). Nepodepsáno. — *Emil Vandervelde* — viz vysv. ke str. 314.

Str. 388 *Nový literární sborník...* Moravský kraj 11, 22. listopadu (č. 132, str. 3, Kulturní a umělecké drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 389 *Olomoucký Pozor odpovídá mi...* Moravský kraj 11, 24. listopadu (č. 133, str. 3, Kulturní a umělecké drobnosti). Nepodepsáno. — *vyslovil obavu* — viz vysv. ke str. 387; *když jsem ho upozornil* — srov. glosu Z olomouckého Pozoru, str. 387; *poslední tři čísla* — srov. Pozor 13, 21. listopadu (č. 229, str. 3). Nepodepsaný autor píše, že vydávání Šibeniček bylo vždy provázeno pozorností Pozoru, — přesto mu Moravský kraj vytýká neupřímnost a kousavost. Neuvedl-li změnu vydavatele, nebylo to úmyslné. Ale svůj úsudek si nedá vzít, Šibeničky už nemají svůj bývalý umělecký ráz, tím ovšem není řečeno, že to není list dobrý; *Pozor doznává, že pisatel jeho zpráv* — v lokálce (viz předchozí vysv.) píše autor m. j.: „Pokud se týče Meuniera, děkujeme uctivě za informaci. Tolik však snad Moravský kraj připustí, že kdyby pisatel zprávičky potřeboval opravdu informací, mohl prostě sáhnout po kterémkoli slovníku...“ Je to odpověď na Neumannovu poznámku Z olomouckého Pozoru..., str. 387.

Str. 389 *V listárně Práva lidu...* Moravský kraj 11, 24. listopadu (č. 133, str. 3, Kulturní a umělecké drobnosti). Nepodepsáno. — Citovaná zprávička je podepsána A. J. a otištěna v Právu lidu 15, 23. listopadu (č. 324, nestránkováno); *p. Ant. Němec* — viz vysv. ke str. 103.

Str. 389 *Při dražbě obrazárny...* Moravský kraj 11, 24. listopadu (č. 133, str. 3, Kulturní a umělecké drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 389 *Rovnost (ze dne 24. t. m.) píše:* Moravský kraj 11, 27. listopadu (č. 134, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Srov. nepodepsanou lokálku Nezdařená přednáška, Rovnost 1906, 24. listopadu (č. 269, str. 4); *v Rudolfské ulici* — dnes Česká ulice v Brně, kde bývalo studentské korzo.

Str. 389 *Chorvatskou antologii z českých básníků...* Moravský kraj 11, 27. listopadu (č. 134, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 390 *„Pokusů o satirický list český...“* Moravský kraj 11, 29. listopadu (č. 135, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. —

Právo lidu... dělá reklamu — srov. nepodepsanou poznámku Svítlna zove se nový satirický týdeník... *Právo lidu* 15, 25. listopadu (č. 326, nestránkováno, Příloha), kde se m. j. píše: „...nalezne-li ohlasu v obecnstvu, může z ní vyrůst list, jakého satira u nás potřebuje. Z vydaných dvou čísel zajímají nejvíce karikatury pražských řečníků (anarchistických, národně sociálních a státoprávních) s příslušným veselým textem...“; *Šibeníčky* — viz vysv. ke str. 316.

Str. 390 *Sebrané spisy Antonína Pravoslava Veselého*... Moravský kraj 11, 29. listopadu (č. 135, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Veselý* — viz O jednom mrtvém, str. 59 a Zakřiknutá duše, str. 408; *Fr. Kupka* — viz Kupka Kreslíř, str. 265 a Kupka myslitel, str. 268.

Str. 390 *Londýnské nakladatelství*... Moravský kraj 11, 29. listopadu (č. 135, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *názory Tolstojovy* — viz stať Plechanov a Tolstoj, str. 62.

Str. 390 *Žlatá Praha*... Moravský kraj 11, 1. prosince (č. 136, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Žlatá Praha* — obrázkový rodinný týdeník, vycházející v l. 1884–1930. Zprvu byl jejím redaktorem Ferdinand Schulz, později Jaroslav Kvapil, A. B. Dostal, V. Červinka a Gustav Pallas. Zaujímal umírněné a zprostředkující stanovisko i k literárním otázkám.

Str. 390 *Samostatnost (ze dne 24. listopadu) píše*... Moravský kraj 11, 1. prosince (č. 136, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Srov. *Samostatnost* 10, 24. prosince (č. 93, str. 192, Zprávy).

Str. 391 *Jak známo*... Moravský kraj 11, 1. prosince (č. 136, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 391 *Maurice Barrès*... Moravský kraj 11, 1. prosince (č. 136, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Maurice Barrès* (1862–1923), francouzský individualistický, později nacionalistický spisovatel; *boulangista* — přívrženec francouzského generála a politika George Ernesta Jeana Marii Boulanger (1837–1891). V r. 1888 podal B. v parlamentě návrh na revizi ústavy a po jeho zamítnutí se vzdal mandátu. Pro štvání proti státu byl postaven před soud. Zemřel sebevraždou v emigraci; *antidreyfusard* — viz vysv. ke str. 377; *Milan Fučík z Radikálních listů* — viz vysv. ke str. 206.

Str. 391 *Socialista-šplhavec*... Moravský kraj 11, 1. prosince (č. 136, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Briand* — Aristide B. (1862–1932), francouzský státník, od r. 1902 jako člen sjed-

nocené socialistické strany poslancem, r. 1905 ministrem kultu. Provedl
odluku církve od státu.

Str. 391 *Sbírka Kupkových obrazů...* Moravský kraj 11, 4. prosince
(č. 137, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *na*
výstavách — viz vysv. ke str. 265.

Str. 391 *Syn staré šlechtické rodiny...* Moravský kraj 11, 4. prosince
(č. 137, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Petr*
A. Kropotkin — viz vysv. ke str. 73; str. 392: *Jiří Brandes* — Georg Morris
Cohen B. (1842–1927), dánský estetik a literární historik, autor řady
knih, z nichž nejznámější je Historie evropského romantismu. Dvakrát
navštívil Prahu a udržoval styky především s Vrchlickým a Arnoštem
Krausem. Ve dvacátém století proti němu vystoupili náboženští
konzervativci, hlavně pro jeho materialismus, kosmopolitismus a proti-
náboženskou tendenci jeho díla.

Str. 392 *Pečínkovy obrazy...* Moravský kraj 11, 11. prosince (č. 139,
str. 2–3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Pečínkovy*
obrazy — viz vysv. ke str. 385.

Str. 392 *Se značným zájmem...* Moravský kraj 11, 11. prosince (č. 139,
str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 392 *V neděli konala svou výroční slavnost...* Moravský kraj 11,
11. prosince (č. 139, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepode-
psáno. — *František Kupka* — viz Neumannovy stati Kupka kreslíř,
str. 265 a Kupka myslitel, str. 268.

Str. 393 *V Praze propadlo...* Moravský kraj 11, 11. prosince (č. 139,
str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *drama Karla*
Rožka Podzimní svítání — K. R. (vl. jm. Karel Egor, 1876–1913), učitel,
od r. 1901 vydavatel revue Srdce (viz vysv. ke str. 88), básník, roma-
nopisec a dramatik; *cyklus Máje* — Máj byl ústřední spolek českých spi-
sovatelů beletristů v Praze, založený 27. listopadu 1887 za účelem há-
jení stavovských a hmotných zájmů spisovatelů. V rámci Máje byla
také vytvořena instituce pro hájení provozovacích práv divadelních her.

Str. 393 *Pravidelné vycházení Šibeniček...* Moravský kraj 11, 13. pro-
sine (č. 140, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. —
vycházení Šibeniček — viz vysv. ke str. 316; *Švanda dudák* — viz vysv. ke str.
316; *Humoristické listy* — viz vysv. ke str. 316; *p. Klecanda* — míněn patrně
Jan K. starší (1855–1920), učitel a spisovatel. Vydával Svatvečer,
Český venkov, Vyšehrad, napsal mnoho povídek a románů s lidový-
chovnou tendencí; *Viktor Oliva* (1861–1928), malíř a ilustrátor, re-
daktor Zlaté Prahy.

Str. 393 *Ve Vídni hecu milovné...* Moravský kraj 11, 13. prosince (č. 140, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 393 *J. S. Machar vrátil cenu...* Moravský kraj 11, 15. prosince (č. 141, str. 2, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Viz vysv. ke str. 375. — *Klásterský* — Machar, který o cenu sám nežádal, byl navržen Arbesem, a to na výroční cenu a ještě na cenu Havelkovu. Porota udělila však cenu Havelkovu Klášterskému před Macharem a Kvapilem.

Str. 394 *Na Jaroslava Vrchlického...* Moravský kraj 11, 15. prosince (č. 141, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *promluvil v panské sněmovně* — viz stať Jaroslav Vrchlický, str. 405; *Nová politika k tomu dodává* — srov. nepodepsanou lokálku *Politika a literatura*, *Nová politika* 1, 4. prosince (č. 8, str. 4–5).

Str. 394 *T. R. Chvojka...* Moravský kraj 11, 18. prosince (č. 142, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *T. R. Chvojka* — pseudonym karikaturisty Zdeňka Kratochvíla (nar. 1883).

Str. 394 *„Všichni lékaři jsou...* Moravský kraj 11, 18. prosince (č. 142, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. *Právo lidu... rozhorluje se* — srov. *Právo lidu* 15, 14. prosince (č. 345, nestránkováno), kde nepodepsaný autor poukazuje na velmi intimní inzerát v *Prager Tagblattu* a dodává, že tento časopis „sleduje uveřejňováním takovýchto inzerátů patrně jiný cíl než pouze finanční“.

Str. 394 *V pardubickém Rozvoji...* Moravský kraj 11, 18. prosince (č. 142, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Časopis není přístupný.

Str. 395 *V zábavné příloze...* Moravský kraj 11, 18. prosince (č. 142, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Národní obzor* — viz vysv. ke str. 359; *dvě básně* — Skryté zdroje a Po opětém vyslechnutí Fausta, *Národní obzor* 1, 15. prosince (č. 1, str. 17).

Str. 395 *Čas referuje...* Moravský kraj 11, 18. prosince (č. 142, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Srov. nepodepsanou lokálku Charlotta Wiehová, *Čas* 20, 16. prosince (č. 346, str. 8).

Str. 395 *Z olomouckého Pozoru se dovídáme...* Moravský kraj 11, 20. prosince (č. 143, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *p. Jiří Karásek* — srov. *Pozor* 13, 18. prosince (č. 247, str. 5); *Národní obzor* — viz vysv. ke str. 359; *Národní politika* — viz vysv. ke str. 326.

Str. 395 *Výborný výprask ušetřuje...* Moravský kraj 11, 20. prosince (č. 144, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *J. S. Machar v jubilejních kapitolách* — viz vysv. ke str. 375.

Str. 395 *Člen našeho divadelního družstva...* Moravský kraj 11, 22. prosince (č. 144, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Příšery* — Ibsenova Strašidla, viz vysv. ke str. 366; *Ideální manžel* — drama Oscara Wilda z r. 1895.

Str. 396 *Po řečkovických tatících...* Moravský kraj 11, 22. prosince (č. 144, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Viz fejeton Jak žijeme, str. 272; *píše Nová Omladina* — srov. — Kn. (Lad. Knotek): Volné manželství záminkou k perzekuci, Nová Omladina 1, 21. prosince (č. 100, str. 3–4).

Str. 396 *V lednu vyjdou sebrané básně...* Moravský kraj 11, 29. prosince (č. 145, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Hrst květů z různých sezón* — sbírku ilustroval T. R. Chvojka (viz vysv. ke str. 394) a vyšla nákladem autorovým v r. 1907. Části zařadil Neumann později do sbírek Bohyně, svěťce, ženy a Kniha erotiky.

Str. 396 *Sociálně demokratická Rašple...* Moravský kraj 11, 29. prosince (č. 145, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Rašple* — viz vysv. ke str. 316; *jako odpověď Šibeničkám* — viz Odpověď Šibeničkám s textem „Pan Svozil dělá náladu pro koncentraci stran“, Rašple 18, 1. ledna 1907 (č. 12, str. 94); *závěry pro Moravský kraj* — oba listy vydával Josef Svozil, viz vysv. ke str. 200.

Str. 396 *František Gellner...* Moravský kraj 11, 29. prosince (č. 145, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Otištěna z Nové Omladiny* — srov. glosu $2+2=4$, Nová Omladina 1, 23. prosince (č. 101, str. 3–4, Názvosloví), podepsáno Franta Gellner; str. 397: *v Paříži sjezd volných myslitelů* — viz vysv. ke str. 207; *Karel Pelant* — viz vysv. ke str. 207.

Str. 397 *Nový beletristický čtrnáctideník...* Moravský kraj 11, 29. prosince (č. 145, str. 4, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *do katalogu Kupkovy výstavy* — viz vysv. ke str. 323.

Str. 397 *Od redakce a administrace.* Šibeničky 2, 1. ledna (č. 1, str. 9), 1. února (č. 2, str. 7), 1. března (č. 3, str. 7), 1. dubna (č. 4, str. 7), 1. května (č. 5, str. 7), 15. května (č. 6, str. 8), Šibeničky 3, 15. října (č. 1, str. 9), 1. listopadu (č. 2, str. 9), 15. listopadu (č. 3, str. 9), 1. prosince (č. 4, str. 9), 15. prosince (č. 5, str. 10). Nepodepsáno. — *ze Šibeniček* — viz vysv. ke str. 316.

Str. 405 *Jaroslav Vrchlický*. Moravský kraj 12, 10. ledna (č. 4, str. 2–3). — *volební oprava* — šlo o všeobecné, rovné, přímé a tajné hlasovací právo; *ministerstvo Beckovo* — viz vysv. ke str. 302; *básník... promluvil* — 22. prosince 1906; poslanec Choc pak ve své řeči v říšské radě 22. prosince 1906 pochyboval o schopnostech a oprávnění Vrchlického a umělců a vědců vůbec, aby směli vyslovit svůj soud ve věcech politického charakteru; str. 406: *Machar napsal... obžalobu* — viz vysv. ke str. 375; *v novoročním čísle Národních listů* — V Národních listech 47, 1. ledna (č. 1, str. 7) je otištěn Vrchlického fejeton Kus autobiografie. Ve fejetonu píše m. j.: „...tu napadlo dobrému lyriku promluvit ve chvíli vážné z tribuny politické za právo lidu. Česká láska byla v duchu snad spokojena — ale česká nenávist nikoliv: „Ještě to? Co chce básník dělat do politiky? Chce i zde nám přebírat naše privilegovaná křesla?... Ty, lyriku, ševče, drž se svého kopyta!... Uvidíš, morče, jak ti zatopíme!“ A zatopili, nebo česká nenávist jest všemohoucí a bezohledná. Ale básník — dnes již skoro kmet — tiše se usmívá. Vytvořil a napsal, co dovedl... a co se jeho politického zločinu týče, ví, že konal jen svou povinnost!“; str. 407: *s Právem lidu i Osvětou lidu* — srov. nepodepsanou noticku Rovné volební právo, Právo lidu 16, 3. ledna (č. 3, str. 9), kde se píše, že boj o volební reformu třídí duchy i v literatuře. Je chválen Vrchlického fejeton Kus autobiografie v Národních listech (viz předchozí vysv.) a autor je toho názoru, že tím Vrchlický dal výhost staročekům a inspiroval se idejemi demokracie; dále srov. nepodepsanou glosu v Osvětě lidu 12, 2. ledna (č. 1, str. 3, Literární a umělecké drobnosti): „Jaroslav Vrchlický uveřejnil v novoročním čísle Národních listů trpký článek..., v němž básník se brání proti sprostáctví poslance Choce, jenž ho napadl za jeho řeč pro volební reformu v panenské sněmovně.“ Dále se cituje Vrchlického Kus autobiografie.

Str. 408 *Zakřiknutá duše*. Moravský kraj 12, 6. dubna (č. 38, str. 1–2). Podepsáno *st.* — Viz též Neumannovu stať O jednom mrtvém, str. 59. — *s Albem Františka Kupky* — Kupkovo Album vydal nakladatel Jindřich Levý v Čáslavi. Bylo dokončeno r. 1907; *Žáře* — viz vysv. ke str. 59; *bezceenné nafouklosti... Šmeralů* — Neumann míní patrně brožuru Bohumíra Šmerala (1880–1941) Kdo jsou a co chtějí sociální demokraté, která vyšla koncem r. 1906. Šmeral v ní osvětluje prostředky boje a cíle sociální demokracie, proti níž Neumann v té době psal z anarchistických pozic (viz úvodní vysv. k Socialismu a svobodě); „*učení a skutky sociální demokracie*“ — narážka na název tehdy velmi populárního spisu Vladimíra Čerkesova, který vyšel knižně v březnu 1907 nákladem Komuny. Přináší argumenty k vyvrácení sociálně demokratického učení a ukazuje rozpor v teorii a praxi strany. Neumann tento spis doporučoval v inzerátech jako „nejúčinnější v boji proti sociální demokracii“; *Veselého Omladina a pokrokové hnutí* — vyšla

v r. 1902 s podtitulem *Trochu historie a trochu vzpomínek*. Veselý prošel s Neumannem pokrokovým hnutím a obojím vězením; str. 409: *klofáčovského národního socialismu* — Václav Jaroslav Klofáč (1868 až 1942), buržoazní reformistický politik a novinář. R. 1898 založil Českou stranu národně sociální; str. 410: *díla Čerkesova, Kropotkinova, Recluse* — viz vysv. ke str. 73; *slavnostní řečník* — na pohřbu A. P. Veselého 20. března 1904 promluvil jménem výkonného výboru sociálně demokratické strany Václav Schuster, za venkovské soudruhy Gustav Habermann a za tiskové družstvo strany Antonín Svěcený. Citát je z projevu Schusterova.

Str. 411 *Omyly i pravda socialismu...* Moravský kraj 12, 6. dubna (č. 38, str. 5–6, Hlídka sociální). Podepsáno -n. — *zmatený...článek v Nové Slovači* — srov. Nová Slovač (neodvislý list Moravského Slovácka, vycházel v Uherském Hradišti od r. 1906) 2, 30. března (č. 13, str. 1). Pod značkou Z. je tam uveřejněn článek, který nezavěšeně a naivně hodnotí socialistické názory a nakonec dochází ke kompromisu; i když některé požadavky socialismu jsou oprávněné, nelze je uskutečnit, protože nelze uskutečnit komunistickou společnost. Je třeba tedy odmítnout revoluci, kterou není možné nic získat, a spoléhat na vývoj.

Str. 415 *Vražda*. Moravský kraj 12, 16. července (č. 76, str. 1–2). — Neumann patrně naráží na čtyřnásobnou vraždu u Křtin, která v té době pobouřila veřejnost a kterou se podrobně zabýval všechen náš denní tisk; *P. J. Proudhon* — Pierre Joseph P. (1809–1865), francouzský socialistický teoretik; měl ohlas i v českém anarchistickém hnutí.

Str. 419 *Politika stavovská, nacionální a pokroková*. Moravský kraj 12, 3. srpna (č. 84, str. 1–2). — str. 420: *Volají-li někteří... po poctivé pokrokové straně* — Masaryk tento požadavek proklamoval m. j. ve své řeči na schůzi Politického klubu české strany pokrokové 4. března 1907; str. 422: *vrhli se na obrozování mladočeské strany* — v r. 1906 se národní strana svobodomyslná (zvaná mladočeská), jejímž vůdcem v té době byl Karel Kramář (viz vysv. ke str. 198) reorganizovala a přibrala politiky ze stran jiných (Rašína, Tobolku); *o řeči dr. Kramáře* — narážka na projev Karla Kramáře 19. července 1907 v říšské radě. Stanovil v ní demokratické požadavky českého národa v rámci Rakouska.

Str. 423 *O nás pro nás*. Komuna 1, 15. srpna (č. 52, str. 1–2) a 29. srpna (č. 56, str. 1–2). — Komuna byla publikačním orgánem České federace všech odborů (viz vysv. ke str. 177) a vlastně pokračováním Nové Omladiny. Vycházela od 3. března 1907 třikrát týdně, vydávali ji Karel Vohryzek a Ladislav Knotek; v č. 51 z 9. srpna bylo otištěno oznámení, že se spoluvydavatelem stává také St. K. Neumann

a že bude do Komuny pravidelně přispívat. — *Vohryzek* — viz vysv. ke str. 100; *Knotek* — Ladislav Knotek, anarchistický pracovník, spolupracovník Vohryzkův na Mostecku, vydavatel anarchistických časopisů *Omladina* a *Komuna*; str. 424: *Práce* — viz vysv. ke str. 177; *Nová Omladina* — viz vysv. ke str. 100; str. 425: *Kácha* — Michal K. (1874 až 1940), anarchistický pracovník, jeden z vůdčích organizátorů anarchistického hnutí v Praze, zvláště po odchodu Neumannově do Vídně r. 1904. Původním povoláním byl švec. V l. 1905–1908 byl vydavatelem Šrámkova časopisu *Práce*, později redigoval *Zádruhu*, *Mladého průkopníka* aj.; *Vrbenský* — MUDr. Bohuslav Vrbenský (1882–1944), propagátor anarchismu na českém severu, zakladatel České anarchistické federace (viz vysv. ke str. 172 a článek Česká anarchistická federace, str. 194). Vydal několik politických brožur; *Les Temps nouveaux* — viz vysv. ke str. 151; *Grave* — viz vysv. ke str. 73.

Str. 429 *Nebezpečný omyl*. Moravský kraj 12, 29. srpna (č. 93, str. 1–2). — *myslí týmiž orgány jako my* — viz vysv. ke str. 270; *dr. Chalupný* — viz vysv. ke str. 110; *Alois Hajn* — viz vysv. ke str. 200; str. 430: *Rovnost nebo Dělnické listy upozornily* — srov. nepodepsanou lokálku Moravský kraj..., *Rovnost* 23, 24. srpna (č. 191, str. 5) o tom, že Moravský kraj nemůže dále vycházet, protože má dluhy a nemá na tisk, a nepodepsanou lokálku O zániku Vídeňského deníku..., *Dělnické listy* 18, 22. srpna (č. 191, str. 3). Autor tam komentuje zprávu, kterou přinesl Moravský kraj, a píše, že si redaktoři Vídeňského deníku mysleli, že stačí nadávat na sociální demokraty. Svozil si z toho má vzít poučení, aby nemusel zastavit svůj list; str. 431: *Alfred Naguet* — viz vysv. ke str. 111.

Str. 434 *Dokument moravského života*. Moravský kraj 12, 17. září (č. 101, str. 1, Fejeton). Podepsáno S.

Str. 436 *Spisovatelé malého národa*. Moravský kraj 12, 17. září (č. 101, str. 1–2). — Srov. glosu V neděli 8. t. m. konala se v Brně..., str. 604; str. 437: *p. Kronbauer* — viz vysv. ke str. 184; *z nakladatelství družstva Máj* — viz vysv. ke str. 17; str. 438: *v případě p. Martenově* — viz glosu Pozor přináší tuto skoro senzační zprávu..., str. 593.

Str. 440 *Opět jeden ročník Volných směrů*. Pozor 14, 26. října (č. 208, str. 1–2). Podepsáno N. — *Volné směry* — viz vysv. ke str. 331; *Mánes* — viz vysv. ke str. 331; *F. X. Šalda... odstoupil* — Šalda působil ve Volných směrech jako vedoucí redaktor textové části v l. 1905–1907. Koncem r. 1907 uveřejnil články Můj odchod z Volných směrů, Hlídka Času 2, nedatováno (č. 41, str. 3–4) a Tedy ještě můj odchod z Volných směrů, Čas 21, 20. listopadu (č. 321, str. 2–3), viz též Kritické projevy 6, str. 272 a 276, kde rezignoval na svou funkci. Šaldovi bylo z mnoha stran vytýkáno, že udělal z Volných směrů exkluzivní list a že odmítal

uznat, že kritik má povinnost vychovávat obecnost k chápání umění. Jeho novoklasicismus, který propagoval už v devadesátých letech jako odpor proti eklekticismu a tradicionalismu, nabyl v té době aristokratických rysů; str. 441: *Moderní revue* — viz vysv. ke str. 98; str. 443: *Šalda staral se o Kunětickou, o Hilberta, o Dyka* — Neumann má zde na mysli Šaldovy polemiky Projev pí Vikové-Kunětické čili: „ideje“ a „zaslána“ v Čechách a exkurs o „temperamentu“, Volné směry 9, 1905 (nečíslováno, str. 185–189), Kritické slovo o Konci Hackenschmidově, Volné směry 9, 1905 (str. 256–257) a Deník Viktora Dyka čili Veliká duše mladého českého literáta, Volné směry 11, 1907 (str. 369–373), Kritické projevy 6, str. 64, 190 a 260. O Šaldových polemikách s Hilbertem viz Neumannův článek Mezi Pozorem a Venkovem, str. 558; *proti klerikálním útokům* — viz Neumannovu glosu V záležitosti nového klerikálního útoku..., str. 596; *G. Jaroš* — viz vysv. ke str. 360.

Str. 444 *Rozházená epištola*. Pozor 14, 29. října (č. 210, str. 2–3). Podepsáno N.

Str. 447 *Reakční kniha*. Moravskoslezská revue 4, listopad (č. 2, str. 74–76, Komentář). — str. 450: *My* — román vycházel na pokračování v Lidových novinách od 17. července 1907.

Str. 454 *O sportu, jenž nemá zvláštní rubriky*. Pozor 14, 23. listopadu (č. 228, str. 2–4). Podepsáno Sigma.

Str. 459 *Mateřství a osvobození ženy*. Pozor 14, 27. listopadu (č. 231, str. 1–2), podepsáno N., a 28. listopadu (č. 232, str. 1–2), nepodepsáno; zkráceně v Zádruze 1, 6. února 1909 (č. 23, str. 1–3), nepodepsáno, pod názvem Svobodná žena. — str. 462: *caveant* — ... consules, ne quid defrimenti res publica capiat (konzulové, dbejte o to, aby obec nevzala škody); *das dritte Geschlecht* — třetí pohlaví.

Str. 468 *Kultura, revoluce, homosexualnost atd.* Komuna 1, 30. listopadu (č. 78, str. 3–4), podepsáno N., 4. prosince (č. 79, str. 2), nepodepsáno, a 7. prosince (č. 80, str. 3–4), nepodepsáno. — *k procesu Hardenově* — Maximilian Harden (1861–1927), vl. jm. Isidor Witkowski, německý spisovatel a publicista, redaktor týdeníku Zukunft. Vystupoval proti politice Viléma II. a zlořádům ve vysoké společnosti. R. 1908 proslul odhalením homosexuálních afér vojenských a vládních prominentů a byl odsouzen k šestiměsíčnímu vězení, pak při obnovení procesu osvobozen; str. 475: *kamarád V. dal proloženě tisknouti* — srov. V. (= K. Vohryzek): Rozklad, Komuna 1, 2. listopadu (č. 72, str. 1–2). Komentuje proces a píše, že rozklad společnosti ukazuje na blížící se revoluci. Lid už se nebude dřít na buržoazii, která za jeho peníze pořádá orgie.

Str. 477 *Peníze*. Moravskoslezská revue 4, prosinec (č. 3, str. 115

až 116, Komentář). Podepsáno S. K. N. — str. 479: *akce českých spisovatelů na Moravě* — viz stať Spisovatelé malého národa, str. 436; str. 480: *Výlet na Krym nebo Řím* — cestopisný deník Výlet na Krym vyšel r. 1900, úvahy o Římu antickém, křesťanském a moderním Řím v r. 1907. str. 482: *Klub přátel umění* — v Brně zahájil činnost v r. 1900. Literární odbor byl založen 30. prosince 1905. Neumann byl zvolen do jeho výboru na výroční schůzi 7. prosince 1907.

Str. 483 *Advent*. Pozor 14, 17. prosince (č. 245, str. 2). Podepsáno *Apostata*. — Str. 484: *Petr Kropotkin* — viz vysv. ke str. 73; *biskupi nedovolí audienci Hlinkovou* — Andrej H. (1864–1938) se přičinil o pád zkorumpované vedoucí strany v obecním zastupitelstvu v Ružomberku. Protože tato strana byla podporována vládou a vůdci maďarských stran, znamenalo to pro H. pronásledování ze strany politických i církevních činitelů. V r. 1906 měla slovenská národní strana výrazný úspěch ve volbách. Nato byl H. zatčen a odsouzen na dva roky vězení a rozsudek potvrzen i po odvolání, takže koncem r. 1907 musel H. nastoupit trest. Ze strany duchovní vrchnosti byl r. 1906 suspendován; proti tomuto rozhodnutí protestoval H. celkem bezvýsledně až u papežské kurie.

Str. 486 *Jossot jako umělec*. Pozor 14, 28. prosince (č. 251, str. 2–3). Podepsáno Nn. — *Sdělili jsme již včera* — srov. poznámku Konfiskované obrazy v Praze, str. 611; *výstava Kupkova* — viz vysv. ke str. 265; *článkem p. Emila Strause* — srov. Emil Straus: Jossot. Psáno pro Nový kult. Nový kult, sv. 2, str. 112–114; *L'Assiette au beurre* — viz vysv. ke str. 208; str. 487: *Henry van de Velde* — viz vysv. ke str. 306.

Str. 491 *Jossot jako člověk*. Pozor 15, 1. ledna 1908 (č. 1, str. 1). Podepsáno Nn. — *Tailhade* — viz vysv. ke str. 96.

Str. 494 *Jossot jako bojovník*. Pozor 15, 8. ledna 1908 (č. 5, str. 1–2). Podepsáno Nn. — *u Kupky* — srov. stať Kupka kreslír a Kupka myslitel, str. 265 a 268; *L'Assiette au beurre* — viz vysv. ke str. 208; str. 497: *o Félicienu Ropsovi* — viz vysv. ke str. 141.

Str. 498 *Olomoucký Pozor libuje si...* Moravský kraj 12, 5. ledna (č. 2, str. 2–3, Literatura). Podepsáno *Sigma*. — *v čísle ze dne 2. ledna* — jde o nepodepsanou glosu v Pozoru 14, 2. ledna (č. 2, str. 4–5); *dvě prácičky J. Vrchlického* — V Národních listech 47, 1. ledna (č. 1, str. 7) je otištěna Vrchlického báseň Dějinná chvíle s podtitulem Před vídeňským parlamentem o půlnoci dne 21. prosince 1906 a fejton Kus autobiografie. Obě se týkají Vrchlického vystoupení v parlamentě koncem roku 1906 (viz vysv. ke str. 405); *přehled beletrie na r. 1906* — srov. J. Rowalski (A. Bačkovský): Přehled po české beletrii původní za r. 1906, Národní listy 47, 1. ledna (č. 1, str. 17); *O próze Vrchlické-*

ho... *zmiňujeme se* — viz článek Jaroslav Vrchlický, str. 405; *Adler* — Friedrich A. (nar. 1857), pražský německý básník a překladatel Vrchlického; str. 499: *hladíkovský Lumír* — Václav Hladík redigoval *Lumír* v l. 1898–1907.

Str. 499 *Pan prof. Juda vydal...* Moravský kraj 12, 15. ledna (č. 6, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Čtenář* — zábavně poučný časopis pro lid, vycházel v r. 1907, vyšlo osm čísel. Byl to čtrnáctideník, jeho poslední dvojčíslo vyšlo v květnu 1907. Přispíval tam hlavně Juda sám, pak M. Kurt, Pavla Moudrá aj.; *svou upřímnou poznámkou* — viz glosu Nový beletristický čtrnáctideník, str. 397; *ve Směsi na obálce* — jde o obálku 1. čísla, které vyšlo 11. ledna. Zatím jsme nenašli v archívech exemplář prvního čísla s obálkou. Juda však na tuto Neumannovu poznámku odpovídá na obálce druhého čísla v glose Moravský kraj se mravně rozhorlil, *Čtenář* 1, 25. ledna (č. 2, 2. str. obálky); str. 500: *náš fejetonista „rt“* (Karel Toman) — Neumann se zmýlil, *rt* byla značka Rudolfa Těsnohlídka; *věci týkající se Vrchlického* — viz stať Jaroslav Vrchlický, str. 405.

Str. 500 *Ještě několik posledních slov k nové „aféře Judově“*... Moravský kraj 12, 22. ledna (č. 9, str. 3–4, Kulturní i nekulturní drobnosti). Podepsáno *Sigma*. — *dopisovatel Osvěty lidu* — srov. kr. —: Z Moravy, podtitul Moravský kraj, *Osvěta lidu* 12, 19. ledna (č. 8, str. 2); *Lubina* — časopis není přístupný; *Ostravský deník* — srov. -ro.: Literárnímu kritiku Moravského kraje, *Ostravský deník* 7, 5. ledna (č. 4, str. 4). Praví se tam m.j.: „... to, co provádí redaktor Kulturních drobností p. Sigma, — překročilo všechny meze. P. Sigma líbil se i nám — nezapíráme — ... Ale to neznamená, že p. Sigma má patent literární kvalifikace... Tak v nedělním čísle Moravského kraje registruje vydávání *Čtenáře* redakcí prof. Karla Judy. Učinil tak způsobem, který musí být odsouzen každým slušným člověkem... Zde nemluvila z p. Sigmy jen jeho kritická schopnost, zde mluví i něco více... vydavatelstvo nepřišlo k p. Sigmovi o radu, nezeptalo se jej, zda smí vůbec u nás na Moravě vedle Šibeniček... vycházeti list jiný... Kdyby byl p. Sigma poctivým referentem, pak by pěkně posečkal, až se mu dostane první číslo *Čtenáře* do rukou, a potom mohl trhat, anebo chválit... On však napadl předem, a až list vyjde, — bude mlčet. Je věru již na čase, aby moravští autoři se ozvali proti počínání p. Sigmy — člověka, který jest vůči všemu, co nese na sobě pečeť moravské práce, již předem zaujatým...“; *prof. Juda... obvinil nás* — viz glosu Pan profesor Juda vydal, str. 499.

Str. 501 *Kamarádi*... Nová Omladina 2, 10. února (č. 16, str. 7). — *svobodářská kolonie* — viz agitační článek Česká anarchistická kolonie, str. 189. Plán se neuskutečnil; *ČFVO nebo ČAF* — viz článek Obě federace, str. 196.

Str. 501 *Upozornění*. Moravský kraj 12, 26. února (č. 23, str. 7).

Str. 502 *Umění a společnost*. Moravský kraj 12, 30. března (č. 36, str. 1–2, Fejeton). Nepodepsáno. — *Dráhy a cíle* — viz vysv. ke str. 386; *Camill Mauclair* — viz vysv. ke str. 386; str. 503: *William Morris* — viz vysv. ke str. 141; *Charpentier* — Gustave Ch. (1860–1956), francouzský skladatel.

Str. 504 *Bohopustým téměř štváním...* Moravský kraj 12, 30. března (č. 36, str. 6, Různé zprávy). Podepsáno -n. — p. Kr. v *Osvětě lidu* — srov. Kr.: Protisocialistický diumvirát Stránský-Svozil, *Osvěta lidu* 12, 27. března (č. 35, str. 1–2, Z Moravy). Autor glosy píše m.j.: „Pan Svozil má ve své redakci sympatického jinak spisovatele p. Neumanna, známého předáka českého anarchismu, který používá sloupců Moravského kraje k bohapustému téměř štvání proti třídně zorganizovanému dělnictvu, a nemine čísla, aby tato jistě nám sympatická strana nebyla nejpodlejší zrovna způsobem napadána... My musíme na stranu sociálně demokratickou zírati jako na statečnou kulturní spolupojovnici a faktem jest, že kulturní program strany sociálně demokratické jest... identický s pokrokovým programem českým“...; dr. Stránský — viz vysv. ke str. 302; str. 505: *vědeckou brožuru... Čerkesova* — viz vysv. ke str. 105. *Osvěta lidu* vytýká Svozilovi, že Čerkesovovu brožuru doporučuje v Moravském kraji jako prostředek boje proti sociální demokracii.

Str. 505 *Karel Kálal: Obrázky zpod Tater*. Moravský kraj 12, 30. března (č. 36, str. 9–10, Literatura). Podepsáno S. — Kniha vyšla v r. 1907 v nakladatelství J. Otty, Salónní bibliotéka č. 68.

Str. 507 *Tři aktovky*. Moravský kraj 12, 23. dubna (č. 45, str. 3, Divadlo). Podepsáno N.

Str. 508 *Upozornění*. Moravský kraj 12, 11. května (č. 52, str. 6). — v *Rovnosti* (číslo 106) — srov. lokálku Zkoncentrovaná kultura, podepsanou šifrou +, *Rovnost* 23, 10. května (č. 106, str. 4), kde se m.j. píše: „Není snad jednoho čísla Lidových novin nebo Moravského kraje, kde by se proti nám neútočilo tím nejnesmyslnějším způsobem, jako bychom byli elementem protikulturním a protihospodářským. A zvláště pánové, již do dlouhých tóg vysokého UMĚNÍ se zahalují, prskají po nás nejspínavějšími lžemi. Ovšem, my si kulturu nepředstavujeme jako řeckovické kuplířství, svádění ženy pronásledovaného učitele a ničení jeho ohrožené existence a plýtvání penězi důvěřivých kamarádů... my si revolučnost nepředstavujeme jako nezodpovědné vyštvání mas. Ale čemu se divíme, jest to skoro bezhlavé snažení některých vůdců našeho poctivě pokrokového učitelstva, zatáhnouti je do chomoutu takových kulturníků a umravňovatelů...“

Str. 508 *Bezmezná zuřivost sociálně demokratických žurnalistů...* Moravský kraj 12, 18. května (č. 55, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *ve vídeňských Dělnických listech* — srov. nepodepsaný článek Moravský kraj, Dělnické listy 18, 16. května (č. 111, str. 3). Autor článku chce odhalit pravou tvář Moravského kraje, která je anarchisticko-náboženská. Svozil přiznává, že má dluhy, ale neměl by to svádět na socialisty. Je to devótní jednání vůči Stránskému, od kterého očekává pomoc. Článek končí citátem, který uvádí Neumann; str. 509: *Šibenický* — viz vysv. ke str. 316; *Švabinského záhlaví* — bylo jen v 1. č. 6. roč. Rudých květů, pak nahrazeno záhlavím s karafiáty. Srov. glosu Ti, kdož se ještě zajímají..., str. 552; *dva anarchisté* — míněn Neumann a Těsnohlídek; str. 510: *Pik, Svěcený* — Luděk P. (nar. 1876), sociálně demokratický politik, v l. 1907–1918 říšský poslanec, jeden z vůdců protiopportunistického křídla v sociálně demokratické straně. Antonín S. (nar. 1871), sociálně demokratický politik, pracovník v dělnickém knihkupectví a ředitel dělnického nakladatelství, v l. 1907 až 1918 říšský poslanec; *redaktor Tusar* — Vlastimil T. (1880–1925), přední pracovník strany sociálně demokratické, redaktor listů strany, poslanec v říšské radě, po válce předseda vlády.

Str. 510 *Solidní kniha*. Moravský kraj 12, 28. června (č. 70, str. 2, Literatura).

Str. 512 *Od dábla k bohu*. Moravský kraj 12, 2. července (č. 71, str. 1–2). — V r. 1907 vyšla kniha *Du diable à Dieu. Histoire d'un conversion* od Adolpha Rettého (1863–1930), francouzského básníka, který na sebe upozornil útokem na naturalismus, byl zastánce volného verše; kniha (vyšla s předmluvou Fr. Coppéeho) dokumentuje jeho názorový převrat ke katolicismu. — *čtenáři Moderní revue* — v *Moderní revui* byly m.j. otištěny Rettéovy Poznámky, *Moderní revue* sv. 9, 1899, nedatováno (č. 5, str. 152); *Nový kult* — srov. Pan Adolf Retté, *Nový kult* 2, leden–únor 1899 (č. 5, str. 159), Sp I, str. 178; *Podvratné procházky* — *Promenades subversives* vyšly r. 1897; *František Coppée* — François C. (1842–1908), francouzský lyrik a dramatik, parnasista; *Remy de Gourmont* (1858–1915), francouzský spisovatel; str. 513: *v zemi, jež provádí rozluky* — viz vysv. ke str. 77.

Str. 514 *Doslov k „řečkovické idyle“*. Moravský kraj 12, 11. července (č. 74, str. 1–2). — „řečkovická idyla“ — viz stať *Jak žijeme*, str. 272; *před ... senátem v Brně* — Neumann byl 7. března zatčen pro obvinění z urážky Veličenstva. 6. července se konala přelíčení. Neumann byl propuštěn pro nedostatek důkazů; *Řezníček schoval se za „redakční tajemství“* — viz článek *Jak známo*, byly v Týdnu..., str. 584 a *Nová mimořádná valná hromada...*, str. 585 a vysv. ke str. 584; *vypovězení z Řečkovic* — viz vysv. ke str. 272; str. 515: *ze života učitelského* — *Rovnost* 23, 2. srpna (č. 173, str. 4) v noticce Anarchističtí policajti píše k tomu

m.j.: „... Nás u anarchistů docela nic nepřekvapuje, neboť právě jsou to oni... kteří zastávají ve většině úlohu agentů provokatérů. A kdybychom logicky postupovali dále, nevíme, zdali by i z řeckovické aféry něco podobného — zde proti učiteli — nekoukalo také.“

Str. 515 *O jedné knize Zeyerově*. Moravský kraj 12, 27. července (č. 81, str. 1–2). — *Vše je tak prolháno...* — srov. poslední strofu Macharovy básně Juliu Zeyerovi ze sbírky *Satiricon*, oddíl 1904–1912; str. 516: *Román o věrném přátelství Amise a Amila* — vyšel r. 1880; *Ženatý kněz* — román Barbeye d'Aurevillyho, vyšel česky nákladem Moderní revue r. 1907; *Bratři Karamazovi* — Dostojevského román z konce sedmdesátých let; str. 517: *Almanach secese* — vydal jej Neumann r. 1896. Sdružil v něm vedle nejmladších i starší spisovatele. Podrobně viz *Almanach secese*, Sp I, str. 23; *na jehož pomník* — v té době se jednalo o postavení Zeyerova pomníku v Chotkových sadech. Pomník dostal státní subvenci neobvyklé výše 15 000 Kčs; *dr. Karafiát v Hlasech z Hané* — dr. Ferdinand Karafiát psal pravidelně do Besídky listu referáty a dojmy z knih. O Zeyerových knihách psal např. v *Hlasech z Hané* 26, 3. června (č. 70, str. 1), *Sníh ve Francii*, 7. července (č. 72, str. 1), *Večer u Idalie a Gdoule*, 17. července (č. 76, str. 1), *Román o věrném přátelství Amise a Amila a Aziz a Aziza* a 19. července (č. 77, str. 1), *Olgerd Gejstor aj.*; *Quido Maria Vyskočil* — Neumann má patrně na mysli glosu Q. M. V. (Quido Maria Vyskočil): *Stát zapomenutému básníku, Lumír* 35, 16. března (č. 5, str. 240) o státní subvenci na Zeyerův pomník.

Str. 518 *Cikáni, Hlas a křesťanská láska*. Moravský kraj 12, 3. srpna (č. 84, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). — *Hlas uvažuje* — srov. -pp.: *Proti cikánům*, *Hlas* 59, 31. srpna (č. 175, str. 1). Neumann mylně uvádí číslo 59. V článku jsou údaje o loupežné vraždě hostinského a jeho rodiny v Danosu v Uhrách, kterou údajně spáchali cikáni. *Hlas* nesouhlasí s podniknutými opatřeními, navrhuje usadit cikány v průmyslových centrech, kde by měli práci a dostatečný dohled, staré dát do starobinců, děti odebrat a dát do státních ústavů k výchování.

Str. 519 *Zasláno*. Komuna 1, 15. srpna (č. 52, str. 8). — *kongres amsterodamský* — mezinárodní anarchistický a komunistický sjezd v Amsterodamě se konal 24.–31. srpna 1907. Z Čech byl pozván jako referent sjezdu o českém anarchistickém hnutí Karel Vohryzek. Na programu byla hlavně otázka poměru anarchismu k odborovému hnutí, k náboženství, k literatuře aj.

Str. 519 *V Novém Městě na Moravě...* Moravský kraj 12, 17. srpna (č. 89, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Alois Hajn z Osvěty lidu* — týká se článku Aloise Hajna (viz vysv. ke str. 200) Na adresu pana Jos. Svozila a takzvané moravské strany pokrokové,

Osvěta lidu 12, 14. srpna (č. 89, str. 1). Hajn nejprve obviňuje Svozila, že způsobil zmatek u lidí, takže nevolili sociální demokracii, ale klerikály, a pokračuje: „K tomuto žalostnému zmatku v hlavách lidí jinak svobodomyšlných i pokrokových na Moravě p. Svozil a jeho žurnál přispěl vydatnou měrou, otevřev sloupce Moravského kraje anarchistickým výplodům p. Neumanna a spol., v nichž dáván průchod odporu a nepřátelství anarchistů k sociální demokracii... Nám strana sociálně demokratická... jistě je bližší než anarchisté, kteří pozitivní politiku, parlament a všechno, co s tím souvisí, zavrhnou. A nejméně již moravské straně pokrokové svědčí směr anarchistů českých, jimž z ideového obsahu anarchismu namnoze zbylo vedle nebetyčné domýšlivosti a směšného pozérství jen trochu sexuální nevázanosti a perverze. Čeští anarchisté vůbec na všechny otázky... dívají se pohlavně; pohlavnost jest jejich prvním a jediným smyslem. Jestliže tomu pan Svozil nevěří, ať se podívá do celé řady čísel Šibeniček, pod které se nestyděl dát své jméno, ač jejich obsah páchl bordely...“

Str. 520 *Volné směry a F. X. Šalda*. Moravský kraj 12, 20. srpna (č. 90, str. 2–3, Kulturní i nekulturní drobnosti). — V Moravském kraji 12, 17. srpna (č. 89, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti), nepodepsáno, má Neumann poznámku: „Volné směry věnovaly své nejnovější číslo E. Degasovi. Pan F. X. Šalda vzadu polemizuje. Pokud se týká nás, odpovíme mu v příštím čísle.“ — *Čas otiskl několik mých slov* — srov. noticku v Čase 21, 4. srpna (č. 213, str. 6, Páté přes deváté). Poukazuje se tam na Neumannovu glosu V záležitosti nového klerikálního útoku..., str. 596, kde Neumann apeluje zejména na Volné směry, aby zaujaly stanovisko ke klerikálním zásahům do umění. Na Neumannovu glosu odpověděl Šalda v Propagandě reakcionářských myšlenek..., Volné směry 11, str. 334 (Šalda, Kritické projevy 6, str. 256). Dotklo se ho především to, že ho Neumann nařkl, že chce propagovat reakcionářské myšlenky „pravých Francouzů“. (Viz glosu V záležitosti nového klerikálního útoku..., str. 596). Šalda píše mj.: „Zasmál jsem se od srdce tomu ‚reakcionářství‘, jež propaguji ve Volných směrech patrně tím, že soudím, že v umění nestačí pouhá svoboda a pouhý útěk k přírodě, že jest třeba čehosi vyššího a kladnějšího: zákona, tradice, metody... Reakcionářství — jaké vtipné, pohodlné a kulaté slovo! Život jest již takový, že se skládá z akcí a reakcí — a každý z nás, chtěj nechtěj, na něco reaguje. Někdy se to konstatuje prostě a samozřejmě, jindy chytrácký referent přivěsí k tomu pořouchlou koncovku — a jsi reakcionářem. Tak to alespoň dekretují kaprálové pokrokovosti, oni jedině pokrokoví, kteří vedou pokrokovost jako firma štít! Cítím-li a ctím-li kouzlo slavných kultur uměleckých a omlazující sílu jejich tradice, stýkám se v tom s mnohým psychologem nejmodernějšího rázu a směju se mělkým, lokálkářským pošklebkům Moravského kraje: jsem v nejlepší společnosti“; str. 521: *Werner Sombart* (nar. 1863), německý národohospodář. Proslul díly *Socialismus a sociální hnutí v 19.*

století (1896) a Moderní kapitalismus (1902); „*novotradiční a novoklasi-
cké hnutí*“ — viz vysv. ke str. 440; *povídky Růženy Svobodové* (Karáskovy
často také) — srov. polemiku Karáska se Šaldou o povídky R. Svobodo-
vé, Kritické projevy 6, str. 258; *Maurice Barrès* — viz glosy Maurice
Barrès, str. 391 a 594; *František Coppée* — viz vysv. ke str. 512; *Milan
Fučík je zapleten* — viz seriál článků na str. 597 a 598.

Str. 523 *Tak tedy ještě F. X. Šalda*. Moravský kraj 12, 21. září (č. 103,
str. 1–2) a 24. září (č. 104, str. 1–2). — *co to už zas Šalda provedl* —
na Neumannův polemický článek Volné směry a F. X. Šalda odpově-
děl Šalda článkem St. K. Neumann — poctivec a džentlmen, Radikální
listy 14, 14. září (č. 36, str. 4–5), Kritické projevy 6, str. 266. Polemika
pokračovala po tomto Neumannově článku Šaldovou další odpovědí
téhož názvu v Radikálních listech 14, 12. října (č. 40, str. 5), Kritické
projevy 6, str. 266; str. 524: *Mánes* — viz vysv. ke str. 331; *Volné
směry* — viz vysv. ke str. 331; *Město v růžích* — novela od Růženy
Svobodové, otištěná v 10. ročníku Volných směrů; *vedle Maneta Život
ironický* — Manetovi bylo věnováno 2. č. 11. ročníku Volných smě-
rů. V témž čísle byla otištěna Šaldova povídka Život ironický; *číslo
moderního českého leptu* — bylo to 5. č. 11. ročníku; *vynadat Zákrejsů*
— ve svém prvním polemickém článku v Radikálních listech (viz
vysv. ke str. 523) píše Šalda m. j.: „*Risum teneatis* — to nepíše
nebožtík Zákrejs, to nepíše Zvon ani Máj — to píše anarchista a sata-
nista St. K. Neumann...“ Frant. Zákrejs (1839–1907) byl předním
kritikem silně konzervativní Osvěty. Srov. glosu Dne 19. června v 6.
hod., str. 587; *Risum teneatis, amici* — Zadržte smích, přátelé, byl název
Neumannovy polemické glosy proti Šaldovi z r. 1900, viz Sp I, str. 268;
Poznámka, jež vyprovokovala dva výlevy — viz polemický článek Volné
směry a F. X. Šalda, str. 520; str. 525: *A. Sova... se dotekl Renesančního
snu* — první část Dvou meditací, Renesanční sen, byla otištěna v prv-
ním ročníku Nového kultu r. 1897 (č. 3, str. 43–47), druhá část ne-
vyšla. *Říká třeba snobism...* — citováno ze Šaldových polemik v Ra-
dikálních listech, viz vysv. ke str. 523; *F. V. Krejčí dovedl správně po-
jmenovat* — jde patrně o Kj. (F. V. Krejčí): S. K. Neumann: Apostro-
fy hrdé a vášnivé, Rozhledy 6, 1896 (str. 263–264), kde autor píše,
že tato sbírka opravila jeho dřívější záporné mínění o Neumannově
talentu, připouští možnost, že se Neumannovi časem podaří „ryzí
tóny“, jímž nyní brání ostentativnost a sebevědomí jeho vystupování;
sonet na obraz Ropsův... Costenoblové — viz sbírku Satanova sláva mezi
námi, oddíl Sexus, básně Tragédie ženy a La dame au cochon, B I,
str. 172 a 173 a vysv. k nim; *citát z Przybyszewského* — v téže sbírce má
báseň Glosy k životu a umění zmíněné moto, srov. B I, str. 166; *Žít
ze satanismu* — narážka na polemické články Šaldovy v Radikálních
listech (viz vysv. ke str. 523), kde Šalda píše: „Člověk, který koketoval
kde s kterou cizí senzací poslední chvíle a módy, který psal verše na...
Lianu de Pougy... který bral si motivy z Costenoblové a z Ropse

a mota z Przybyszevského...“; str. 526: *Rops* — viz vysv. ke str. 141; *Sombartův soud o Vídni* — viz vysv. ke str. 521. Šalda ve své polemické odpovědi píše: „Citoval jsem totiž jako doklad toho, jak si váží moderní duchové staré kultury, soud Berlíňana Sombarta o Vídni. Pan Neumann provedl obnošený manévř: podsunuje soud Sombartův o Vídni mně.“; *byl jsem mizera* — srov. polemiku Šaldovu s Neumannem a Karáskem (v Lumíru, Novém kultu a Moderní revui) v r. 1900. Viz Panu F. X. Šaldovi, Nový kult 3, 28. dubna (č. 4, str. 13–14), *Risum teneatis amici*, Nový kult 4, 1.–15. června (č. 1, str. 22–26) a Panu F. X. Šaldovi Nový kult 4, 15. července (č. 2, str. 64), *Sp I*, str. 268 až 271; *nebezpečné dobrodružství* — viz Volné směry a F. X. Šalda, str. 520; *Herbenův spojenec* — Šalda píše v glose St. K. Neumann — poctivec a džentlmen (viz vysv. ke str. 523). „A nyní přijde pan Neumann... a falšuje tak nestydatě literární historii! Kdyby to byl ztropil nebožtík Zákřejs nebo Vlček, bylo by na něho zahouklo několik hlasů... Kdyby se toho dopustil klerikální šmok novinářský, přšlo by na něho kamení. Ale zde jde o ‚pokrokovce‘, o ‚volného člověka‘ a ‚myslitele‘, o spojence páně Herbenova — a proto ticho po vlastech.“; *Pověděl o mně* — viz nadšený referát o Apostrofách hrdých a vášnivých v Literárních listech 18, str. 203–205 (č. 12, 16. dubna 1897) a o Satanově slávě mezi námi v Literárních listech 19, 1. dubna 1898 (č. 11, str. 182 až 184).

Str. 527 „*Anarchistický*“ džentlmen. Komuna 1, 7. září (č. 58, str. 2). *Fučík je překonán* — jde o denunciační aféru, do které byl Milan Fučík zapleten, viz V Národním obzoru obvinil p. Horký..., str. 597, Pan Milan Fučík je tak drzý..., str. 597, Milan Fučík oznamuje..., str. 598 a Džentlmen Milan Fučík..., str. 598; *o němž se mi dnes jedná* — Rudolf Těsnohlídek; *jedna žena* — Božena Neumannová; *spekuloval s nějakou opět dramatickou sebevraždou* — první žena Těsnohlídkova zahynula tragicky na svatební cestě po severní Evropě. Patrně šlo o sebevraždu, vyskytly se však i domněnky, že to byla vražda; *pan A. H.* — Arnošt Heinrich (nar. 1880), od r. 1904 redaktor Lidových novin; str. 528: *Vohryzek* — viz vysv. ke str. 100.

Str. 528 *Antimilitarismus sociálních demokratů*. Moravský kraj 12, 12. září (č. 99, str. 7). Podepsáno -n. — *o ostrých patronách* — srov. nepodepsanou lokálku Ostré patrony v manévrech, Rovnost 23, 10. září (č. 205, str. 4).

Str. 528 *Zasláno*. Moravská orlice 45, 8. října (č. 231, str. 3). — *ze sobotního čísla Moravského kraje* — srov. úvodník Josefa Svozila: *Uzdravení?*, Moravský kraj 12, 5. října (č. 109, str. 1–2) o finančním, organizačním a redaktorském stavu Moravského kraje. Píše tam m. j.: „Dnešní stav listu je takový, že by nebyl už ani pasívní, když se provedou některé úspory, jež chce také strana pokroková umožniti. Strana

totiž bude míti tajemníka, který by byl zároveň činným v redakci, když by se podařila akce, o které právě píš. Tím je umožněno: nena-
hrazovati p. red. Neumanna, který odchází, redaktorem novým...“
Na toto Neumannovo zasláno odpověděl Svozil polemickou glosou
Pan Neumann má na cestu..., Moravský kraj 12, 8. října (č. 110,
str. 6, Nejnovější zprávy). Píše tam, že Neumann má rád nevkusné
bengály, jak dokazuje zasláno v Moravské orlici. Sám má zprávy, že
Neumann se svým odchodem počítal, protože přijal redaktorské místo
v Komuně. Nerad dává výpověď, ale když Neumann nepřišel sám,
byl nucen mu dát výpověď přátelským dopisem. Že ho Neumann ne-
dostal, není jeho vina. „Pan Neumann hrozí, že poví víc. Jen prosím!
Nesmí zapomenout, že bude prát své prádlo, ne moje, a zdá-li se mu
vkusno a nutno prát své prádlo na rynku místo doma, je docela jeho
věcí... Čekal jsem, že pan Neumann pochopí nutnost rozchodu, docela
pochopiv, bez záští, k níž jsem mu ještě nikdy nezavdal příčiny, a pro
jehož redaktorství jsem snesl a odrazil víc útoků než snad pro všechno
jiné...“

Str. 528 *Papírová kultura*. Pozor 14, 19. října (č. 203, str. 1). Pode-
psáno N. — *V jednom z posledních čísel Moravského kraje* — srov. článek
R. B. Máchy: Čeští spisovatelé, Moravský kraj 12, 15. října (č. 113,
str. 1—2). Píše tam, že nemá úctu k českým spisovatelům jako lidem.
Stačí srovnat, jak o sobě píš. Šalda je nadšen Macharem, za několik
dní napíše Karásek úsudek zcela opačný. Karáska nazval Machar
kdysi hnidou, se Šaldou jsou přátelé a to určuje vyznění kritik; *úsudek*
Šaldův o Macharových fejetonech — srov. Quidam (= F. X. Šalda): J. S. Ma-
chara Próza z r. 1904—1905 a souborné vydání jeho fejetonů, Volné
směry 11 (str. 369—373, Časové glosy a dokumenty), Kritické pro-
jevy 6, str. 260. Šalda píše, že se Machar rád zabývá problémy dne,
hlavně politickými, protože básník pro něho znamená bojovník. Je to
dokonalá próza, patří k nejlepší, kterou máme. Jeho fejetony jsou me-
ditacemi básnické duše nad dějinami a životem; *opak úsudku Karáskova* —
srov. Jiří Karásek ze Lvovic: J. S. Machar v knize Impresionisté
a ironikové, Praha 1903, str. 30—36; str. 529: *referáty Arne Nováka*
v Přehledu — srov. Arne Novák: J. S. Macharovy knihy o antice. V záři
helénskeho slunce a Jed z Judey, Přehled 5, 29. března (č. 27, str.
498—501); str. 530: *Caveant...* — viz vysv. ke str. 462.

Str. 530 *Poznámky k novému ročníku Moravskoslezské revue*. Pozor 14,
16. listopadu (č. 223, str. 2—3). Podepsáno N. — máme „moravskou revui“
— míněna Moravskoslezská revue, viz vysv. ke str. 362; *Mrštík...*
svou Bestia triumphans — jde o brožuru psanou na záchranu staré Prahy.
Vyšla v r. 1897; str. 532: *Bylo — v Lidových novinách — řečeno* — srov.
hh: Moravskoslezská revue, Lidové noviny 15, 5. listopadu (č. 306,
str. 1). V glose se vytyčují úkoly moravského literárního časopisu a ko-
mentuje obsah Moravskoslezské revue; *Jurkovič* — viz vysv. ke str. 327.

Str. 532 *Godiva*. Pozor 14, 28. listopadu (č. 232, str. 2–3). Podepsáno *N.* — str. 534: *Monna Vana* — drama Maurice Maeterlincka, uvedené v r. 1903 na Národním divadle.

Str. 534 *Novina...* Moravskoslezská revue 4, prosinec (č. 3, str. 119, Komentář). Podepsáno *N.* — *dle slova Turgeněva* — revue měla jako moto citát z Turgeněva: „Novinu orati třeba pluhem hluboko zabírajícím“; *redigovati bude pan F. X. Šalda...* — *Novina*, „list duševní kultury české, jejíž první číslo vyšlo 7. ledna 1908, vycházela čtrnácti-denně v l. 1908–1912. Redigovali ji Machar, Šalda a Vodák, později jen Šalda. Neumann se Novinou zabýval vícekrát, zásadněji ve stati Zbraně nejpodlejší, Moravskoslezská revue 4, březen 1908 (č. 6, str. 236–237), podepsáno *S. K. N.*; *literární fejeton* — srov. -by-: Veršem i prózou, Čas 21, 8. prosince (č. 339, str. 2–4), kde autor m. j. píše: „Také nevyhnutelný pan Dyk, redaktor Lumíra, dostal cenu, potom redaktor Národní politiky a dva redaktoři Národních listů... tady se rozdávají nejen korunky páně Hlávkovy, ale i korunky těch lidí, kteří z hladu dávají svá prsa za terč bajonetům...“; *mladí literáti... nazývání jsou* — v epigramu Čtvrtá třída České akademie letos, který je součástí Macharova fejetonu; *O p. Karáskovi... tvrdí se tu* — Karáskovi jsou věnovány dvě pasáže fejetonu, nazvané Literární sekretář čili Další kariéra p. Karáska a A ještě slovíčko o p. Karáskovi. Machar píše hlavně proti klikařství v literatuře a zesměšňuje Karáskovu knihu Sen o říši krásy, která dostala cenu Akademie.

Str. 535 *Z extrému do extrému...* Moravskoslezská revue 4, prosinec (č. 3, str. 119, Komentář). Podepsáno *N.* — *o akcích spisovatelů* — viz stať Spisovatelé malého národa, str. 436; *o otázce divadelní* — V té době se v Brně hrálo české divadlo v budově na Veverí, která byla adaptována z domu U moravských, jež zakoupilo Divadelní družstvo a kde se hrálo od r. 1884. Budova nevyhovovala a 16. listopadu 1908 bylo po mnohaletém jednání na schůzi Družstva rozhodnuto, že stavba nového divadla bude provedena r. 1910 na místě budovy staré. V tomto divadle se pak hrálo ještě po druhé světové válce.

Str. 535 *Nebezpečný blud...* Moravskoslezská revue 4, prosinec (č. 3, str. 119, Komentář). Podepsáno *N.* — *v jednom prosincovém čísle Plzeňských listů* — srov. Ze světa uměleckého, Plzeňské listy 1907, 7. prosince (č. 280, str. 8); *Ernstovy hry* — Paul Ernst (1866–1933), německý kritik a estetik, marxista. Přispíval do sociálně demokratických časopisů. Později se zřekl marxismu. *Lueger* — Karl L. (1844–1910), rakouský politik, předák strany křesťanskosociální, od r. 1897 vídeňský primátor, byl m. j. proslulý svým antisemitismem.

Str. 535 *Nová česká poezie*. Pozor 14, 3. prosince (č. 235, str. 1–2)

a 4. prosince (č. 236, str. 1–2). První část podepsána *Nn.*, druhá nepodepsána. — *k České poezii 19. věku* — uspořádal spolek českých spisovatelů beletristů Máj v l. 1897–1899. Dodatek Nová česká poezie vyšel za redakce V. Dyka a A. Nováka r. 1907; *Máj* — viz vysv. ke str. 97; *v redakčním kruhu* — byl v něm Jaroslav Vlček, Jaroslav Jakubec, Arnošt Kraus, Jan Máchal aj.; str. 536: *jeho prohlášení o antologiích* — J. S. Machar si zakázal, aby byl do antologie pojat, srov. J. Kvapil: O čem vím; str. 537: *Katolická moderna* — literární hnutí let devadesátých. Jádrem tvořili katoličtí spisovatelé, shromáždění za patronace B. M. Kuldý v almanachu Pod jedním praporem (vyšel r. 1895), např. Sigismund Bouška, Xaver Dvořák, Karel Dostál Lutínov, který začal r. 1896 vydávat její orgán Nový život; str. 538: *Moderní revue* — viz vysv. ke str. 98; *Almanach secese* — viz vysv. ke str. 517.

Str. 541 *Kladenské Hlasy*... Moravský kraj 12, 3. ledna (č. 1, str. 9, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Časopis není dostupný; *jak vycítil dr. Chalupný* — viz vysv. ke str. 269.

Str. 541 *Opravdu pěkný výběr*... Moravský kraj 12, 3. ledna (č. 1, str. 9, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno — *Ottova Světová knihovna* — přinášela překlady beletrie a novelistiky i děl poučných. Byla založena r. 1897.

Str. 541 *Holárkova Vojna*... Moravský kraj 12, 3. ledna (č. 1, str. 9, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Holárek* — viz vysv. ke str. 266.

Str. 542 *Jako 6. číslo České grafiky*... Moravský kraj 12, 3. ledna (č. 1, str. 9, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Preissig* — viz vysv. ke str. 330.

Str. 542 *Francouzské listy*... Moravský kraj 12, 3. ledna (č. 1, str. 9, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 542 *Oznámili jsme*... Moravský kraj 12, 5. ledna (č. 2, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *někteří umělci vystoupili* — viz nepodepsaný článek Nečinnost Klubu přátel umění, Moravský kraj 11, 29. prosince 1906 (č. 145, str. 1–2). Pisatel vyslovuje podiv nad tím, že někteří výtvarníci (Švabinský, Kalvoda, Lolek, Štursa a Úprka) vystoupili z Klubu pro jeho nečinnost, když to měli sami v rukou.

Str. 542 *Pan Kalvoda poslal nám dopis*... Moravský kraj 12, 10. ledna (č. 4, str. 4, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Zpráva navazuje na předchozí glosu. — *Kalvoda* — Alois K. (1875–1934), český malíř a ilustrátor.

Str. 543 *K uměleckým poměrům na Moravě*. Moravský kraj 12, 22. ledna (č. 9, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *vymahání Lužánek* — výtvarný odbor Klubu přátel umění chtěl získat v Lužánkách výstavní prostory; *Jurkovič* — viz vysv. ke str. 327.

Str. 544 *Nová politika číslo 19...* Moravský kraj 12, 5. ledna (č. 2, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *ve fejetonu o Humoristických listech* — srov. nepodepsaný článek Dvojí jubileum humoru, *Nová politika* 1, 31. prosince 1906 (č. 19, str. 2). Zabývá se historií, charakterem a výhledy Humoristických listů (viz vysv. ke str. 316) a Švandy dudáka (viz vysv. ke str. 316); *Simplicissimus* — viz vysv. ke str. 122.

Str. 544 *V témže čísle Nové politiky...* Moravský kraj 12, 5. ledna (č. 2, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Srov. nepodepsanou glosu Moravský kraj brněnský..., *Nová politika* 1, 31. prosince 1906 (č. 19, str. 5), kde se Neumannovi vyčítá vtip s básněmi tištěnými na klozetovém papíře, viz glosu V zábavné příloze..., str. 395; *Máchův článek o Zvonu* — srov. Puklý zvon, Moravský kraj 11, 22. prosince (č. 144, str. 10), kde se ironicky komentuje obsah časopisu.

Str. 544 *Hlasy z Hané dovolávají se...* Moravský kraj 12, 3. ledna (č. 2, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *o literární kvalifikaci prof. Judy* — srov. Neumannovu poznámku Nový beletristický čtrnáctideník, str. 397. Hlasy z Hané 26, 4. ledna (č. 1, str. 3) v nepodepsané lokálce Úsudek pokrokářský o prof. Judovi se Neumannovy glosy dovolávají; *Čech... zkomoleně citoval Šibeničky* — srov. Čech 32, 3. ledna (č. 3, str. 4), nepodepsanou poznámku Sociálně demokratické desatero sestavily anarchistické Šibeničky... Citují se tam Šibeničky 3, 15. prosince 1906 (č. 5, str. 7), kde je obrázek oltáře s deskami desatera a na něm parafráze tohoto biblického textu, namířená proti sociální demokracii; *Nový život... Dykových satir použil proti Judovi a Langových proti Macharovi* — srov. Nový život 11, 16. listopadu 1906 (č. 9–12, str. 401), nepodepsanou glosu Konec aféry Judovy. Autor vytýká Judovi, že píše štvavé články proti církvi a bezúspěšně se snaží dostat lid z vlivu církve. Sám se však zesměšnil, protože přestoupil z katolické církve do evangelické. „Tím se stal směšným i svým přátelům. Neumannovy Šibeničky č. 1... z pera Viktora Dyka přináší... satiru na prof. Judu... Aby bolest Judova byla dovršena, staví totéž číslo Šibeniček i jeho vzácnému mistru a ochránci, J. S. Macharovi, šibeničku... To musí Machar slyšet o svém ideálu — pohanství v listě jistě pokrokovém, ba velepokrokovém, ano dokonce anarchistickém...“; *Perek* — Václav P. (nar. 1869), poslanec, známý hlavně návrhem školského zákona o českých a německých obecných školách, podle něhož má být dítě zapsáno do té školy, jejíž vyučovací jazyk ovládá. Nový život ve výše citované glose hájí Perka, že ho Juda ne-

právem nařkl, jako by on byl původcem aféry Dostál Lutinov kontra Juda (viz vysv. ke str. 323).

Str. 545 *Poslední (4.) číslo Volné školy...* Moravský kraj 12, 5. ledna (č. 2, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Srov. Jan Maria Guyau: Náboženství a nenáboženství u dítěte, Volná škola 2, 15. prosince 1906 (č. 4, str. 73–76). Volná škola vycházela měsíčně od září 1905 za redakce Karla Pelanta. Vydavatelem byl Julius Myslík.

Str. 545 *Sjezd českých anarchistů ...* Moravský kraj 12, 5. ledna (č. 2, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Česká federace všech odborů* — viz vysv. ke str. 117.

Str. 546 *Sionistický, v Londýně vycházející časopis...* Moravský kraj 12, 5. ledna (č. 2, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 546 *V dnešním fejetonu...* Moravský kraj 12, 8. ledna (č. 3, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Ž Mazasu do Jeruzaléma* — knižně vyšlo v překladu Neumannově r. 1909 v Nové edici.

Str. 546 *Chceme „popularizovat“ umění...* Moravský kraj 12, 8. ledna (č. 3, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Podřípské slovo číslo 1* — srov. záporný referát A. G.: Karel Rožek: Absolvo te, Podřípské slovo 2, 5. ledna (č. 1, str. 5) („lidový časopis severozápadních Čech“, týdeník); *Absolvo te* — ... ab omnibus peccatis (Rozhřešuji tě ode všech hříchů.)

Str. 546 *Děšť papírových knedlíků...* Moravský kraj 12, 8. ledna (č. 3, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Žakvákál o Žvonu* — nepodepsaný epigram byl otištěn ve Žvonu 7, 4. ledna (č. 16, str. 256); *naš pisatel článku o Žvonu* — viz poznámku V témže čísle Nové politiky, str. 544; str. 547: *Lubina, prof. Juda, Ostravský deník* — viz vysv. ke str. 500.

Str. 547 *„Skvělý příklad vlastenecké obětavosti“.* Moravský kraj 12, 12. ledna (č. 5, str. 2, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 547 *Dr. Tuček dokazoval...* Moravský kraj 12, 12. ledna (č. 5, str. 2–3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Srov. článek Trochu cifer, Nová politika 1, 29. prosince 1906 (č. 17, str. 2), kde Tuček píše, že denní tisk se prohřešuje na umění. Sport a nesmyslné lokálky najdou vždy místo, ale zprávy o knihách a spisovatelích jen překážejí; *Proti tomu dokazoval dr. Herben* — srov. J. H. (= J. Herben): Dosti těch hloupostí, Čas 21, 4. ledna (č. 4, str. 2–4). Píše, že denní

tisk by byl špatný, kdyby nekomentoval právě denní události. Ale slibuje propagovat bibliografické přehledy v denním tisku, myslí-li Tuček, že by to literatuře pomohlo; *dr. Tuček v Samostatnosti* — srov. Alois Tuček: Ať mluví čtenář, *Samostatnost* 11, 9. ledna (č. 3, str. 2–3). Odpovídá Herbenovi, že když si spisovatel srazí na nároží vaz, ví o tom celý svět, vydá-li knihu, nikdo se o tom nedoví.

Str. 547 *Učitelé penzisté...* Moravský kraj 12, 12. ledna (č. 5, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 547 *Mnoho diskuse...* Moravský kraj 12, 15. ledna (č. 6, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Tučkovy fejetony* — viz vysv. ke str. 547 a druhou Herbenovu odpověď na Tučkův článek v *Samostatnosti* J. H.: Dosti těch hloupostí, *Čas* 21, 11. ledna (č. 11, str. 3–4). Herben zde znovu shrnuje své důvody pro denní události v tisku ze svého prvního polemického článku a dokládá, že po Tučkově odpovědi v *Samostatnosti* vidí, že s ním neměl vůbec jednat; *p. — ich* — A. Heinrich: Pan Alois Tuček..., *Lidové noviny* 15, 10. ledna (č. 10, str. 1–2, večerní vydání). Dokládá, že materiálem lokálkářů je život takový, jaký je, musí se zaznamenat všechno. Východný a vzdělávací úkol denních listů je dnes už druhořadý, jde spíše o dobré zpravodajství. Tuček je zřejmě toho názoru, že skandály a soudní síň probouzí v lidech pudu, a že by se tedy mělo raději referovat o Klášterském. Ale dobře vedené denní zprávy nebo soudní síň ukazují život a poměry lépe než spousty knih z oboru sociálních věd.

Str. 548 *Bylo dosud skoro neslycháno...* Moravský kraj 12, 17. ledna (č. 7, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Česká stráž* — není dostupná; *Gustav Jaroš* — viz vysv. ke str. 360.

Str. 549 *V Ratiboru píše pražský dopisovatel...* Moravský kraj 12, 17. ledna (č. 7, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Ratibor není dostupný; *Machar, vraceje cenu* — viz vysv. ke str. 360; *Švanda a Humory* — viz vysv. ke str. 316; *Hlávka* — Josef H. (1831 až 1908), architekt a mecenáš, prezident Akademie.

Str. 549 *Časopisy, hlavně učitelskými...* Moravský kraj 12, 19. ledna (č. 8, str. 3–4, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 550 *Klerikální mizernost...* Moravský kraj 12, 19. ledna (č. 8, str. 4, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Hlas (číslo 15) cituje naši odpověď* — srov. nepodepsanou glosu Prof. Juda odpraven, *Hlas* 59, 18. ledna (č. 15, str. 2), s citátem z Neumannovy poznámky Pan prof. Juda..., str. 499.

Str. 550 *Horlivost našich feministek...* Moravský kraj 12, 19. ledna

(č. 8, str. 4, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Fulda* — Ludwig F. (nar. 1862), německý spisovatel oblíbených veseloher.

Str. 550 *Pelcloy Rozhledy*... Moravský kraj 12, 19. ledna (č. 8, str. 4, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Rozhledy* — viz vysv. ke str. 129; *Kočí* — srov. seriál glos na str. 357–362.

Str. 550 *Francouzský básník a románopisec*... Moravský kraj 12, 19. ledna (č. 8, str. 4, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Joris Karl Huysmans* (1848–1907), zpočátku naturalista, později dekadent a symbolista; srov. glosu V Paříži zemřel po dlouhé těžké nemoci..., str. 579.

Str. 550 *Mnoho se píše o „indické“ tanečnici*... Moravský kraj 12, 22. ledna (č. 9, str. 4, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — str. 551: *Simplicissimus* — viz vysv. ke str. 122; *Rezniček* — Ferdinand Freiherr von R. (1868–1909), německý kreslíř, jeden z předních autorů *Simplicissima*.

Str. 551 *Všichni opatrní lidé*... Moravský kraj 12, 24. ledna (č. 10, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 551 *O výstavě Alfonsa Muchy*... Moravský kraj 12, 24. ledna (č. 10, str. 3, Kulturní a nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Alfons Mucha* (1860–1939), český malíř a ilustrátor. Zabýval se též dekorativním uměním a plakáty. Od r. 1900 pracoval na svém hlavním díle *Slovanská epopeja*.

Str. 551 *Nový Zéland dává stále*... Moravský kraj 12, 24. ledna (č. 10, str. 4, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 552 *Někdo měl v Čechách nedávno nápad*... Moravský kraj 12, 26. ledna (č. 11, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Srov. nepodepsanou poznámku *Zužitkujme zbytky jídel*, *Národní obzor* 1, 19. ledna (č. 5, str. 6, Svobodné řečníště).

Str. 552 *Ještě jsou na světě učení lidé*... Moravský kraj 12, 26. ledna (č. 11, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *občan Sarto* — Pius X.

Str. 552 *Ti, kdož se ještě zajímají*... Moravský kraj 12, 29. ledna (č. 12, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Rudé květy* — viz vysv. ke str. 54; *Krejčí a Macek* — Fr. V. Krejčí spoluredigoval *Právo lidu*, Ant. Macek *Rudé květy*.

Str. 553 *Hlasy pokroku píší*... Moravský kraj 12, 29. ledna (č. 12,

str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Číslo se zmíněnou glosou není dostupné,

Str. 553 *Brrr, mráz jako jehly bodavý...* Moravský kraj 12, 5. února (č. 14, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *jeden si objednala již Rovnost u nějakého Klubu učitelů-socialistů* — srov. Veřejný list anarchisticko-klerikálním fanatikům či tzv. „pokrokářům“ pp. Svozilovi, Neumannovi neboli Kdo v té peci sedá, jiného tam hledá, Rovnost 23, 4. února (č. 28, str. 4–5). Je to polemika s protisociálně demokratickými články v Moravském kraji, proti nimž socialističtí učitelé protestují jménem pokroku a moderní školy. Za takovou špatnou kulturní politiku, jakou provozuje Moravský kraj, je zodpověden vedle Svozila i Neumann, oba pod pláštíkem objasňování štvou a nadávají. Jejich polemiky jsou neprogramové. „Plnou zodpovědnost svalujeme na vás a učitele varujeme, aby se nedali voditi po cestách anarchisticko-klerikální fantazie, jež končí v klíně kleriky.“ O polemice mezi sociálně demokratickými novinami a Moravským krajem viz vysv. ke str. 51.

Str. 553 *Jak už většina novin oznámila...* Moravský kraj 12, 5. února (č. 14, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *redaktor J. J. Drobný* — po čtyřletém redigování prostějovských Hlasů z Hané zemřel ve věku 28 let.

Str. 554 *Perla sociálně demokratického bombastu:* Moravský kraj 12, 5. února (č. 14, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 554 *Sociálně demokratické časopisy...* Moravský kraj 12, 7. února (č. 15, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). — Viz vysv. ke str. 51.

Str. 554 *O Českých literátech napsal...* Moravský kraj 12, 7. února (č. 15, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Citáty jsou z glosy Poměry ve 4. tř. České akademie a projev p. J. S. Macharův, Volné směry 11, nedatováno (č. 1, str. 37–41, Časové a nečasové), podepsané Guidam.

Str. 554 *Poslední číslo Volné myšlenky...* Moravský kraj 12, 7. února (č. 15, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — O volné myšlenky viz vysv. ke str. 207. Oba jmenované články jsou v r. 2, 1. února (č. 10).

Str. 555 *Po Praze koluje pověst...* Moravský kraj 12, 7. února (č. 15, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 555 *„Český proletář dlouho již čeká...“* Moravský kraj 12, 7. února (č. 15, str. 4, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Citátem končí polemický článek proti poznámkám v Moravském kraji

Inteligent socialista: Zlomyslnost či nevědomost, Rovnost 23, 5. února (č. 29, str. 1–3). Pisatel vyslovuje názor, že současný inteligent se straní dělníka, ale pokrokaři demagogicky tvrdí, že sociální demokracie nivelizuje talenty.

Str. 555 *Pozor v čísle 25 oznamuje...* Moravský kraj 12, 7. února (č. 15, str. 4, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Srov. nepodepsanou zprávu Nakladatelství J. Otty..., Pozor 14, 4. února (č. 25, str. 2–3).

Str. 555 *Stává se teď velmi často...* Moravský kraj 12, 9. února (č. 16, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — F. X. Šalda píše — viz vysv. ke str. 554; v citované glose se Šalda zabývá případem Holého básnické sbírky Adamovské lesy, viz stať Nový zápach z Moravy, str. 327. Holý beztrestně urazil dámu (šlo o R. Svobodovou), která zkrížila plán jeho života. „Jsme přece v Čechách nebo na Moravě, kde jsou tak jemně a bolestně vypracována všechna kritéria duševního života! A žijeme v době liberálně pokrokové, kde se tak vášnivě hájí volnost umění a tvorby!“ Dyka pokládá Šalda za iniciátora tohoto žánru, i když jeho Satirám a sarkasmům vytýká osobní malichernost a častý nedostatek vtipu a správného poměru k látce i vlastního stylistického činu.

Str. 556 *Olomoucký Pozor dává nám cele za pravdu...* Moravský kraj 12, 9. února (č. 19, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Srov. nepodepsaný článek Kulturní snahy na Moravě, Pozor 14, 6. února (č. 27, str. 1–2) a Neumannovu stať Kulturní činnost sociální demokracie, str. 53; *Rašple* — viz vysv. ke str. 316; *Červánky* — viz vysv. ze str. 127.

Str. 556 *O úrovni p. Veleby...* Moravský kraj 12, 9. února (č. 16, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Citát je z polemické glosy J. Veleby: Autor Bahna má slovo, Moravská orlice 45, 7. února (č. 31, str. 1). Moravská orlice 45, 1. února (č. 27, str. 3) přinesla totiž zprávu, že lidé odcházeli z Bahna zhnusení nevkusem. Viz též referát Josefa Dýmy z 1. února (č. 27, str. 6), proti němuž především míří Veleba; *Merhaut* — šéfredaktor Moravské orlice.

Str. 557 *Proti plakátům vystupuje...* Moravský kraj 12, 12. února (č. 17, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Srov. glosu s tímž titulem Národní obzor 1, 2. února (č. 7, str. 10); *časopis...* B. Kočího — viz seriál Neumannových článků na str. 357–362.

Str. 557 *V Nové politice...* Moravský kraj 12, 14. února (č. 18, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Časopis není dostupný.

Str. 557 *Radikální část...* Moravský kraj 12, 14. února (č. 18, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 557 *Na schodišti rakouského parlamentu...* Moravský kraj 12, 16. února (č. 19, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 558 *Nakladatelství B. Kočího...* Moravský kraj 12, 19. února (č. 20, str. 2, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 558 *Mezi Pozorem a Venkovem...* Moravský kraj 12, 19. února (č. 20, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *vojna o F. X. Šaldu* — Šalda otiskl ve Volných směrech 11, nedatováno (č. 1, str. 34–41), glosu Členství Hilbertovo. Rekapituluje tam Macharovo odmítnutí ceny Akademie (viz vysv. ke str. 375 a 554) a pokračuje: „Dopisujícím členem 4. tř. byl jmenován tentokrát také p. Jaroslav Hilbert... Nebylo v Čechách dávno člověka, který by se tak málo exponoval za literární myšlenku a přesvědčení jako p. Hilbert... jeho vztah k myšlenkovému literárnímu světu byl vůbec posud skoro jen negativný.“ Šalda odmítá názor, vyslovený většinou tisku, že by Hilbertovo členství bylo úspěchem nových, mladých literárních idejí. Nato byl ve Venkovu 2, 10. února (č. 36, str. 3) otištěn článek Útoky na spisovatele Jaroslava Hilberta, podepsaný R. (Rowalski — A. Bačkovský), na Hilbertovu obhajobu. Venkovu odpověděl Pozor 14, 11. února (č. 30, str. 1) nepodepsanou poznámkou Podivný názor..., kde se píše, že Hilbert by se měl sám ohradit proti vyznění článku ve Venkovu, jako by čeští literáti měli přestat podporovat Šaldu a Volné směry. Venkov 2, 13. února (č. 38, str. 3) přinesl další polemickou glosu Chlebičkářství, kde obviňuje Pozor z nepoctivosti. Pozor odpověděl znovu 16. února (č. 34, str. 4), kde nepodepsaný autor píše m. j.: „Venkov však neporozuměl výkřiku hlubokého rozhořčení nad úžasnou nízkostí žádosti, aby spolek Mánes za služby, kterou mu prokázali Šaldou kriticky ztrhaní literáti, zakázal svému redaktoru a hlavnímu mluvčímu volnost projevu...“ A. Bačkovský potom ještě otiskl ve Volných směrech 11, 11. března notářskou opravu a ve Venkovu 2, 7. března (č. 57, str. 1) protišaldovský článek Z literárního ovzduší.

Str. 559 *Dle zpráv denních listů...* Moravský kraj 12, 21. února (č. 21, str. 4, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Příručka vojnová* — srov. glosu Georges Iwetot před porotou, str. 102.

Str. 559 *Ve státní trestnici na Borech...* Moravský kraj 12, 26. února (č. 23, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 559 *Strážnický p. dr. Koutecký...* Moravský kraj 12, 26. února (č. 23, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Týká se zaslána Jaroslava Kouteckého (1861–1931), advokáta a kulturního

pracovníka, který v Moravské orlici 45, 23. února (č. 45, str. 4) odpovídá na kritiky svého dramatu *Dcery upírovy*, uvedeného brněnským Národním divadlem 16. února.

Str. 559 *Ošklivo je člověku někdy...* Moravský kraj 12, 26. února (č. 2, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 560 *Svobodná Amerika se tuží...* Moravský kraj 12, 28. února (č. 24, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 560 *Francisco Ferrer y Guardia...* Šibeničky 3, 1. března (č. 9, str. 7). Nepodepsáno. — F. F. (1859–1909), španělský pedagog a revolucionář, volnomyšlenkář a antiklerikál, žil většinu života v Paříži jako politický emigrant. V r. 1901–1906 řídil v Barceloně moderní školu, jejímiž hlavními výchovnými metodami byla volnost úsudku, kritiky a rozvíjení žákovy osobnosti. Byl popraven za domnělé osnávání protiklerikální vzpoury, která vypukla v r. 1909 v Barceloně. — *Mateo Morrale*, učitel na Ferrerově škole v Barceloně; jeho nezdařený atentát na španělského krále v r. 1906 byl důvodem pro zavření školy; *L'Assiette au beurre* — viz vysv. ke str. 208.

Str. 560 *V Čase číslo 59 povzdechl si...* Moravský kraj 12, 2. března (č. 25, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Jde o referáty o knihách F. S. Holečka *Nový svět* a *Ledy* (Eduard Lederer) *Na ostří nože*, otištěné na pokračování pod názvem *Výhledy v Čase* 21, 24. února (č. 55, str. 2–3) a 28. února (č. 59, str. 2); str. 561: *de profundis* — ...clamavi ad Te, Domine, Z hlubokosti volal jsem k Tobě, Hospodine. Začátek 130. žalmu; *knihy Mengerova* — *Stát budoucnosti* od Antona M. (1841–1906), rakouského právníka, autora četných spisů, vyšel česky r. 1904.

Str. 561 *České obecnstvo...* Moravský kraj 12, 5. března (č. 26, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 561 *Knihy dobrých autorů...* Moravský kraj 12, 7. března (č. 27, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Srov. vysv. ke str. 206.

Str. 562 *Pan Šalda zcela správně...* Moravský kraj 12, 7. března (č. 27, str. 3–4, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Srov. Šaldův referát o knize F. S. Procházky *Semenec*, která vyšla anonymně r. 1906, Fr. S. Procházka: *Semenec*; *satira nebo hrubost?*, *Volné směry* 11, str. 37–41, *Kritické projevy* 6, str. 226. Šalda píše, že stopy této knížky vedou do Zvonu; *naši „literární Albánie“* — narážka na Hladíkův článek *Na rozloučenou*, *Lumír* 35, 18. září (č. 10, str. 514–519), kde H. přirovnává české literární poměry ke „zdivočelým krajům Albánie“.

Str. 562 *V neděli vyšlo prvé číslo...* Moravský kraj 12, 7. března (č. 27, str. 4, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *České slovo* — viz vysv. ke str. 85; *interview Vrchlického* — srov. Ladislav Mathus: U Vrchlického, *České slovo* 1, 2. března (č. 2, Neumann se zmýlil v číslování, Zábavné přílohy str. 1–2); Vrchlický si stěžoval na to, že jeho spisy nejdou na odbyt. Měl by stále co říci, i když je na sklonku své umělecké dráhy, ale brzy nebude mít příležitost.

Str. 562 *V pražském Národním divadle...* Moravský kraj 12. března (č. 27, str. 4, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Suzanne Després* — S. Isabelle D. (nar. 1875), slavná francouzská herečka, podnikala v té době umělecké turné po Americe a Evropě; *Růžena Svobodová* ... *ve věčejším Čase* — jde o přílohu Hlídka Času, která není dostupná; *paní Laudová* — Marie Laudová-Hořicová, herečka, která psala články o společenských událostech a způsobech do agrárního Venkova; *Körber* — viz vysv. ke str. 128.

Str. 562 *Národní rada vydala svolání...* Moravský kraj 12, 9. března (č. 28, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 563 *Ústřední Matice školská...* Moravský kraj 12, 9. března (č. 28, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Šimůnek* — Karel Š. (1869–1942), malíř a ilustrátor. Zabýval se dekoračním malířstvím, exlibris a plakáty.

Str. 563 *Umělecká výstava moravských umělců v Hodoníně...* Moravský kraj 12, 9. března (č. 28, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 563 *Přípravné práce...* Moravský kraj 12, 4. dubna (č. 37, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 563 *Výtvarníci vystavující v Hodoníně...* Moravský kraj 12, 23. dubna (č. 45, str. 2, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 563 *Plakát na hodonínskou výstavu...* Moravský kraj 12, 25. dubna (č. 46, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 564 *V Moravské orlici vykládá kdosi...* Moravský kraj 12, 30. dubna (č. 48, str. 2, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *polemiky o hodonínskou výstavu* — viz glosu V olomoucké Snaze (číslo 13), str. 573 a V olomoucké Snaze, číslo 15..., str. 574. K těmto polemikám přinesla Moravská orlice 45, 28. dubna (č. 98, str. 12) glosu Poznámky k hodonínské výstavě umělecké, podepsanou šifrou P. Autor se domnívá, že neshody vznikly z nedorozumění. Je třeba objasnit jasným prohlášením, koho pořadatelé počítají mezi moravské umělce, zda jen rodáky nebo také aklimatizované.

Str. 564 *Obdeník anarchistických socialistů... Moravský kraj 12, 9. března (č. 28, str. 4, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Nová Omladina — viz vysv. ke str. 100; Komuna — viz vysv. ke str. 423; Práce — viz vysv. ke str. 174.*

Str. 564 *Miliardář americký John D. Rockefeller... Moravský kraj 12, 9. března (č. 28, str. 4, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.*

Str. 564 *Proti udělení Turkovy nadace... Moravský kraj 12, 9. března (č. 28, str. 4, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Nadace byla založena r. 1893 architektem Aloisem Turkem. V r. 1907 byla porotou, ve které byl m. j. Hilbert, Jelínek, Řezníček, Švabinský, navržena k odměně tato literární díla: na 1. cenu Dějiny řemesel a obchodu Zikmunda Winttra, na 2. cenu buď román Chci žít M. A. Šimáčka, nebo Vzpomínky Jaroslava Kronbauera, na 3. cenu buď román V hodině dvanácté Bohumila Brodského, nebo román Kašpar Lén mstitel K. M. Čapka-Choda, na 4. cenu buď Šaldovy Boje o zítřek, nebo Karáskovy Chimérické výpravy. Městská rada udělila ceny Wintrovi, Kronbauerovi, Brodskému a Karáskovi.*

Str. 564 *V pondělí žádali polští posluchači... Moravský kraj 12, 9. března (č. 28, str. 4, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.*

Str. 565 *Jak se dovídáme... Moravský kraj 12, 12. března (č. 29, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.*

Str. 565 *K. M. Čapek nedostal... Moravský kraj 12, 12. března (č. 29, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Srov. vysv. ke str. 564.*

Str. 565 *Pan B. Kočí... Moravský kraj 12, 12. března (č. 29, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — „Následek...“ — citát je z nepodepsaného článku Školy pro všechny zadarmo, Národní obzor 1, 2. března (č. 11, str. 2) a 9. března (č. 12, str. 2); „Studený malíř byl Brožík...“ — viz referát o současné Brožíkově výstavě u Topiče, podepsaný J.: Kus pozůstalosti mrtvého malíře, Národní obzor 1, 9. března (č. 12, str. 4); *pyramidální objev básníka* — viz Národní obzor 1, 9. března (č. 12, str. 4).*

Str. 565 *Jak se dovídáme... Moravský kraj 12, 12. března (č. 29, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Srov. vysv. ke str. 564.*

Str. 565 *Pádná a veskrze správná slova... Moravský kraj 12, 14. března (č. 30, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Srov. Čas 21, 13. března (č. 72, str. 3) a vysv. ke str. 564; str. 566: *Pro**

Horkého nebo Hilara má... husté sloupce — pro Šrámka nebo Zolu... několik řádek — Neumann zde patrně naráží na nepodepsanou Vodákovu kritiku Měkké srdce, Čas 21, 14. února (č. 45, str. 2) o Šrámkových povídkách Kamení, srdce, oblaka a na referát Poslední román Zolův, Čas 21, 19. února (č. 50, str. 2) o románě Pravda.

Str. 566 *Sebrané spisy Jaroslava Vrchlického...* Moravský kraj 12, 14. března (č. 30, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Spisy vycházely u J. Otty.

Str. 566 *Smutným úkazem vcelku je...* Moravský kraj 12, 14. března (č. 30, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Byla v tomto listě již zmínka* — srov. nepodepsanou lokálku Anonymní udání do koše, Moravský kraj 12, 12. března (č. 29, str. 3): „Semilské hejtmanství oznámilo, že na žádné anonymní udání vůbec nebude brát zřetele. Hodí se prostě do koše. Naše okresní a zemské školní rady jakož i soudy atd. mohly by se od semilského hejtmana opravdu hodně naučit.“

Str. 567 *Dokument.* Moravský kraj 12, 16. března (č. 31, str. 1). Podepsáno S. K. N. — *Erich Mühsam* (1878–1934), německý spisovatel a socialistický politik. Ve své agitační řeči vyzýval dělnictvo, aby se zdrželo voleb. Za to byl obviněn z paktu s liberály a z toho, že snižuje sociální demokracii počet hlasů, nařčen z přijímání úplatků a inzultován na voličské schůzi; *Simplicissimus* — viz vysv. ke str. 122; *Hardenova Zukunft* — viz vysv. ke str. 468.

Str. 567 *V poslední době množí se...* Moravský kraj 12, 16. března (č. 31, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Čas číslo 73* — srov. nepodepsanou glosu Výstava konkurenčních návrhů na plakát jubilejní výstavy..., Čas 21, 14. března (č. 73, str. 2). Výstava byla pořádána v Uměleckoprůmyslovém muzeu.

Str. 567 *Velikou nevědomost...* Moravský kraj 12, 16. března (č. 31, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Srov. nepodepsanou lokálku Socialisté!, Našinec 43, 15. března (č. 31, str. 1) a vysv. ke str. 468.

Str. 567 *Občan Sarto z Vatikánu...* Moravský kraj 12, 16. března (č. 31, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Sarto* — viz vysv. ke str. 552; *L'Asino* — Osel, italský satirický časopis; *ukázky přinášejí Šibeničky* — viz Šibeničky 3, 1. února (č. 7, str. 10), 15. února (č. 8, str. 7) a 1. dubna (č. 11, str. 7). Všechny ukázky jsou antiklerikálního a protipapežského obsahu.

Str. 567 *Divné názory mají lidé...* Moravský kraj 12, 19. března (č. 32,

str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Str. 568: *V Rovnosti (číslo 62)* — srov. nepodepsanou zprávu ze soudní síně Pro vraždu — trest napomenutí, *Rovnost* 23, 15. března (č. 62, str. 7).

Str. 568 *Duch času se posmívá...* Moravský kraj 12, 19. března (č. 32, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti.) Nepodepsáno. — V Duchu času jsou v té době stále otiskovány polemické glosy proti pokrokové straně z hlediska sociální demokracie, jejímž orgánem *Duch času* na Ostravsku byl. Neumann má zde patrně na mysli glosu Koncentrace, *Duch času* 9, 16. března (č. 22, str. 2).

Str. 568 *Smíchovské divadlo oznámilo...* Moravský kraj 12, 19. března (č. 32, str. 4, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *útoky p. Horkého a Fučíka* — oba psali divadelní kritiky do *Národního obzoru*; *p. Koldínský* — Alois K. (1857–1934), smíchovský advokát a starosta, autor několika her, byl od r. 1900 majitelem smíchovského divadla;

Str. 568 *Nové vinohradské divadlo...* Moravský kraj 12, 19. března (č. 32, str. 4, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 568 *První větší aféru...* Moravský kraj 12, 19. března (č. 32, str. 4, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Konfiskace je v nedatovaném č. 4, str. 50. Tuto Neumannovu poznámku o Humoristických listech (viz vysv. ke str. 316) pochvalně cituje F. H. Lambda v glose *Ve věci Humoristických listů*, *Osvěta lidu* 12, 27. března (č. 35, str. 4–5); *Šípy* — viz vysv. ke str. 316.

Str. 569 *Na vyšehradském hřbitově...* Moravský kraj 12, 19. března (č. 32, str. 4, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Národní obzor se táže* — citát je z nepodepsaného článku Fialové sodomství, *Národní obzor* 1, 16. března (č. 13, str. 2). Autor tam vykládá historii pomníku, jehož duplikáty byly objednány i do ciziny. Rodina, které pomník patří, musela dát odřezat mrtvou labuť na nátlak vyšehradské kapituly, protože labuť s nepokrytým trupem prý uráží mravnost; z „jednotvárné jednoty“ — míněna patrně Jednota výtvarných umělců, zal. r. 1848; *Mánes* — viz vysv. ke str. 331.

Str. 569 *V literárních i vědeckých kruzích...* Moravský kraj 12, 19. března (č. 32, str. 4, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 569 *Spisovatel Bohdan Kaminský...* Moravský kraj 12, 21. března (č. 33, str. 2, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *do Národních listů fejetony* — jde patrně o fejetony uveřejňované pod pseudonymem Boh. Děčan. V poslední době to byl fejeton *Z lidumilných kapitol*, otištěný na pokračování v *Národních listech* 47, 21. února (č. 52, str. 1–2), 5. března (č. 64, str. 1) a 13. března (č. 72, str. 1).

Str. 569 *O přehled moderní politické karikatury...* Moravský kraj 12, 27. března (č. 35, str. 2–3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Pelantova Revue revuí* — 1. roč. vycházel od 30. listopadu 1905 do 27. ledna 1907. Další ročníky pod názvem *Přehled revuí* vycházely do r. 1914; *Šibeničky* — viz vysv. ke str. 316.

Str. 570 *Časopisy moravské konstatují...* Moravský kraj 12, 27. března (č. 35, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 570 *Pan Kočí dělá si reklamu...* Moravský kraj 12, 27. března (č. 35, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *píše v Národním obzoru* — srov. nepodepsanou zprávu Literární ceny Národního obzoru, *Národní obzor* 1, 23. března (č. 14, str. 4); *cen Turkových* — viz vysv. ke str. 564.

Str. 570 *Březnové číslo Volných směrů...* Moravský kraj 12, 27. března (č. 35, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *odbytí ...fejetonů pí Vikové-Kunětické* — srov. Slovíčko o ženském umění, *Volné směry* 11, březen (nečíslováno, Kritické projevy 6, str. 176); *polemika Šalda — Hilbert* — viz vysv. ke str. 558; *oprava notářská* — viz vysv. ke str. 558; *ve Venkově* — viz vysv. ke str. 558.

Str. 570 „*Církevní organizace...*“ Moravský kraj 12, 30. března (č. 36, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti.) Nepodepsáno. — Srov. A. M. Š. (= A. M. Špera): *Církevnictví sociálních demokratů, Červánky* 19, 27. března (č. 13, str. 145–147).

Str. 570 *Proces Taťány Leontěvové...* Moravský kraj 12, 30. března (č. 36, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 571 *Bylo by dobře...* Moravský kraj 12, 6. dubna (č. 38, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 571 *Národní divadlo brněnské...* Moravský kraj 12, 6. dubna (č. 38, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 571 *V městě Lomnici na Tišnovsku...* Moravský kraj 12, 6. dubna (č. 38, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 571 *Pan F. S. Řehoř...* Moravský kraj 12, 6. dubna (č. 38, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Srov. F. S. Řehoř: *Reprezentant moderní lyriky, Pokroková revue* 3, březen (č. 6, str. 388 až 392) o sbírce *Lyrika lásky a života*; *Luděk Marold* (1865–1898), český malíř a ilustrátor.

Str. 572 *V střeďeční hlídce Času...* Moravský kraj 12, 6. dubna (č. 38,

str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Hlídka Času není dostupná.

Str. 572 *Výroční výstava v Rudolfinu...* Moravský kraj 12, 6. dubna (č. 38, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 573 *Bylo na účet našeho časopisu...* Moravský kraj 12, 13. dubna (č. 41, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *olomoucký Pozor* — nepodepsaná glosa Volební kompromis, otištěná v *Pozoru* 14, 10. dubna (č. 70, str. 2–3), polemizuje s Neumannovou poznámkou *Bylo by dobře...* (viz str. 571). Autor píše, že kompromis, který uzavřela část stoupenců pokrokových snah na Moravě s lidovci, už pokrokáře mrzí a snaží se všechno svalit na *Pozor*. Cituje se tam část Neumannovy poznámky, že Moravský kraj bude přinášet články liberální, socialistické, náboženské i antiklerikální, a pokračuje: „Děkujeme pěkně za takovýto pokrokový časopis, který takovouto směsicí bude uveřejňovat a který do sloupců svých připustí i články klerikální.“

Str. 573 *V olomoucké Snaze (číslo 13)...* Moravský kraj 12, 16. dubna (č. 42, str. 2, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Srov. Snaha* 2, 13. dubna (č. 13, str. 1).

Str. 574 *Některé „národně sociální“ časopisy...* Moravský kraj 12, 16. dubna (č. 42, str. 2, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — „*Jsou pro loupež...*“ — *srov. nepodepsanou noticku České slovo* 1, 12. dubna (č. 34, str. 4).

Str. 574 *Národní obzor oznamuje...* Moravský kraj 12, 23. dubna (č. 45, str. 2, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Srov. nepodepsanou zprávu Pohřbení paní Hany Kvapilové...*, *Národní obzor* 1, 20. dubna (č. 18, str. 9). Kvapilová zemřela 7. dubna 1907.

Str. 574 *V olomoucké Snaze číslo 15...* Moravský kraj 12, 23. dubna (č. 45, str. 2, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Srov. nepodepsaný fejeton K výstavě umělců rodilých na Moravě v Hodoníně v květnu t. r., Snaha* 2, 20. dubna (č. 15, str. 1–2). Autor fejetonu se vyslovuje proti tomuto výběru vystavujících. *Národní* je každý, kdo něco svým dílem řekl, temperament umělce není vázán rodnou zemí. *Národnost* je vnitřní síla umělce a jeho umělecký charakter; *dostávám bití* — jde o nepodepsanou odpověď na Neumannovu glosu *V olomoucké Snaze číslo 13*, str. 573, viz *Snaha* 2, 20. dubna (č. 15, str. 6, Kulturní drobnosti); *Jano Köhler* (nar. 1873), český malíř a grafik. Těžiště jeho díla je v dekorativním umění, sgrafitech a freskách.

Str. 575 *Klerikální družstvo Vlast...* Moravský kraj 12, 25. dubna (č. 46, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Neu-

mann zde naráží na zásah klerikálů před několika lety, na jejichž žádost byly Suchardovy sochy na Františkově nádraží opatřeny fíkovými listy.

Str. 575 *Selské listy přinášejí...* Moravský kraj 12, 25. dubna (č. 46, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Srov. nepodepsanou noticku Nový ředitel divadla Vinohradského..., *Selské listy* 25, 24. dubna (č. 63, str. 2, Dopis z Prahy).

Str. 575 *Národní listy oznámily...* Moravský kraj 12, 25. dubna (č. 46, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Srov. *Národní listy* 47, 21. dubna (č. 109, str. 5). Sborník Hana Kvapilová vyšel r. 1907. Viz Jaroslav Kvapil: O čem vím.

Str. 576 *Čas píše...* Moravský kraj 12, 25. dubna (č. 46, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Srov. nepodepsanou noticku *Čas* 21, 22. dubna (č. 110, str. 3).

Str. 576 *Výstava Vojtěcha Preissiga...* Moravský kraj 12, 27. dubna (č. 47, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Preissig* — viz vysv. ke str. 330.

Str. 576 *„Odebírejte časopis Kladivo..."* Moravský kraj 12, 30. dubna (č. 48, str. 2, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 576 *Dle zprávy Pozora...* Moravský kraj 12, 2. května (č. 49, str. 2, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Srov. nepodepsanou lokálku Spisovatel Josef Merhaut..., *Pozor* 14, 30. dubna (č. 84, str. 3); *Dýma* — Josef D. (1882–1933), český novinář a spisovatel, v l. 1904–1914 byl žurnalisticky a veřejně činný v Brně.

Str. 576 *Známý pianista Paderewski...* Moravský kraj 12, 4. května (č. 50, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Paderewski* — Ignacy Jan P. (1860–1941), polský světoznámý pianista a skladatel.

Str. 577 *Dnes je tomu padesát let...* Moravský kraj 12, 7. května (č. 51, str. 2, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 577 *Urážkou paní Hany Kvapilové...* Moravský kraj 12, 7. května (č. 51, str. 2, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *o provinciálním balictví* — viz vysv. ke str. 217.

Str. 577 *Letní aréna v Brně...* Moravský kraj 12, 7. května (č. 51, str. 2, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Viz vysv. ke str. 535.

Str. 578 *Vídeňské Dělnické listy*... Moravský kraj 12, 7. května (č. 51, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Srov. zprávu ze soudní síně Německá justice, *Dělnické listy* 18, 3. května (č. 101, str. 2); *Bebel* — viz vysv. ke str. 66.

Str. 578 *Ve veřejné konzistoři*... Moravský kraj 12, 11. května (č. 52, str. 4, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 578 *Ženská revue měla by chápat*... Moravský kraj 12, 11. května (č. 52, str. 4, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — s článkem dr. Kalandry — srov. Břetislav Kalandra: Všeobecně povinná sociální služba žen, *Ženská revue* 2, únor — březen (č. 7–8, str. 147–159). Autor navrhuje, aby mladé ženy vykonávaly službu, která by odpovídala vojenské službě mužů: půl roku v sociálních ústavech, půl roku až čtyři roky v sociálně slabých rodinách s dětmi. Domnívá se, že tak by se dívky nejlépe připravily pro život; *Ženská revue* 2, duben (č. 9, str. 187 až 198) přinesla Veřejnou diskusi. Vesměs odmítla návrh Kalandrův. Srov. násl. vysv.

Str. 579 *Prof. dr. Arnošt Kraus*... Moravský kraj 12, 11. května (č. 52, str. 4, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Diskuse k článku Břetislava Kalandry (viz vysv. ke str. 578) se zúčastnil také Arnošt Kraus. Kromě Neumannem ocitované části polemizuje Kraus také s Moravským krajem o odpovědnosti redakce, konkrétně s Neumannovou glosou Bylo by dobře..., str. 571.

Str. 579 *V Paříži zemřel po dlouhé těžké nemoci*... Moravský kraj 12, 16. května (č. 54, str. 2, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Huysmans* — viz vysv. ke str. 550.

Str. 579 *V Praze zemřel 14. května*... Moravský kraj 12, 18. května (č. 55, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 580 *Národ španělský má býči zápasy*... Moravský kraj 12, 23. května (č. 56, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 580 *Ž nařízení uherského ministra*... Moravský kraj 12, 23. května (č. 56, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 580 *P. K. (Wellner) cituje*... Moravský kraj 12, 28. května (č. 58, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Srov. K. W. (=Wellner): K hodonské výstavě, *Snaha* 2, 25. května (č. 25, str. 1–2). Autor píše o znovuzřízení výstavní síně, cituje Kohlera. Za nejlepšího považuje Úprku, i když nelze souhlasit s jeho názory na umění. Cení si také prací Kalvodových, Obrovského, Muchy a Švabinského; *Köhler* — viz vysv. ke str. 573.

Str. 580 *Valná hromada družstva Národního divadla...* Moravský kraj 12, 4. června (č. 60, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *družstvo Národního divadla* — viz vysv. ke str. 535; *baron Pražák* — Otakar P. (nar. 1858), advokát v Brně, poslanec za stranu mladočeskou, stál v popředí různých brněnských kulturních a společenských institucí, zejména v Družstvu pro postavení českého divadla.

Str. 581 *Lev Tolstoj promluvil...* Moravský kraj 12, 4. června (č. 60, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 581 *Výstava grafik a kreseb Vojtěcha Preissiga...* Moravský kraj 12, 6. června (č. 61, str. 2, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 582 *Národně dělnické časopisy oznamují...* Moravský kraj 12, 6. června (č. 61, str. 2–3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Marcha* — viz vysv. ke str. 362.

Str. 582 *Po Preissigovi vystavuje...* Moravský kraj 12, 6. června (č. 61, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 582 *I zákony o právu autorském...* Moravský kraj 12, 6. června (č. 61, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 583 *Pan hrabě Šternberk...* Moravský kraj 12, 6. června (č. 61, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 583 *Bylo by dobré...* Moravský kraj 12, 6. června (č. 61, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Jde patrně o Volnou myšlenku 2, 1. června (č. 12, str. 177–179), kde je nepodepsaný článek *Za svobodu svědomí učitelstva*.

Str. 584 *Paní Marie Laudová...* Moravský kraj 12, 6. června (č. 61, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Viz vysv. ke str. 562.

Str. 584 *Udržuje se pověst...* Moravský kraj 12, 8. června (č. 62, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 584 *Pan MUDr. Bedřich Drož ze Žďáru...* Moravský kraj 12, 8. června (č. 62, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 584 *Valná hromada protisoubojové ligy...* Moravský kraj 12, 8. června (č. 62, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 584 *Jak známo, byly v Týdnu...* Moravský kraj 12, 13. června (č. 64, str. 2, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — V Týd-

nu 2, 3. května (č. 18, str. 5–6) byl otištěn Volební projev 134 profesorů a suplentů českých středních škol pražských ve příčině požadavků moderního školství středního. Před citací je nepodepsaný komentář, ve kterém se m. j. říká, že právě v době, kdy se všude na světě odkládá přehnaná svobodomyšlnost, my bereme odložené a myslíme, že sloužíme pokroku. Naše školy potřebují reformu, ale ne bezkonfesijnost, jak podepsaní profesori chtějí. Projev proklamuje především svobodu vyučování a demokratizaci vysokých školských orgánů. Mezi podepsanými byl např. Albert Pražák, Em. Rádl, V. Suk, Ant. Svojsík aj. V Týdnu 2, 11. května (č. 19, str. 6) pod tímž názvem nepodepsaný autor m. j. píše, že je to zbytečná a hloupá demonstrace a veřejnost že je rozhořčena. Projev se nekryje s textem přísahy profesorů, je nešetrný k náboženství a tím je dáno žactvu pohoršení. Také se porušila kolegialita učitelstva. Je otištěn text přísahy a článek končí výzvou zemské školní radě, aby se postarala o nápravu, jinak že to učiní širší veřejnost. V Týdnu 2, 18. května (č. 20, str. 6–7) pod tímž názvem otištěna opět nepodepsaná glosa. Autor se ptá, proč by nemohl mít kterýkoliv časopis právo kritiky, když ho mají profesori. Většina by jistě ráda podepsala články v Týdnu. Je zatím předčasné předvídat, jak na tento zbytečný projev budou reagovat nadřízení nespokojených profesorů. Protože mnoho listů označilo tyto články v Týdnu za denunciační, otiskl Týden pod tímž názvem v r. 2, 7. června (č. 23, str. 6–7) upozornění, že prohlášení profesorů otiskly mnohé jiné noviny dříve než Týden a že zemský školní rada dovede číst, a nečeká tedy na názor Týdne. Pod názvem Odmítnutí osobního útoku, Týden 2, 7. června (č. 23, str. 4) je pak otištěna polemická poznámka proti Herbenovi, který napadl v Čase Řezníčka, redaktora Týdne. Herben se prý „dotýká špinavými pazoury intimních poměrů dr. Řezníčka“. Když byla záležitost projednávána ve výboru Máje, zaslal Řezníček výboru dopis, kde odmítá obvinění. Aférou se zabývala i mimořádná valná hromada Máje 5. července. Na Řezníčka byl vznesen požadavek, aby řekl, kdo psal denunciační články, jinak že bude ze spolku vyloučen. Řezníček odpověděl polemickým článkem K mé aféře ve Spolku českých spisovatelů beletristů Máj, Týden 2, 12. června (č. 28, str. 2–3), kde píše, že články nebyly denunciační a kromě toho že nemůže prozradit redakční tajemství. Členství v Máji se nevzdá. Valná hromada se nemohla usnášet, protože tam jistě byli mnozí, kteří neměli pro neplacení příspěvků právo hlasovat. Sám by je jako pokladník mohl označit podle prezenční listiny. Článek končí: „A v Máji zůstanu!“; str. 585: *Antonín Sova byl v něm denuncován* — srov. nepodepsaný referát Literární pobloudění, Týden 1, 19. října 1906 (č. 3, str. 5–6). V první části se autor ptá, jak může někdo hospodářsky zajištěný psát sociální a buřičské verše. Je-li někdo anarchistou, nemá být zaměstnancem státu. Následuje posměšný, smysl pro poezii postrádající rozbor Dobrodružství odvahy. Podle sbírky, kterou pisatel nazývá knihou pro blázny, jde o Sovu, ač není nikde jmenován.

Str. 585 *Dr. Václav Řezníček...* Moravský kraj 12, 16. července (č. 76, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Jde o Řezníčkovu denunciační aféru, viz vysv. ke str. 584. Zde má Neumann na mysli Řezníčkovu prohlášení K mé aféře ve spolku českých spisovatelů beletristů Máji, Týden 2, 12. července (č. 28, str. 2–3). Řezníček píše, že aféra byla vyvolána z osobních důvodů a že do kompetence Máje nepatří obsah Týdne. Sám musel respektovat redakční tajemství a žurnalistickou svobodu. Nepřijímá návrh valné hromady Máje, aby se vzdal členství.

Str. 586 *Nová mimořádná valná hromada...* Moravský kraj 12, 9. července (č. 73, str. 2, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 586 *Sochař Edmund Szamovolský...* Moravský kraj 12, 15. června (č. 65, str. 2, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 586 *Židovská universita...* Moravský kraj 12, 15. června (č. 65, str. 2, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 587 *Jak sděluje Den...* Moravský kraj 12, 18. června (č. 66, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti) Nepodepsáno. — Srov. nepodepsanou zprávu Básník Svatopluk Čech odmítl hodnotu paira!, Den 1, 16. června (č. 75, str. 6).

Str. 587 *Lidové noviny učinily zajímavý pokus...* Moravský kraj 12, 20. června (č. 67, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *původní román p. Otakara Zamrazila*— vycházel jako příloha od 17. června; *každoročně jednu původní románovou práci*— srov. poznámku Náš nový román, Lidové noviny 15, 15. června (č. 163, str. 3).

Str. 587 *Dne 19. června ráno v 6 hodin...* Moravský kraj 12, 22. června (č. 68, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 588 *Červánky přinášejí v čísle 25...* Moravský kraj 12, 22. června (č. 68, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Článek Plodnost byl otištěn pod pseudonymem Bruno, Červánky 19, 19. června (č. 25, str. 289–290); *diskusi o takzvaném novomalthusismu*— viz Kout novomalthusistů, str. 108.

Str. 588 *K stoleté oslavě Garibaldiho...* Moravský kraj 12, 22. června (č. 68, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 588 *V minulém čísle zmínili jsme se...* Moravský kraj 12, 25. června (č. 69, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Viz poznámku K zahájení druhého kongresu míru v Haagu, Moravský

kraj 12, 22. června (č. 68, str. 3) a nepodepsanou poznámku K mírové konferenci..., Osvěta lidu 12, 22. června (č. 68, str. 5).

Str. 589 *Ve Valašském Meziříčí konala se schůze žen...* Moravský kraj 12, 25. června (č. 69, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Našinec volá* — srov. lokálku Namířili si také na ženy, Našinec 43, 23. června (č. 73, str. 5). Autor obviňuje pokrokáře, že pořádáním schůzí lákají ženy do svých sítí. Je třeba, aby na Moravě byl založen klub křesťanských matek, aby se čelilo protináboženské agitaci.

Str. 589 *Zmínili jsme se minule...* Moravský kraj 12, 2. července (č. 71, str. 3–4, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Viz glosu *Ve Valašském Meziříčí konala se schůze žen...*, str. 589 a Ostravský deník 7, 28. června (č. 146, str. 4). Šlo o schůzi žen 9. června, na které se mělo projednat založení dívčího gymnasia. Obsah schůze a referáty kromě Moravského kraje komentovalo mnoho časopisů, s kterými článek v Ostravském deníku také polemizuje.

Str. 590 *Našinec chlubí se rozkvětem...* Moravský kraj 12, 25. června (č. 69, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Srov. nepodepsanou zprávu *Rozkvět katolické kultury...*, Našinec 43, 23. června (č. 73, str. 1, Věda a kultura).

Str. 590 *Sociálně demokratičtí dělníci...* Moravský kraj 12, 25. června (č. 69, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 590 *Osvěta lidu, respektive redaktor...* Moravský kraj 12, 2. července (č. 71, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Týká se glosy V minulém čísle zmínili jsme se..., str. 588, na niž odpovíděla Osvěta lidu 12, 28. června (č. 70, str. 4). Píše se tam m.j.: „Ráz naší zprávy nadchnul redaktora Kulturních i nekulturních drobností k špatnému vtipu na naši ‚loajální stydlivost‘.“ Netušili jsme, že v Moravském kraji najde se tak mnoho malicherností. Ostatně ví Moravský kraj, že kdybychom v Pardubicích napsali o obrázku Kupkovu (!) jenom to, co on napsal, byli bychom konfiskováni?!; *brněnská Rovnost* — stejnou zprávu o L'Assiette au beurre jako Osvěta lidu přetiskla Rovnost 23, 25. července (č. 142, str. 5).

Str. 590 *Barevný lept a barevná rytina...* Moravský kraj 12, 2. července (č. 71, str. 4, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 591 *Česká Vídeň se ukrutně diví...* Moravský kraj 12, 2. července (č. 71, str. 4, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Časopis není dostupný.

Str. 591 *Vídeňské Dělnické listy...* Moravský kraj 12, 9. července

(č. 73, str. 2–3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Na Neumannův článek *Od ďábla k Bohu* (viz str. 512) reagovaly Dělnické listy 18, 3. července (č. 149, str. 3) nepodepsanou glosou Nejnovější anarchistická móda.

Str. 592 *Volné směry vydaly dvojčíslo...* Moravský kraj 12, 11. července (č. 74, str. 4, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 592 *Městské divadlo na Král. Vinohradech...* Moravský kraj 12, 13. července (č. 75, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 593 *V Římě ukázalo se právě...* Moravský kraj 12, 13. července (č. 75, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 593 *Revue moravskoslezská...* Moravský kraj 12, 23. července (str. 2, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — V citovaném čísle, které vyšlo v červenci, jsou na str. 218–220 dvě kritiky Veselého — záporná kritika o Šrámkově Kamení, srdci a oblacích a o Herbenově Hostišově, kde recenzent nesouhlasí s metodou díla při popisu kraje i lidí; dále Neumann naráží na dva referáty podepsané J. K. P., a to na str. 220–221 o Gorkého knize 9. o je janvarja a o Macharově Próze z let 1904–1905, a na referát E. Sokola na str. 221–222 o Uhrově Mé cestě.

Str. 593 *Pozor přináší tuto skoro senzační zprávu...* Moravský kraj 12, 23. července (č. 79, str. 2–3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Srov. nepodepsanou zprávu Zemská literární dotace, Pozor 14, 20. července, č. 139, str. 3).

Str. 594 *Subvence udělená p. M. Martenovi...* Moravský kraj 12, 30. července (č. 82, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 594 *Maurice Barrès...* Moravský kraj 12, 23. července (č. 79, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Barrès* — viz vysv. ke str. 391.

Str. 594 *Ukazovali jsme v tomto listě...* Moravský kraj 12, 30. července (č. 82, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Srov. glosy Na schodišti rakouského parlamentu, str. 557 a Na vyšehradském hřbitově, str. 569; str. 595: „*Máme sice u nás...*“ — citovaná pasáž je z nepodepsané glosy Kulturní ostuda, Den 1, 28. července (č. 117, str. 3).

Str. 596 *V záležitosti nového klerikálního útoku...* Moravský kraj 12, 1. srpna (č. 83, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

— Viz glosu Ukazovali jsme v tomto listě..., str. 594; citovaná pasáž je z nepodepsané poznámky Pohlavní perverze..., Čas 21, 28. července (č. 206, str. 7); *charakterizoval Národní obzor* — Neumann míní patrně glosu Fialové sodomství, Národní obzor 1, 16. března (č. 13, str. 2), viz vysv. ke str. 569; *proti ‚nemravným‘ sochám* — viz glosu Na schodišti rakouského parlamentu..., str. 557; str. 597: *propaganda reakcionářských myšlenek* — srov. polemické články Volné směry a F. X. Šalda, str. 520 a Tak tedy ještě F. X. Šalda, str. 523.

Str. 597 *Spisovatel a žurnalista Karel Tůma*... Moravský kraj 12, 1. srpna (č. 83, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 597 *V Národním obzoru obvinil p. Horký*... Moravský kraj 12, 6. srpna (č. 85, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Jde o denunciační aféru, viz vysv. ke str. 584. Zmíněná poznámka byla otištěna pod šifrou Hký: Extrakt špíny, Národní obzor 1, 3. srpna (č. 33, str. 3). Horký tam píše m. j.: „Denunciaci v Týdnu psal p. M. Fučík a komedie jeho šla tak daleko, že v památné valné hromadě Máje hlasoval i proti dr. Řezníčkovi... Na Máji nyní jest, aby vybojoval věc až do posledka a aby v nově svolané valné hromadě nakázal p. Fučíkovi, aby zbavil dr. Řezníčka redakčního tajemství, neučiní-li toho ovšem p. Fučík sám od sebe, jak by slušelo se na člověka, který zachoval si kousek cti v těle...“; Fučík odpověděl zaslánem otištěným m. j. v Čase 21, 4. srpna (č. 213, str. 6): „... Já a přátelé moji čteme ovšem toto tvrzení jako nejapný žert sezóny kyselých okurek, ale poněvadž jsou ještě lidé, kteří berou všechno vážně, musím naprosto a bezvýminěčně odmítnouti a popřítí tvrzení Národního obzoru...“; za zaslánem Milana Fučíka otiskl pak Čas citovanou odpověď Horkého.

Str. 597 *Pan Milan Fučík je tak drzý*... Moravský kraj 12, 8. srpna (č. 86, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Srov. glosu V Národním obzoru obvinil p. Horký..., str. 597. Citované zasláno otiskl Den a v poznámce na konci redakce Fučíkovi radí, aby Horkého žaloval. K aféře srov. ještě glosy K. Horký: K aféře Fučík — Řezníček, Národní obzor 1, 17. srpna (č. 35, str. 2), Karel Horký: Půdorys šibenice, Národní obzor 1, 10. srpna (č. 34, str. 3) a poznámky v denních listech.

Str. 598 *Milan Fučík oznamuje*... Moravský kraj 12, 13. srpna (č. 88, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Artuš Drtil napsal* — srov. Podřipské slovo 2, 10. srpna (č. 32, str. 2). Píše o Řezníčkově denunciační aféře a končí: „Konečně, když jsme u toho Týdne: spolupracovník jeho je p. Štoviček-Lenský, jemuž sociální demokraté vydali knížku veršů a jehož dosud tisknou Rudé květy...“; *Štoviček-Lenský* — psal literární a divadelní referáty do Týdne. V Rudých květech měl otištěny verše v r. 1906, a to báseň Dobrý a zlý, 1. června

1906 (č. 1, str. 4) a Muška, 1. září 1906 (č. 4, str. 53). V Moravském kraji 12, 17. srpna (č. 89, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti), byla tato zpráva: „Redaktor Rudých květů p. Macek nám sděluje, že p. Štoviček-Lenský neměl až asi rok žádného příspěvku v Rudých květech a že by dnes od něho také nic nebylo přijato. Před rokem ovšem nikdo nemohl vědět, — kam se p. Štoviček obrátí.“

Str. 598 *Džentlmen Milan Fučík*... Moravský kraj 12, 20. srpna (č. 90, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — V té době byla vedena některými časopisy kampaň proti Haně Kvapilové, která byla obviňována především z protekce. Fučík psával pod vlastním jménem na tuto herečku pochvalné referáty a pod pseudonymem o těchže rolích hanopisy. Karel Horký Fučíka veřejně usvědčil a došlo k soudnímu procesu. Podrobně srov. Karel Horký: Plachá dvojice, Praha 1940, str. 89–91.

Str. 598 *Zatímco filosofie filosofů*... Moravský kraj 12, 10. srpna (č. 87, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 599 *Někteří redaktori jsou prostě*... Moravský kraj 12, 13. srpna (č. 88, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *V Novém Havlíčku čteme* — časopis není dostupný; *v Plzeňském obzoru* — srov. lokálku Kristus a socialismus, Plzeňský obzor 16, 10. srpna (č. 92, str. 4); *F. S. Frabša* — František Serafinský F. (nar. 1887), žurnalista, básník a překladatel, autor popularizačních studií o českých básnících. Později byl předním pracovníkem strany národně socialistické.

Str. 599 *Francouzští lékaři*... Moravský kraj 12, 13. srpna (č. 88, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 599 *Sjezd Volné myšlenky*... Moravský kraj 12, 24. srpna (č. 91, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Volná myšlenka* — viz vysv. ke str. 207; *Briand* — viz vysv. ke str. 391; *Clémenceau* — viz vysv. ke str. 388.

Str. 599 *Roda-Roda, známý humorista*... Moravský kraj 12, 24. srpna (č. 91, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Alexander Roda-Roda* (1872–1945), německý humorista a karikaturista. Pro tiskové útoky na generály byl r. 1907 zbaven důstojnické hodnosti.

Str. 599 *Oznámili jsme, že spisovatel Roda-Roda*... Moravský kraj 12, 5. října (č. 109, str. 2, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 600 *Ve fejetonu Pozoru*... Moravský kraj 12, 27. srpna (č. 92, str. 2, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Srov. glosu

Ku zahájení II. výstavy moravských umělců ve Valašském Meziříčí, Pozor 14, 22. srpna (č. 162, str. 1). Píše, že výstava znamená zahájení nové éry kulturního života na Moravě. Umění každý potřebuje, není to přepych, ale výraz mravnosti národa. Musí být výkvětem génia a pro radost všech.

Str. 600 *V Národních listech...* Moravský kraj 12, 27. srpna (č. 92, str. 2, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *fejeton o anarchistech* — srov. β :-: Kronika, Národní listy 47, 21. července (č. 199, str. 1). Autor je toho názoru, že anarchistické ideály jsou neuskutečnitelné; *posuzuje p. K. H. B.* — srov. glosu K. M. B.: Esperanto, Národní listy 47, 25. srpna (č. 234, str. 1), ve které autor popisuje oslavy dvacátého výročí esperanta a hodnotí jeho význam.

Str. 600 *V Knihách dobrých autorů...* Moravský kraj 12, 29. srpna (č. 93, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Knihy dobrých autorů* — viz vysv. ke str. 206.

Str. 600 *Hlasy z Hané...* Moravský kraj 12, 29. srpna (č. 93, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Našinec píše* — srov. nepodepsanou noticku *Hlasy z Hané* mezi volnými mysliteli, *Našinec* 43, 28. srpna (č. 99, str. 3) (vycházel třikrát týdně v Olomouci). Číslo *Hlasů z Hané* se zmíněnou zprávou není dostupné.

Str. 600 *Heinrich Heine nemá...* Moravský kraj 12, 31. srpna (č. 94, str. 4, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 601 *Upozornili jsme již minule...* Moravský kraj 12, 31. srpna (č. 94, str. 4, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Viz noticku *Dle zprávy Pozora...*, str. 576; *Klub přátel umění* — viz vysv. ke str. 482.

Str. 601 „*Moravský kraj...*“ Moravský kraj 12, 3. září (č. 95, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Srov. nepodepsaný článek *Moravský kraj...*, *Nová Slovač* 2, 31. srpna (č. 37, str. 4). Píše se tam: „*Moravský kraj, výborně redigovaný list pokrokový, o němž dalo by se souditi, že se zakoření v každé víscce moravské, ano i v Čechách, nemohl minulého týhodne vyjít, poněvadž — deset tisíc korun dluží mu odběratelé nesvědomití a tiskárna nechce čekat... Povážíme-li, jak naopak klerikálové starají se o udržení a finanční zajištění svých nicotných plátků, musíme splakati nad zubožeností poměrů našich...*“; dále srov. kr.-: *Krise Moravského kraje a trochu poznámek k tomu, Osvěta lidu* 12, 31. srpna (č. 95, str. 3, *Z Moravy*). Autor píše, že *krise Moravského kraje* se bude řešit tím, že list převezme do majetku akciová společnost. Některé listy vysvětlovaly krizi nepochopením pro pokrokový tisk. U *Moravského kraje* je však vinen prý sám Svozil.

Str. 601 *Jak známo, využila Rovnost...* Moravský kraj 12, 3. září (č. 95, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Srov. nepodepsanou glosu Měšťácký tisk..., Rovnost 23, 30. srpna (č. 196, str. 3). Šlo o dopis, který došel z redakce Holzbachova Moravského obzoru do hotelu v Rakousku. Redakce slibuje hotelu propagaci ve formě fejetonů za pobyt zdarma. Dopis byl odevzdán vídeňským novinám, které ho použily proti českému tisku, vytýkající mu prostituování se. Rovnost popisuje případ a dodává: „... jako celá řada jiných případů je i tento novou ukázkou, v jakém mravním úpadku se v naší době nalézá tisk českých měšťáků... Jsme pevně přesvědčeni o tom, že nás, sociálně demokratické novináře, dělí ohromná propast od měšťáckých novinářů ... Pohlížejí na nás asi tak jako aristokrat na plebejce, měšťák na dělníka neb sluhu. Ano, v tom je ten rozdíl, že my jsme bývalí dělníci... ale zůstali jsme přitom poctivými lidmi...“; Lidové noviny nejprve zaznamenaly celý případ, viz In margine, Lidové noviny 15, 27. srpna (č. 236, str. 1). Rovnosti odpovídají Lidové noviny 15, 31. srpna (č. 240, str. 3) v glose Měšťácký tisk a měšťáctí žurnalisté; *Tusar* — viz vysv. ke str. 602; *Osvěta lidu může* — viz glosu Moravský kraj..., str. 601 a především V Novém Městě na Moravě..., str. 519.

Str. 602 *Nedělní fejetonista Dne...* Moravský kraj 12, 3. září (č. 95, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Srov. V.: Dnešní umělecká mládež..., Den 1, 1. září (č. 152, str. 1–2). Píše, že našemu umění chybí sebevědomí tělesně i duševně sytého člověka. Proto je u nás tolik děl o bídě. Přitom se však pohrdá mecenáši, protože jsou to buržoové.

Str. 602 *Redakci časopisu Lumír...* Moravský kraj 12, 3. září (č. 95, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Dyk redigoval Lumír v l. 1907–1913 od ročníku 36. V té době s časopisem Neumann spolupracoval (srov. korespondenci Viktor Dyk–St. K. Neumann—bratři Čapkové, Praha 1962).

Str. 602 *Pamětní deska Patriku Blažkovi...* Moravský kraj 12, 3. září (č. 95, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Srov. nepodepsanou zprávu Pamětní deska † Patriku Blažkovi..., Den 1, 1. září (č. 152, str. 7); *K. L. Kukla* — viz vysv. ke str. 360.

Str. 603 *Stanovy moravského svazu osvětového...* Moravský kraj 12, 3. září (č. 95, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 603 *Anglický král navštívil...* Moravský kraj 12, 5. září (č. 96, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 603 *E. St. Vráz vrací se domů...* Moravský kraj 12, 5. září (č. 96,

str. 4, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Šimůnek* — viz vysv. ke str. 563.

Str. 603 *Ottův Slovník naučný*... Moravský kraj 12, 7. září (č. 97, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 604 *Dne 15. července 1905*... Moravský kraj 12, 7. září (č. 97, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 604 *V neděli 8. t. m. konala se v Brně*... Moravský kraj 12, 10. září (č. 98, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 604 *Na schůzce českých spisovatelů z Moravy*... Moravský kraj 12, 21. září (č. 103, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Národní listy uveřejnily fejeton* — srov. H.: Literární subvence zemská, *Národní listy* 47, 19. září (č. 259, str. 1).

Str. 605 *Hlasy pokroku*... Moravský kraj 12, 10. září (č. 98, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *píše o Moravském kraji* — časopis není dostupný; *dle hloupé lokálky* — srov. E. — : Dopis z Moravy, *České slovo* 1, 27. srpna (č. 146, str. 2). Pisatel píše, že Moravský kraj je ve značné finanční krizi; přestane-li list vycházet, bude tím poškozena pokroková strana na Moravě. „Panu Svozilovi vytýká se stále, že mnoho o Moravský kraj se nestaral. Ponechal prý redakci úplně anarchistům Těsnohlídkovi a Neumannovi. Moravský kraj reprezentoval se potom jako žurnál anarchistický...“ Moravský kraj odpověděl 29. srpna (č. 93, str. 3). Na to opět *České slovo* 1, 4. září (č. 153, str. 3) v Dopise z Moravy pod titulem *Ještě Moravský kraj píše*: „...p. Svozil... zapírá, že chtěl Moravský kraj zastavit... My v Českém slově jsme tak seriózní, že nebereme nikdy zpráv z druhé ruky... Též ze zprávy, že o redakci Moravského kraje se více starali p. Neumann a p. Těsnohlídek, neslevíme ani čárky.“

Str. 605 *Mladoboleslavské listy sdělují*... Moravský kraj 12, 10. září (č. 98, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Srov. noticku Jiří Mahen..., *Mladoboleslavské listy* 20, 7. září (č. 72, str. 6) a seriál článků a glos na str. 357–362.

Str. 605 *Některé české časopisy*... Moravský kraj 12, 14. září (č. 100, str. 4, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Den (číslo 162)* — srov. nepodepsanou lokálku *Řádění alkoholu na Moravě*, *Den* 1, 11. září (č. 162, str. 8).

Str. 606 *Prof. Vodák, literární referent Času*... Moravský kraj 12, 14. září (č. 100, str. 4, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Srov. referát *Dvě knihy* — dva básníci o Vrchlického Třetí

knize básní epických a Macharově Jedu z Judey Čas 21, 25. srpna (č. 234, str. 3–4) a 1. září (č. 241, str. 3–4). Citovaná pasáž je z druhé části referátu; na Vodákovu kritiku reagoval nepodepsaný autor glosou Politováníhodná „kritika“, Plzeňský obzor 16, 11. září (č. 106, str. 4).

Str. 606 *Dalo se očekávat...* Moravský kraj 12, 17. září (č. 101, str. 2, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Humory* — Humoristické listy, viz vysv. ke str. 316.

Str. 607 *Když nám bylo jasno...* Moravský kraj 12, 19. září (č. 102, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Šibeničky* — viz vysv. ke str. 316.

Str. 607 *Zas novou slávu bude mít...* Moravský kraj 12, 19. září (č. 102, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 607 *Osvěta lidu...* Moravský kraj 12, 21. září (č. 103, str. 3–4, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Srov. — 1.: Jako nepředpojatí lidé..., Osvěta lidu 12, 19. září (č. 102, str. 3, Literární a umělecké drobnosti). O Neumannových výhradách proti Kočímu viz sérii článků a glos na str. 357–362.

Str. 608 *V posledním čísle Lumíra...* Moravský kraj 12, 24. září (č. 104, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Srov. Václav Hladík, Na rozloučenou, Lumír 35, 18. září (č. 10, str. 514–519). Dále viz vysv. ke str. 602.

Str. 608 ... *Naše denní listy...* Moravský kraj 12, 24. září (č. 104, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Přehled v lokálce* — jde o kritiku Vodákovu v Čase, viz vysv. ke str. 606. Přehled reagoval glosou podepsanou — alp-: O posledních pracích Vrchlického..., Přehled 5, 20. září (č. 52, str. 921). Píše se tam m. j.: „... Nad kritikou páně Vodákovou, byť odmítavou, nebylo by ovšem potřeba se pozastavovat, kdyby její forma nebyla tak urážlivá a kdyby takový kritik vůči jednomu autorovi rigorózní jak hrdelní soudce, současně o novějších verších druhého autora českého, stejně slabých a šablonoovitých, nepsal nesoudně naivní dithyramby...“ Vodák psal současně o Macharově sbírce Jed z Judey, kterou velmi chválil. Viz vysv. ke str. 606.

Str. 608 *Sotva byla pohřbena Trilogie o Simsonovi...* Moravský kraj 12, 24. září (č. 104, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Trilogie o Simsonovi* — drama s biblickým námětem, tiskem vyšlo r. 1900, premiéra byla v r. 1907; *Vrchlický napsal román* — Neumann má na mysli patrně konverzační román o marné lásce a fatalismu Loutky, který vyšel v r. 1908.

Str. 608 *Nakladatelská horečka...* Moravský kraj 12, 26. září (č. 105, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Jaro* — vycházelo za redakce Ant. Macka v l. 1907 — 21. Podporovalo dělnické třídní vědomí a protináboženský světový názor.

Str. 608 *Francouzská akademie...* Moravský kraj 12, 26. září (č. 105, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — str. 609: *Hervému a antimilitarismu* — viz vysv. ke str. 35; *nějací Fučíkové asi* — viz vysv. ke str. 206.

Str. 609 *Letos poprvé...* Moravský kraj 12, 28. září (č. 106, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 609 *Jako 33. svazek sbírky Knihy dobrých autorů...* Moravský kraj 12, 28. září (č. 106, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Knihy dobrých autorů* — viz vysv. ke str. 206.

Str. 609 *Konfiskace románu Noc v Lucemburské zahradě...* Moravský kraj 12, 1. října (č. 107, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Remy de Gourmont* — viz vysv. ke str. 512.

Str. 609 *Pan Václav Hladík rozloučil se...* Moravský kraj 12, 3. října (č. 108, str. 2, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Viz vysv. ke str. 608; str. 610: *jak praví Osvěta lidu* — srov. noticku Z Prahy se nám píše..., *Osvěta lidu* 12, 1. října (č. 106, str. 4). Cituje se tam rozloučení Hladíkovo a pisatel pokračuje: „... Lumír, největší a skoro jediný náš samostatný měsíčník literární, stává se počátkem svého 36. ročníku skutečným a opravdovým orgánem kliky, jejímž listem byl dosud jen podle jména...“ *Osvěta lidu* zde naráží na skutečnost, že Viktor Dyk byl členem Umělecké besedy, jejímž orgánem Lumír byl.

Str. 610 *Krasoumná jednota v Praze...* Moravský kraj 12, 3. října (č. 108, str. 2, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Emil Holárek* — viz vysv. ke str. 266.

Str. 610 *V časopise Hochland...* Moravský kraj 12, 3. října (č. 108, str. 2–3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *citovala Osvěta lidu* — srov. nepodepsanou zprávu V otázce poučování dětí ve věcech pohlavních..., *Osvěta lidu* 12, 3. října (č. 107, str. 3).

Str. 611 *V Prostějově bude slavnostně otevřen...* Moravský kraj 12, 5. října (č. 109, str. 2, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *Dostál Lutínov* — redaktor Nového života, viz vysv. ke str. 318; *Bouře* — báseň byla uveřejněna v Lidových novinách 1, 4. dubna 1909 (č. 153, str. 9), knižně v Knize lesů, vod a strání (1914), srov. B II, str. 158.

Str. 611 *Svetozár Hurban Vajanský...* Moravský kraj 12, 8. října (č. 110, str. 2, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno.

Str. 611 *Těšínské noviny si nedávno stěžovaly...* Moravský kraj 12, 8. října (č. 110, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — Časopis není dostupný.

Str. 611 *Ostravan připojuje poznámku...* Moravský kraj 12, 8. října (č. 110, str. 3, Kulturní i nekulturní drobnosti). Nepodepsáno. — *poznámku ke stesku* — srov. nepodepsanou glosu v Ostravanu (neodvislý list ku hájení zájmů českého lidu na Ostravsku, Místecku, Kravařsku a Valašsku, majitel a vydavatel František Sokol-Tůma) 1907, 6. října (č. 42, str. 2): „Sláva!! Těšínské noviny oznamují, že se ve východním Slezsku prodalo vcelku za 53 K národního kolku, a předem to nazývají škandálem.“

Str. 611 *Konfiskované obrazy v Praze.* Pozor 14, 23. prosince (č. 249, str. 3, Českým světem). Nepodepsáno. — Viz seriál Jossot jako umělec, Jossot jako člověk a Jossot jako bojovník, str. 486—494.

Str. 612 *Od redakce a administrace.* Šibeničky 3, 1. ledna (č. 6, str. 9), 15. února (č. 8, str. 6), 1. dubna (č. 11, str. 8), 15. května (č. 14, str. 7). Nepodepsáno. — *T. R. Chvojka* — viz vysv. ke str. 394; *Humory* — viz vysv. ke str. 316; *jiný ideál* — srov. článek K našemu programu, str. 316; str. 613: *pro Kulturu* — viz článek Kultura, str. 618.

DODATKY

Str. 617 *Proti militarismu.* Nový kult 6, 10. ledna 1904 (č. 14, str. 110).

Str. 617 *Prohlášení.* Moravskoslezská revue 2, květen 1906 (č. 6, str. 218).

Str. 618 *Kultura. Sešity pro umění, literaturu, vědu a politiku.* Moravský kraj 12, 9. února 1907 (č. 16, str. 2—3).

Str. 619 *Předběžné oznámení.* Moravský kraj 11, 27. září 1906 (č. 109, str. 6).